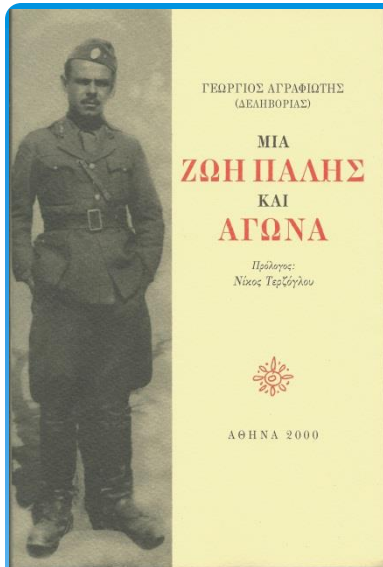

ΑΓΑΠΗΤΕ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΤΟ ΕΚΔΟΣΑΜΕ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΑΣ. ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΕ ΝΑ ΤΟ ΤΕΛΕΙΩΣΕΙ ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΜΟΝΟ ΕΝΑΝ “ΣΚΕΛΕΤΟ” ΣΕ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΣΚΟΠΕΥΕ ΝΑ ΕΠΕΞΑΡΓΑΣΤΕΙ, ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ “ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ”, ΕΜΠΛΟΥΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕ ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ. ΕΜΕΙΣ ΣΑΝ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΑΙΣΘΑΝΘΗΚΑΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΣΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΑΡΧΙΣΕ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΑΣ, ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΜΕΙΝΟΥΝ ΑΓΝΩΣΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΑΥΤΑ ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΔΟΣΑΜΕ ΧΩΡΙΣ ΚΑΜΙΑ ΠΡΟΣΘΗΚΗ, ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΟΥ ΉΤΑΝ.

ΣΑΝ ΤΙΤΛΟ ΣΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΕΧΕΙ ΓΡΑΨΕΙ “Η ΖΩΗ ΜΟΥ” ΑΛΛΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ “ΣΥΓΧΡΩΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ” ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΕΧΕΙ ΔΟΘΕΙ Ο ΠΑΡΩΝ ΤΙΤΛΟΣ ΣΑΝ ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ Σ’ΕΝΑΝ ΑΓΩΝΙΣΤΗ.

ΜΕ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΚΩΣΤΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ
(ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ)

ΜΙΑ
ΖΩΗ ΠΑΛΗΣ
ΚΑΙ
ΑΓΩΝΑ

Πρόλογος:
Νίκος Τερζόγλου

ΑΘΗΝΑ 2000

Πρόλογος

Τον Αγραφιώτη Γιώργη (Δεληβοριά), τον γνώρισα σαν συμμαθητή μου στη Σχολή Ευελπίδων. Ήταν ένα άτομο που ακόμη από τα μαθητικά του χρόνια είχε τις δικές του απόψεις για τον τρόπο αντιμετώπισης γεγονότων του περιβάλλοντός του.

Τον διέκρινε η επιμονή στην πραγματοποίηση κάθε απόφασής του. Έτσι κατόρθωσε να πετύχει στις εξετάσεις στη ΣΣΕ και να ονομαστεί Ανθυπολοχαγός. Έλαβε μέρος στον Αλβανικό πόλεμο.

Ακόμα καλύτερα εκτίμησα το χαρακτήρα του όταν γίναμε μέλη της οργάνωσης των μονίμων αξιωματικών Λάρισας. Η αντιστασιακή αυτή οργάνωση ήταν οργανωμένη σύμφωνα με τις συνθήκες της παρανομίας. Ο καθένας γνώριζε μόνο την τριάδα που ανήκε και τον καθοδηγητή της. Ο λοχαγός Μπεκιαρόπουλος έγινε μέλος της οργάνωσης και πρόδωσε όσους είχε γνωρίσει στην τριάδα του. Έτσι οι Ιταλοί δε μας συνέλαβαν.

Έχουν ενδιαφέρον οι διηγήσεις του για όλες τις ιστορικές περιόδους που αναφέρεται. Πως στην περίοδο της κατοχής εμπνεόμασταν και από τα ιδανικά του απελευθερωτικού αγώνα του 1821. Αρκετοί μόνιμοι Δημοκρατικοί Αξιωματικοί προσπάθησαν κάτω από δύσκολες συνθήκες να καταφύγουν και να αγωνιστούν στα μάχιμα αντάρτικα τμήματα της περιοχής τους.

Ακολουθεί η περίοδος του Εμφυλίου Πολέμου. Ο ρόλος των παρακρατικών οργανώσεων και τα εγκλήματά τους σε βάρος των αγωνιστών.

Οι δυσκολίες της μεταβαρχιζιανής περιόδου ήταν πολύ μεγάλες. Έχω προσωπική πείρα όταν ο νεαρός σπιτονοικοκύρης μου, που κατά τη διάρκεια της κατοχής συνεργάστηκε με τους Γερμανούς και έπειτα ήταν όργανο της Ασφάλειας Λάρισας, με ειδοποίησε ότι το βράδυ έρχεται ομάδα Σουρλικών να κάνει συλλήψεις αξιωματικών με σκοπό την εκτέλεσή τους. Έτσι πέρασα στην παρανομία και έχασα την επαφή με τον Αγραφιώτη. Με μεγάλη μυστικότητα κατόρθωσα να βγω και να ενταχθώ στην ομάδα καταδιωκομένων στον Κίσαβο.

Ο ίδιος, επίσης, αναγκάζεται να ξαναβγεί στα βουνά και να συνεχίσει την πάλη του από τις γραμμές του ΔΣΕ, με επιτυχία.

Ξανασυνάντηθήκαμε στην ξενιτιά στο Ουζμπεκιστάν της τότε Σοβιετικής Ένωσης που μας φιλοξένησαν μετά την αναγκαστική υποχώρηση του ΔΣΕ κάτω από την πίεση υπεράριθμων δυνάμεων του κυβερνητικού στρατού που οργάνωσαν και καθοδήγησαν οι Άγγλοι και αργότερα οι Αμερικανοί.

Με αξιοπιστία περιγράφει τη ζωή στη Σοβιετική Ένωση, και για την αμέριστη βοήθεια που δόθηκε για μόρφωση. Η πλειοψηφία των μαχητών του ΔΣΕ που κατέφυγαν στην ΕΣΣΔ, ήταν κυρίως αγρότες με γνώσεις Δημοτικού. Και όμως έγινε κατορθωτό να σπουδάσουν και να γίνουν επιστήμονες. Ο ίδιος τελείωσε το Πολυτεχνείο και στη συνέχεια δούλεψε σαν Μηχανικός σε εργοστάσιο της πολεμικής Αεροπορίας κερδίζοντας την εκτίμηση του Διευθυντή των Εργολάβων. Ιδιαίτερα εκεί σπούδασαν τα παιδιά των αγωνιστών και σήμερα προσφέ-

ρουν τις επιστημονικές υπηρεσίες στην Πατρίδα Ελλάδα.

Και μετά τον επαναπατρισμό του ο Αγραφιώτης συνέχισε δραστήρια τον αγώνα για τη δικαίωση και αποκατάσταση ηθικά και υλικά των αγωνιστών της ΕΑΜικής Εθνικής Αντίστασης και του ΔΣΕ, μένοντας πιστός στα ιδανικά του αγώνα μέχρι το τέλος της ζωής του.

Η διήγησή του είναι απλή. Προσπαθεί με ευθύνη να δώσει την πραγματική εικόνα του αγώνα όπως τον έζησε. Χρονολογικά, με ειλικρίνεια περιγράφει τα γεγονότα πριν την κατοχή, στη διάρκεια της κατοχής, στην πάλη του ΔΣΕ και στη ζωή του στην ξενιτιά.

Οι αφηγήσεις έχουν ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για τους μελλοντικούς ιστορικούς και για την αποκατάσταση της αλήθειας του ΕΑΜικού αγώνα και του αγώνα του ΔΣΕ.

Κάθε γεγονός, κάθε πράξη έχει πάντα τα αίτια και τις πηγές του. Αυτά εξηγούν στους μελλοντικούς ερευνητές πώς και γιατί ακολουθήθηκε αυτή η συγκεκριμένη ιστορική πορεία και όχι άλλη.

Ιδιαίτερα οι σημερινές συνθήκες επέβαλαν να ενταθεί η πάλη των λαών ενάντια στους πολέμους για μια παγκόσμια Ειρήνη.

Το παράδειγμα των αγώνων, η θυσία των αγωνιστών της ΕΑΜικής Εθνικής Αντίστασης και του ΔΣΕ, αποτελούν για τη νέα γενιά της πατρίδας μας τα εφόδια για την πάλη της ενάντια στη "Νέα τάξη πραγμάτων", που επιβάλουν στους λαούς οι ΗΠΑ και οι "σοσιαλιστές" συνεργάτες τους στην ΕΕ. Για να επικρατήσει στη χώρα μας πραγματικά Δημοκρατία και Ειρήνη.

Το βιβλίο αυτό του συν. Αγραφιώτη Γιώργου αποτελεί παράδειγμα για όλους τους αγωνιστές που οφείλουν γραπτά να μεταδώσουν στη νέα γενιά των Ελλήνων την πείρα τους από τους αγώνες τους στην Εθνική Αντίσταση και το ΔΣΕ.

ΤΕΡΖΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΣ

Συνταγματάρχης ε.α.

Πρόεδρος ΠΕΑΕΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ

(ΔΕΛΗΒΟΡΙΑΣ)

Συνταγματάρχης ε.α.

Γεννήθηκα στον Τύρναβο την 1.1.1917 από γονείς μικροαστούς. Πατέρας μου, ο Γιάννης Αγραφιώτης ή Κουτσουκώστας του Κωνσταντίνου. Πρόλαβα και γνώρισα τη γιαγιά μου, τη μητέρα του πατέρα μου, που ονομαζόταν Ευανθία Κουτσουκώστα, μια πολύ καλή γιαγιά, πολύ ήσυχη γυναίκα. Γιατί ο πατέρας μου λεγόταν Αγραφιώτης ή Κουτσουκώστας, για τον εξής λόγο:

Το έτος 1897 τα σύνορα Ελλάδας και Τουρκίας καθορίζονταν: η Μελούνα 3 χιλιόμετρα βορείως του Τυρνάβου και έτσι ο Τύρναβος ανήκε στο ελληνικό κράτος, η δε Τσαριτσάνη και η Ελασσόνα στο τουρκικό. Το έτος 1897 έγινε ο άτυχος πόλεμος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και όλες οι οικογένειες έφυγαν από τον Τύρναβο και εγκαταστάθηκαν στο Δομοκό. Επενέβησαν τότε οι μεγάλες δυνάμεις και σταμάτησε η προέλαση των Τούρκων. Στην Ελλάδα επέβαλαν οι μεγάλες δυνάμεις βαρύ φορτίο, το ΔΟΕ (Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος). Έτσι, λοιπόν, οι Τούρκοι αποσύρθηκαν στις θέσεις τους στην περιοχή Μελούνας. Για την εξακρίβωση των απωλειών μια επιτροπή Κυβερνητική γύριζε στα σπίτια του Τυρνάβου και αρχίζοντας από τα επίθετα έγραφε όλα τα μέλη της οικογένειας καθώς και τις απώλειες. Στο σπίτι μας βρισκόταν η γιαγιά μου και όταν την ρώτησαν πώς λέγεται απάντησε: η γειτονιά με λέγει Κώσταινα, δηλαδή γυναίκα του άνδρα της Κώστα που είχε ήδη πεθάνει. Ένας,

όμως, από την Επιτροπή είπε στους υπόλοιπους ότι ήξερε πως κατάγονται από την περιοχή των Αγραφών, ιδιαίτερα από το χωριό Πεζούλα και έτσι η Επιτροπή έγραψε Αγραφιώτης. Ένας αδελφός του πατέρα μου ο Δημήτρης σπούδαζε στην Κωνσταντινούπολη στη Μεγάλη Σχολή του Γένους δάσκαλος, και για να πάει στην Κωνσταντινούπολη, είχε διαβατήριο με το επίθετο Κουτσουκώστας Δημήτριος και τελειώνοντας τη σχολή διορίστηκε στον Τύρναβο σαν δάσκαλος¹. Και έτσι τα δύο αδέρφια είχαν επίθετο διαφορετικό ο ένας Αγραφιώτης και ο άλλος Κουτσουκώστας. Τους προσκάλεσαν στην Κοινότητα Τυρνάβου και τους τρεις, τους γράψανε επώνυμο Αγραφιώτης ή Κουτσουκώστας, επώνυμο το οποίο διατηρήθηκε μέχρι σήμερα. Η μητέρα μου Άννα ήταν το γένος Μαλίτα και ο πατέρας της Γεώργιος Μαλίτας ήταν έμπορος διαφόρων ειδών, και ο οποίος διαβαίνοντας τα σύνορα έκανε εμπόριο και με τους Τούρκους και με τους Έλληνες. Μάλιστα στη γειτονιά τη μητέρα μου την λέγανε Αράψα από το σκούρο χρώμα του δέρματος. Μόλις γεννήθηκα εγώ, μου δώσαν το όνομα Γιώργος στον παππού μου, τον πατέρα της μητέρας μου, ενώ το μεγαλύτερο αδελφό μου ως πρωτότοκο τον ονόμασαν Κώστα από τον πατέρα του πατέρα μου. Ο παππούς μου Γεώργιος Μαλίτας με υπεραγαπούσε επειδή είχα το όνομά του και γι' αυτό όταν έκανα καμιά αταξία που με μάλωνε ο πατέρας ή η μητέρα μου, κατέφευγα στο σπίτι του παππού

1. Ο τρίτος αδελφός, ο Νίκος ζούσε στον Τύρναβο.

μου Γεώργιου Μαλίτα και την άλλη μέρα μαζί με τον παππού μου πήγαινα στο σπίτι μας και ζητούσα από τον πατέρα μου και τη μητέρα μου να με συγχωρέσει.

Ο πατέρας μου Γιάννης και ο αδελφός του Νίκος δούλευαν στη Λάρισα σε μια μεγάλη ιδιόκτητη ταβέρνα όπου και σήμερα δουλεύει ο αδελφός μου Σωκράτης Κουτσουκώστας μαζί με τον ανιψιό του Θανάση Αγραφιώτη.

Παιδική ηλικία

Τα παιδικά μου χρόνια τα πέρασα στον Τύρναβο, όμως από μικρός ήμουν πολύ ζωηρός και γι' αυτό όταν πάτησα τα έξι χρόνια, για να απαλλαγεί από μένα η μητέρα μου παρακάλεσε το θείο μου Αγραφιώτη ή Κουτσουκώστα, δάσκαλο στην πρώτη τάξη του Δημοτικού που ήταν τότε στην πλατεία κοντά στο Χάνι του Μίχη να με πάρει μαζί του. Είχα μια καλή δασκάλα που τη λέγαμε κυρία Μασούρα που μας έμαθε την Άλφα-Βήτα και μας διάβαζε κομμάτια από το Αλφαβητάριο. Εγώ από μικρός είχα τεράστια μνήμη και τους στίχους από το Αλφαβητάριο τους αποστήθιζα (δηλαδή τους μάθαινα απέξω) και απορούσε η δασκάλα. Όταν τελειώσαμε την πρώτη τάξη, σε όλους τους συμμαθητές μου τους έδωσαν ενδεικτικό που περνούσαν στη δεύτερη τάξη. Εμένα δε μου έδωσαν διότι ήμουν μικρός ακόμη. Τότε άρχισα να χτυπάω τα πόδια μου στο πάτωμα και ξεσήκωσα το σχολείο και ανάγκασα το θείο μου να 'ρθει στην τάξη μου γιατί τότε

ήταν και διευθυντής του σχολείου και είπε στη δασκάλα μου να μου δώσει κι εμένα ενδεικτικό και έτσι πέρασα στη δεύτερη τάξη. Τη χρονιά αυτή έγινε καινούργιο σχολείο κοντά στην εκκλησία ο Άγιος Γεώργιος όπου τελείωσα τη δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη τάξη με δάσκαλο τον Χατζησολίδη πολύ καλό δάσκαλο και αυστηρό. Μετά πέρασα στην 1η τάξη του Ελληνικού Σχολείου. Την άλλη χρονιά καταργήθηκαν τα ελληνικά σχολεία ή Σχολαρχεία και αντί αυτού ορίστηκαν η πρώτη και η δεύτερη τάξη του ημιγυμνασίου Τυρνάβου όπου είχαν καθηγητές.

Στη 2η ημιγυμνασίου προστέθηκε και ένας ακόμη καθηγητής των μαθηματικών, ο Τζήκας Γρηγόρης καλός μαθηματικός, φίλος του παππού μου Γεώργιου Μαλίτα, ο οποίος έπαιξε σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα μαθητική μου πορεία.

Στην 3η τάξη φοίτησα στο Γυμνάσιο Λάρισας σε κτίριο της τρίγωνης πλατείας, όπου σήμερα βρίσκεται η μεγάλη πολυκατοικία στην προέκταση της οδού Μεγάλου Αλεξάνδρου δεξιά.

Στην 4η τάξη φοίτησα στο Γυμνάσιο Λάρισας που βρισκόταν τότε απέναντι στην Τράπεζα Ελλάδος, όπου σήμερα βρίσκεται το πάρκινγκ των αυτοκινήτων. Στην 5η τάξη του γυμνασίου όπου κτίστηκε τότε το γυμνάσιο που και σήμερα βρίσκεται επί της οδού Ανθίμου Γαζή. Η 5η τάξη έπαιξε για μένα τότε σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα ζωή μου.

Στην 5η τάξη είχα καθηγητή Μαθηματικών τον Τζήκα Γρηγόρη άριστο μαθηματικό, που είχα και στο Γυ-

Μαθητές και καθηγητές της 1ης ημιγυμνασίου. Ο καθηγητής Γιαννασίδης αριστερά, ο Παπαδούλης στο κέντρο και ο καθηγητής φυσικής Τσόπελας δεξιά. Εγώ με το σταυρό στο άσπρο πουκάμισο με τους άλλους συμμαθητές μου.

μνάσιο Τυρνάβου, ο οποίος μου ενέπνευσε την κλίση και την αγάπη μου στα μαθηματικά και ήμουν ο άριστος μαθητής σ' αυτό το μάθημα.

Στα μέσα της χρονιάς ο γυμνασιάρχης του Γυμνασίου Παπαοικονόμου αντικαθιστά τον καθηγητή Τζήκα και τον στέλνει στις κατώτερες τάξεις 1η, 2η και 3η και μας φέρνει για τις τάξεις 4η, 5η και 6η τον καθηγητή Κωνσταντόπουλο από τις τάξεις 1η, 2η και 3η, καθηγητή φίλο του Γυμνασιάρχη. Οι μαθητές της 5ης τάξης βγάλαμε μια επιτροπή και μαζί και εγώ πήγαμε στο γυμνασιάρχη και του θέσαμε το ζήτημα ότι ο Κωνσταντόπουλος δεν κάνει για την τάξη μας και ότι δε μας βοηθάει, ούτε μπορεί να λύσει τις ασκήσεις που εμείς του βάζουμε. Ο Γυμνασιάρχης μας απάντησε ότι η τοποθέτηση των καθηγητών είναι δουλειά του Γυμνασιάρχη και όχι των μαθητών.

Την ίδια μέρα εμείς συγκεντρωθήκαμε στο σιδηροδρομικό σταθμό του Βόλου, όπου σταθμάρχης ήταν ο πατέρας του Γιώργου Δομακή συμμαθητή και φίλου μου και αποφασίσαμε να διαμαρτυρηθούμε κατεβαίνοντας σε αποχή. Έπειτα από μια μέρα κατεβαίνουν σε αποχή και η 4η και 6η τάξη. Τότε εμένα η επιτροπή μου αναθέτει να αναλάβω την περιφρούρηση της αποχής από τυχόν απεργασπάστες.

Την άλλη μέρα πλησιάζει στο χώρο του Γυμνασίου ο μαθητής της 4ης τάξης Σάπκας Κλέαρχος μετέπειτα χειρουργός στη δική του κλινική επί της οδού Κούμα, που σήμερα δε ζει και φέρει το όνομά του.

Τον παρακάλεσα να φύγει, όμως αυτός ανένδοτος ήθε-

λε να μπει στο σχολείο. Όμως και εγώ δεν τον άφησα. Τη στιγμή εκείνη βγαίνει από το γυμναστήριο όπου σήμερα είναι το Γυμνάσιο δωρεά της κυρίας Κουτσίνα, ο καθηγητής Γυμναστικής Φυλακτός Γεώργιος, όπου βλέπει τη σκηνή και την αναφέρει στο Γυμνασιάρχη. Την επόμενη μέρα οργανώνουμε μια συγκέντρωση στο γήπεδο Αλκαζάρ, αλλά δεν προφθάσαμε να τελειώσουμε τη συγκέντρωση και βλέπουμε να καλπάζει προς το γήπεδο η Έφιππη Χωροφυλακή. Προτείναμε στη συγκέντρωση να μην κινηθεί κανείς από τις θέσεις τους γιατί δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα. Μόνο 4-5 μαθητές με επικεφαλής τον Τάκη Δημητρακόπουλο, μετέπειτα οδοντίατρο, πλήρως ένα βαρκάρη και τους έβγαλε στην απέναντι όχθη του Πηνειού, ο οποίος είχε πολύ νερό και παρ' ολίγο να πνιγούν. Όλοι οι άλλοι μείναμε στις θέσεις μας, χωρίς η χωροφυλακή να μας διαλύσει ή να κάνει συλλήψεις. Την άλλη μέρα ο Γυμνασιάρχης υποχώρησε, μας έφερε τον καθηγητή Τζήκα Γρηγόρη και γυρίσαμε στα θρανία μας.

Έπειτα από μια εβδομάδα ο Σύλλογος καθηγητών συνεδριάζει και προσπαθεί να βρει τους υποκινητές της αποχής.

Περίπου 15 μαθητές μαζί και εγώ μας τιμωρούν με αποβολή από όλα τα γυμνάσια της Ελλάδας, και αναγκασαν τους πατεράδες μας να απευθυνθούν στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, ζητώντας να μας επιτρέψουν να φοιτήσουμε κάθε ένας μαθητής σε ένα γυμνάσιο τουλάχιστον. Αίτημα που έγινε δεκτό και έτσι για μένα ορίστηκε το Γυμνάσιο Καρδίτσας με γυμνασιάρχη τον καθηγητή Πριάκο. Τώρα για μένα αρχίζει μια και-

νούργια ζωή. Απευθύνεται ο πατέρας μου στον Ηλία Τριανταφύλλου, έμπορο, δωρητή στο Νοσοκομείο Λάρισας μιας πτέρυγας και γι' αυτό το νοσοκομείο ονομάζεται Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο. Ο Ηλίας Τριανταφύλλου ήταν αδελφός της γιαγιάς μου Μαριγώς Μαλίτα, συζύγου του Γεώργιου Μαλίτα, ο οποίος μας σύστησε σε έναν έμπορο της Καρδίτσας Παπαδόπουλο και έτσι τακτοποιήθηκα σαν οικότροφος σε μια ανιψιά του ονόματι Αγγελική Παπαγιαννοπούλου. Εκεί, λοιπόν, τελείωσα την 5η και 6η τάξη στο Γυμνάσιο Καρδίτσας με καλούς βαθμούς το 1936.

Πρώτη απόπειρα και αποτυχία στη Σχολή Ευελπίδων

Το Σεπτέμβριο του 1936 δίνω εισαγωγικές εξετάσεις στη Σχολή των Ευελπίδων. Στα τρία διαγωνίσματα στην Άλγεβρα, Γεωμετρία και Τριγωνομετρία ο μέσος όρος ήταν 19,67 με άριστα το 20. Και έτσι θεωρούσα την εισαγωγή μου σίγουρη. Δυστυχώς δε δικαιώθηκα και τούτο γιατί τη χρονιά αυτή οι θέσεις ήταν 30 και προτιμήθηκαν τα παιδιά των Στρατηγών και άλλων Κυβερνητικών, και έτσι εγώ αποκλείστηκα. Πήρα στα δευτερεύοντα μαθήματα κατά μέσο όρο το βαθμό 12, αποκλείστηκα και γύρισα στη Λάρισα. Εκεί μαθαίνω ότι ο μεγαλύτερος αδελφός μου Κώστας πέθανε στο σανατόριο των Μελισίων όπου νοσηλευόταν από φυματίωση, και ετάφη στην

Αθήνα. Ο πατέρας μου, μου είπε ότι ξόδεψε ότι είχε και δεν είχε στην αρρώστια του αδελφού μου. Για το λόγο αυτό αναγκάστηκα να καταταγώ εθελοντής δεκανέας στην Έφιππο Πυροβολαρχία με διοικητή το Λοχαγό Πυροβολικού Βούλγαρη Χρήστο, ο οποίος απεβίωσε στη διάρκεια της κατοχής. Εκεί μετά 6 μήνες πήρα το βαθμό του Λοχία και δούλεψα σαν Λοχίας σιτιστής της Πυροβολαρχίας.

Εκεί κατά καλή μου τύχη γνώρισα τον Υπολοχαγό Πυροβολικού Θεοδώρου Γιάννη ο οποίος ανέλαβε τα βράδια να μου κάνει μαθήματα Μαθηματικών γιατί ήταν αριστούχος μαθητής στη Σχολή Ευελπίδων. Και έτσι το Σεπτέμβριο του 1937 έδωσα ξανά εισαγωγικές εξετάσεις στη Σχολή Ευελπίδων σαν ιδιώτης γιατί δεν είχα ξεπεράσει το 19ο έτος της ηλικίας και οι εισακτέοι ήταν 300 και μπήκα στη Σχολή. Πέρασα τις 3 τάξεις και στις 7 Αυγούστου ορκίστηκα ως Ανθυπολοχαγός και πήρα το σπαθί μου από το Βασιλιά Γεώργιο το Β'. Όταν φοιτούσα στη Δεύτερη τάξη την παραμονή του Πάσχα πέθανε στη Λάρισα η μητέρα μου Άννα.

Κήρυξη πολέμου και επιστράτευση

Στις 16 Αυγούστου του 1940 τοποθετήθηκα στο 19ο Σύνταγμα Πεζικού της VI Μεραρχίας στις Σέρρες και ανέλαβα διμοιρίτης του Λόχου Μηχανημάτων. Στις 28 Οκτωβρίου πολύ πρωί χτυπάει το παράθυρό μου ο ιππο-

κόμος με δύο άλογα και μου λέει: Σε ζητάνε στο Σύνταγμα. Τότε κατάλαβα πως η Ιταλία μας κήρυξε τον πόλεμο. Πηγαίνοντας στο Σύνταγμα συναντώ το Διοικητή του Συντάγματος ο οποίος μου δίνει εντολή να σχηματίσω ένα Λόχο Μηχανημάτων με όλμους και βαριά πολυβόλα μέσα σε τρεις μέρες από επιστρατευμένους και με οπλισμό που πήρα από τις αποθήκες επιστράτευσης. Μέσα σε 3 μέρες ήμασταν έτοιμοι και το Σύνταγμα κινείται προς Βροντού και καταλήγει στην τοποθεσία του χωριού Περιθώρι, όπου υπογείως αρχίζουν τα οχυρά της γραμμής Μεταξά. Εκεί μείναμε ένα μήνα και το Σύνταγμα παίρνει εντολή να κινηθεί σιδηροδρομικώς προς τα ελληνοαλβανικά σύνορα και από εκεί στην τοποθεσία Πόγραδετς όπου μείναμε όλο τον Ιανουάριο χωρίς ιδιαίτερες μάχες με τους Ιταλούς. Στο τέλος του Ιανουαρίου το 19ο Σύνταγμα Πεζικού καθώς και το 70ο Σύνταγμα της VI Μεραρχίας παίρνουμε εντολή να κινηθούμε προς τον Κεντρικό Τομέα όπου φτάνουμε στις 3 Μαρτίου για να αντικαταστήσουμε το 4ο Σύνταγμα Πεζικού που είχε φθαρεί.

Φτάσαμε πεζοπορώντας στην 1η γραμμή στις 3 Μαρτίου και παίρνουμε θέσεις στα χαρακώματα. Στις 8 Μαρτίου μαθαίνουμε από αιχμαλώτους ότι στην τοποθεσία "τρία αβγά" για να εμψυχώσει τους Ιταλούς, ήλθε στο μέτωπο ο ίδιος ο Μουσολίνι, γιατί στις 9 Μαρτίου άρχισε η γενική επίθεση των Ιταλών ενάντια στο μέτωπό μας, η οποία αποκρούστηκε με πολλές απώλειες και σύλληψη Ιταλών αιχμαλώτων.

Οι μάχες συνεχίστηκαν μέχρι και τις 6 του Απριλίου ημέρα που τα γερμανικά στρατεύματα επιτέθηκαν στα

οχυρά της γραμμής Μεταξά στο Ρούπελ και στα άλλα οχυρά με μεγάλη δύναμη πεζικού και αρμάτων. Παρά τη σθεναρή αντίσταση των μαχητών μας, οι Γερμανοί διέσπασαν τα οχυρά και κινούνταν προς Θεσσαλονίκη, όπου ανάγκασαν το στρατηγό Μπακόπουλο, διοικητή του μετώπου να υπογράψει συνθηκολόγηση, γιατί η περαιτέρω αντίσταση ήταν ανώφελη κατά την κρίση του. Στις 12 Απρίλη του 1941 πήραμε εντολή να υποχωρήσουμε οργανωμένα με κατεύθυνση τα Γιάννενα. Υποχωρώντας συντεταγμένα φτάσαμε στο δρόμο Μετσόβου-Ιωαννίνων καταυλιστήκαμε σε ένα ύψωμα, όπου εγκαταλείψαμε τον οπλισμό μας. Τη νύχτα άρχισαν να περνούν οι γερμανικές εμπροσθοφυλακές. Στις 20 Απρίλη στο χωριό Βοτονόσι υπογράφηκε συνθηκολόγηση άνευ όρων με τους Γερμανούς από το Στρατηγό Τσολάκογλου. Μια γερμανική μοτοσικλέτα με δύο Γερμανούς ανέβηκαν στο σωρό που είχαμε εναποθέσει τον οπλισμό, ζητούσαν κάτι στα γερμανικά που δεν τους καταλάβαινα και έφυγαν προς Γιάννενα.

Μας συγκέντρωσε ο Διοικητής του Συντάγματος Συνταγματάρχης Παλής, όπου μας μίλησε για την άτιμη επίθεση των Γερμανών αποκαλώντας τους καλοθρεμμένα γερμανικά γουρούνια, καλώντας μας να μην ξεχάσουμε ποτέ την μπαμπέσικη επίθεσή τους.

Την άλλη μέρα καταυλιστήκαμε στην απέναντι πλευρά του δρόμου δίπλα στη λίμνη των Ιωαννίνων.

Την επόμενη μέρα, όλοι οι αξιωματικοί του Συντάγματος παρουσιάστηκαμε στο Διοικητή του Συντάγματος και του ζητήσαμε να δώσει εντολή στον ταμία του Συντάγματος να μας πληρώσει τους 3 μήνες που δεν είχα-

με πληρωθεί στη διάρκεια των κινήσεών μας, καθώς και την τροφοδοσία των στρατιωτών του Λόχου για όσο διάστημα θα ήμασταν εκεί για να χορηγούμε συσσίτια στους στρατιώτες του Λόχου.

Πράγματι έδωσε εντολή και ο ταμίας εκπλήρωσε την εντολή. Άρχισαν να κυκλοφορούν διάφορες φήμες πως το Σύνταγμα θα κινηθεί προς Άρτα για να επισκευάσει μια γέφυρα που είχε ανατινάξει το ελληνικό Μηχανικό για να δυσχεράνει τους Γερμανούς να κινηθούν από Άρτα προς Γιάννενα, πράγμα που δεν επιθυμούσαμε οι αξιωματικοί και στρατιώτες του Λόχου που ήταν όλοι από την περιοχή Σερρών εκτός από εμένα που ήμουν από τη Λάρισα. Έστειλα το σιτιστή του Λόχου στα γύρω χωριά να αγοράσει διάφορα τρόφιμα φορτώνοντάς τα στα ζώα που διέθετε ο Λόχος. Η αγορά τροφίμων πραγματοποιήθηκε την ίδια μέρα και μόλις σουρούπωσε ξεκινάει ο Λόχος για την επιστροφή στα σπίτια του. Μόλις βγήκαμε στο δρόμο Μετσόβου-Ιωαννίνων μας συναντά ο Υποδιοικητής του Συντάγματος, ένας καλοκάγαθος άνθρωπος που έκανε συχνά παρέα με τους νεαρούς αξιωματικούς. Όταν με βλέπει επικεφαλής της φάλαγγας του Λόχου έφιππο μου λέει τη γνωστή φράση των αρχαίων «και συ τέκνον Βρούτε»! Τον αποχαιρέτησα και του είπα ότι μετά από την τέλεση του καθήκοντος ως μόνη λύση μας απόμεινε αυτή. Κινηθήκαμε με το Λόχο αποφεύγοντας τη δημοσιά. Κινούμενοι φτάσαμε στη γέφυρα του Μουργκάνι. Εκεί παρατηρήσαμε ένα πράγμα. Οι Γερμανοί συγκέντρωναν τους Έλληνες αξιωματικούς και στρατιώτες και κάτω από τη γέφυρα τους απασχολούσαν σε διάφορες αγγαρίες. Τότε

παίρνουμε την απόφαση οι τρεις αξιωματικοί και οι στρατιώτες να περάσουν προς το δρόμο Γρεβενών και από εκεί προς Θεσσαλία-Σέρρες, γιατί όλοι τους ήταν από την περιοχή Σερρών. Εγώ δε μόνος μου με το άλογό μου περνώ τον Πηνειό ποταμό από άλλο σημείο και ζητώ κατάλυμα σε ένα χωριό που ευχαρίστως με δέχτηκαν και με φιλοξένησαν. Την άλλη μέρα φτάνω στη Λάρισα, όπου κατευθύνομαι στο σπίτι μας που το κατείχαν οι Γερμανοί¹. Και την άλλη μέρα βρίσκομαι στον Τύρναβο όπου υπάρχει το παλαιό μας σπίτι με 8 δωμάτια όπου πέρασα τις πρώτες μέρες της σκλαβιάς.

Οι πρώτοι μήνες της σκλαβιάς

Μετά από τρεις μέρες ανάπαυσης στον Τύρναβο, πηγαίνω με τον πατέρα μου στη Λάρισα στο σπίτι μας, το οποίο όπως είπα κατείχαν οι Γερμανοί, και παρουσιάζομαστε στο Διοικητή τους για να μας επιτρέψει να πάρουμε μερικά κλινοσκεπάσματα. Τότε μας ανοίγουν την κλειδωμένη πόρτα του δωματίου, όπου είχαν συλλέξει όλα τα πράγματά μας και μας λένε με λίγα Γαλλικά να πάρουμε ό,τι θέλουμε.

Το βραδάκι φορτωμένοι με τα πράγματά μας στη σούστα μας γυρίζουμε στο σπίτι μας στον Τύρναβο.

1. Δίπλα υπήρχε και ένα παλαιό Δημοτικό σχολείο όπου κύρια έμεναν οικογένειες, εκεί φιλοξενήθηκα και εγώ.

Στην Αθήνα

Το μήνα Μάιο με διαταγή του στρατηγού Μπάκου, Υπουργού Στρατιωτικών της Κυβέρνησης Κατοχής διατασσόμαστε οι εναπομείναντες αξιωματικοί της τάξης 1940 να παρουσιαστούμε στην Αθήνα στο Υπουργείο Στρατιωτικών για Υπηρεσία. Και μας αναθέτουν εργασία σε διάφορα επισιστικά γραφεία για το μοίρασμα των ολίγων δραμιών μπομπότας στον πληθυσμό των Αθηνών.

Εμείνα στο σπίτι μιας συγγενούς μου από τον Τύρναβο ονόματι Αγγελακοπούλου. Εκεί το μαύρο χειμώνα του 1941 τα βράδια αντίκριζα στους δρόμους να κυλούν καροτσάκια μεταφέροντας νεκρούς συγγενών τους που πέθαναν από την πείνα για να τους θάψουν εκτός νεκροταφείου, ώστε να γλιτώσουν τα δελτία τροφίμων των νεκρών, ώστε να τα χρησιμοποιήσουν για τα άλλα μέλη της οικογένειάς τους. Η πείνα θέριζε. Οι Γερμανοί είχαν πάρει όλα τα τρόφιμα. Στο δράμα αυτό δε βάσταξα και επειδή και τα λίγα παξιμάδια που μου είχε δώσει ο πατέρας μου εξαντλήθηκαν, αναγκάστηκα το Δεκέμβριο να γυρίσω στη Λάρισα, όπου βρήκα τους αξιωματικούς οργανωμένους σε διοίκηση αξιωματικών με διοικητή το Συνταγματάρχη Τσαμπάζη. Εγώ τότε διορίστηκα στην υπηρεσία Ελέγχου Στρατιωτικών Δαπανών, επειδή όλοι οι αξιωματικοί της Ελλάδας και της Θεσσαλίας αρχίσανε να παίρνουν μισθό και διάφορα τρόφιμα από το κράτος και τη Νομαρχία.

Αρχίζει νέα ζωή για τους αξιωματικούς

Συγκεντρωνόμασταν όλοι οι κατώτεροι αξιωματικοί στο καφενείο Παλλάδιον του Αλέκου Καλυδά και μέσα σε ένα δωμάτιο παίζαμε χαρτιά κερδίζοντας τα χρήματα ο ένας του άλλου. Το πρωί πηγαίναμε στο γραφείο και κάναμε έλεγχο στη μισθοδοσία των αξιωματικών και υπαξιωματικών ως εξής:

Ο Υπολοχαγός Πυροβολικού Δεμέστιχας στη μισθοδοσία της Καρδίτσας, εγώ Ανθυπολοχαγός του Πεζικού στη μισθοδοσία της πόλης του Βόλου, ο Υπολοχαγός Πυροβολικού, γαμπρός του Γερουσιαστή Μπούρα, Μπίνας και ο Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού Τζιουβάρας Χρήστος στη Λάρισα και Τρίκαλα με διευθυντή τον Ταγματάρχη επιμελητείας Κούρτη Θεόδωρο.

Μια μέρα, αρχές 1942, εξαφανίζονται δύο συνάδελφοί μας ο Ταρχος Πανόπουλος Γιάννης και ο Ανθυπίλαρχος Γιάγκος Χρήστος. Την επόμενη μαθαίνουμε ότι πιάστηκαν από μια περίπολο στο παλαιό δρόμο Τυρνάβου-Ελασσόνας κοντά στο χωριό Δαμάσι έχοντας μαζί τους και ένα πιστόλι φωτοβολίδων και τους πάνε στον Τύρναβο όπου τους ανακρίνουν στην Καραμπιναρία. Εκεί διαπιστώνουν ότι είναι Έλληνες αξιωματικοί, τους περνούν στρατοδικείο αυθημερόν και τους καταδικάζουν σε θάνατο διά του τουφεκισμού, και το βράδυ τους εκτελούν στο νεκροταφείο του Τυρνάβου. Ο δε Γιάγκος Χρήστος που ήταν άρρωστος με πυρετό τον τουφέκισαν καθήμενο σε μια καρέκλα. Ο παπα-Δωρόθεος του Τυρνάβου που τους κοινώ-

νησε πριν την εκτέλεση δεν μπόρεσε να αντέξει στο δράμα των δύο αξιωματικών και λιποθύμησε. Κατόπιν μάθαμε πως ο Γλαρχος Θανόπουλος είχε πάει στην Αθήνα, και είχε συνδεθεί με τον Ταγματάρχη Τσιγάντε από τον Ελληνικό Στρατό της Ελληνικής Κυβέρνησης Μέσης Ανατολής, που του χορήγησε το πιστόλι φωτοβολίδων με αποστολή πηγαίνοντας στα χωριά της ποταμιάς να οργανώσουν πεδίο ρίψης, για να έρθουν αγγλικά αεροπλάνα να τους ρίξουν όπλα και πολεμοφόδια για οργάνωση αντάρτικου σαν αντίβαρου στις ομάδες του ΕΛΑΣ που ήταν τότε στα σπάργανα της οργάνωσής τους. Στη Λάρισα ανάμεσα στους αξιωματικούς άρχισε να εμφανίζεται δειλά-δειλά μια οργάνωση του ΕΑΜ με επικεφαλής τον Αντισυνταγματάρχη Πεζικού Θανάση Κατσαρό, στην οργάνωση προσχώρησα και εγώ.

Προσχώρηση στον ΕΛΑΣ

Οργανώθηκα στην οργάνωση του ΕΑΜ της πόλης Λάρισας και στην οργάνωση των μονίμων αξιωματικών Λάρισας που είχε επικεφαλής τον Αντισυνταγματάρχη Κατσαρό Θανάση μαζί με άλλους αξιωματικούς, τους Ανθυπολοχαγούς Τζιουβάρα Χρήστο, Κατσαδούρο Μίμη, Παπαδόπουλο Μενέλαο και άλλους, τον Οκτώβρη του 1942. Μετά την προδοσία της οργάνωσης από τον τότε Λοχαγό Πυροβολικού Μπεκιαρόπουλο Γιώργο, οι Ιταλοί συνέλαβαν τον Κατσαρό Θανάση, τον Τομπουλίδη Παύ-

λο και Κατσαδούρο Δημήτριο και τους παρέπεμψαν στο Ιταλικό Στρατοδικείο. Το Στρατοδικείο τους καταδίκασε το μεν Κατσαρό Θανάση σε θάνατο, τους δε Κατσαδούρο και Τομπουλίδη σε 15 χρόνια φυλακή και τους στείλανε στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου, από όπου ο μεν Κατσαρός δραπέτευσε μαζί με άλλους κρατούμενους και κατατάχτηκε στον ΕΛΑΣ ως διοικητής Ταξιαρχίας που συμπεριλάμβανε τα Συντάγματα Πεζικού 15ο και 85ο.

Εγώ συνελήφθηκα από τους Ιταλούς το Νοέμβρη του 1942 με την κατηγορία διάδοσης ψευδών ειδήσεων σχετικά με τον πρόεδρο του Τυρνάβου Σπύρο Παπαγιάννη συνεργάτη των Ιταλών, αλλά χάρις στη βοήθεια της Γόνης Γκερλή που ήταν γειτόνισσά μου με άφησαν ελεύθερο οι Ιταλοί με την υποχρέωση να δίνω παρόν στην Καρμπιναρία δύο φορές την εβδομάδα.

Την επόμενη μέρα της απλευθέρωσής μου, έφυγα και κρυβόμουν στον Τύρναβο, στο σπίτι του θείου μου Μαλίτα Πέτρου αδελφού της μητέρας μου, όπου παρέμεινα μέχρι τον Ιανουάριο του 1943, οπότε πήρα τη σύνδεση από το γραμματέα της οργάνωσης Παπακωνσταντίνου Τάκη, ο οποίος με μια σούστα με έβγαλε στο χωριό Μηλόγουστα και με τα πόδια μου κατευθύνθηκα στο υπαρχηγείο ανταρτών στην Οξυά.

Στο δρόμο προς τη Βερδικούσια συνάντησα μια ομάδα ανταρτών υπό τον Κουτσίδη Ηρακλή Τυρναβίτη που ήταν και συμπέθερός μου, και συνοδεία συνδέσμου έφτασα στη Βερδικούσια όπου διοίκηση ήταν ο Δασκαλογιώργος Γιώργος από τους Γόννους (παλαιό Δερελί), ο Κρινάκης Λευτέρης από την Τσαριτσάνη Ελασσόνας και

ο Ζωηρός Γιάννης από τα Τρίκαλα. Την άλλη μέρα προωθήθηκα στο Μαυρέλι Χασίων όπου ήταν η διοίκηση του Αρχηγείου Βορείου Θεσσαλίας με διοικητή τον Καλίνο Θεόδωρο (Αμάρμπεη) και καπετάνιο τον Καρτσιώτη Γεώργιο ή Βόγια Γεώργιο από την Καρύτσα Κισσάβου.

Σε συζήτηση την άλλη μέρα με τον Αμάρμπεη μου έδειξε μια διαταγή που έλεγε ότι εν αναμονή των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων στην περιοχή Θεσσαλίας απαγορεύεται στις μονάδες να κατατάσσουν εθελοντές, και έπειτα από αυτή τη διαταγή, έπρεπε να επιστρέψω στη Λάρισα. Κατηγορηματικά αρνήθηκα και παρέμεινα στο δωμάτιο στο Μαυρέλι μαζί με κάποιον Πολικό από την Τσαριτσάνη Ελασσόνας για διάστημα 15 ημερών.

Μια μέρα, έφτασαν στο Μαυρέλι ο καπετάν Κικίτσας αρχηγός Μακεδονίας και ο Γιώργος Κίσσαβος ή Μπλάνας, ο δε Κικίτσας έφερε και δύο τσουβάλια με εγγλέζικους χάρτες. Όταν με είδε αργόσχολο, με ρώτησε, εάν μπορώ αυτούς τους χάρτες να τους ενώσω σε τρία αντίτυπα, προσθέτοντας τον ένα δίπλα στον άλλο και ούτω καθεξής.

Του απάντησα θετικά και την άλλη μέρα τους παρέδωσα έτοιμους. Όταν ρώτησε τον Καλίνο (Αμάρμπεη) γιατί βρίσκομαι εκεί αργόσχολος, πήρε την απάντηση πως είναι μόνιμος αξιωματικός της Σχολής Ευελπίδων και σύμφωνα με τη διαταγή του Γενικού Αρχηγείου πρέπει να επιστρέψει στη Λάρισα. Τότε ο Κικίτσας του απάντησε, δώστε τον σ' εμένα. Απευθυνόμενος ο Κίσσαβος (Μπλάνας) στον Καλίνο, είπε θα τον πάρω εγώ. Και έτσι με τη συνοδεία του Κίσσαβου (Γ. Μπλάνας) φτάνουμε στο

χωριό Ανθρακιά Χασίων, όπου ήταν η διοίκηση του Αρχηγείου Θεσσαλίας με τους Νίκο Ξυνό, Γιώργο Κίσσαβο και τον Μπαλή Μήτσιο που έλειπε σε αποστολή. Με απόφαση του Αρχηγείου τοποθετήθηκα στρατιωτικός υπεύθυνος του συγκροτήματος Ολύμπου που είχε αρχηγό τον Βασίλη Χαριζάνη. Και έτσι με τον Βασίλη Χαριζάνη αποτελέσαμε τη Διοίκηση του συγκροτήματος Ολύμπου την περίοδο κατά τα τέλη Μάρτη του 1943 με έδρα την Τούργια-Κρασιά, κοινώς Βλαχοκρασιά.

Το Μάρτη του 1943 με πλησιάζει ο σ. Καζαντζόπουλος Γιώργος από τη Λάρισα της γνωστής οικογένειας Καζαντζοπουλαίων και μου προτείνει να γίνω μέλος του ηρωικού ΚΚΕ, πρόταση την οποία δέχτηκα και την άλλη μέρα σε συνέλευση του τμήματος που ήταν όλοι μέλη του ΚΚΕ, ομόφωνα εγκρίθηκα σαν μέλος του ΚΚΕ.

Την περίοδο εκείνη άρχισαν να καταφτάνουν από τη Θεσσαλία προς την Πίνδο με ένα σχέδιο που εκπόνησε ο Μπαλής Μήτσιος, Ταγματάρχης Πεζικού, απόστρατος. Και έτσι έφτασε στη Βλαχοκρασιά και το συγκρότημα Καραντάου, το οποίο πήρε εντολή να χτυπήσει και να κάψει τη γέφυρα Κουτσούφλιανης κόβοντας τη συγκοινωνία Καλαμπάκας-Ιωαννίνων. Επειδή δε ο διοικητής του Συγκροτήματος ακόμα δεν είχε έρθει από τον κάμπο, ανέθεσαν σ' εμένα τη διοίκηση. Μετά την εκτέλεση της αποστολής και το κάψιμο της γέφυρας που φυλασσόταν από διμοιρία Ιταλών, επιστρέψαμε στην Βλαχοκρασιά. Την άλλη μέρα παίρνουμε εντολή από το Γενικό Αρχηγείο να κινηθούμε προς Ζαγοροχώρια γιατί ο Ζέρβας έστειλε ανθρώπους δικούς του με λίρες, για να οργανώσει συσσίτια

σε όλα τα χωριά Γρεβενίτη-Τρίστενο-Καβαλάρη προσκαλώντας τους κατοίκους να σιτίζονται και να τους οργανώνουν στις δυνάμεις τους.

Γυρνώντας σ' όλα τα χωριά με τη σάλπιγγα και με την ελληνική σημαία, προσπαθούσαμε να πείσουμε τους πολίτες να μην πέσουν στην παγίδα τους. Τα αποτελέσματα ήταν άριστα.

Γυρνώντας από τα Ζαγοροχώρια στο χωριό Τούρκα-Κρασιά το Μάρτη του 1943, παίρνω μέρος στη Συνδιάσκεψη της Μηλιάς Μετσόβου, όπου πήραν μέρος οι αρχηγοί του Αρχηγείου Θεσσαλίας και οι διοικήσεις των συγχροτημάτων και άλλων μηχανισμών του Αρχηγείου Θεσσαλίας, με θέμα: «Επιστροφή των Θεσσαλικών τμημάτων στις θέσεις που είχαν πριν τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών στο χώρο της Θεσσαλίας».

Σ' εμένα δόθηκε η αποστολή να επιστρέψω με το συγκρότημα στην περιοχή κάτω Ολύμπου, μαζί με μια εγγλέζικη αποστολή, 8 Άγγλων. Είχαμε αποστολή:

1. Συλλογή πληροφοριών από τις περιοχές της σιδηροδρομικής γραμμής Λάρισας-Θεσσαλονίκης, που είχαν σχέση με τις μετακινήσεις γερμανικών στρατευμάτων από Λάρισα προς Θεσσαλονίκη και αντίστροφα και διά του ατυρμάτου των Εγγλέζων μεταβίβαση στο Αρχηγείο Μέσης Ανατολής στο Κάιρο για παραπέρα αξιοποίηση.

2. Να βοηθήσουμε το Συγκρότημα Μηχανικού Ολύμπου με αρχηγό τον Αγγελούλη Αντώνη (Βρατσάνο) στην εκτέλεση καταστροφών στην περιοχή Τεμπών και αλλού όπου επέβαλαν οι συνθήκες. Τον Αύγουστο του 1943 παίρνουμε διαταγή από τη Μεραρχία να ενεργήσουμε επι-

χείρηση εναντίον της ισχυράς οχυρωμένης τοποθεσίας της γέφυρας Παπαπουλίου. Μάλιστα για ενίσχυση μας δόθηκαν και τέθηκαν στη διάθεσή μας ένα στοιχείο βαρέων πυροβόλων από το 1/38 Σύνταγμα και ένα στοιχείο (2 όλμοι) βαρέων όπλων από το 5ο Σύνταγμα. Την αναγνώριση της επιχείρησης την έκανα εγώ ο ίδιος μεταμφιεσμένος σε γύφτο με τη βοήθεια του σιδηροδρομικού Γεωργίου Μπρουζιώτη, ο οποίος με ανέβασε σε μια μηχανή η οποία έκανε κινήσεις μέσα στη γέφυρα Παπαπουλίου, και έτσι μελέτησα όλα τα πολυβολεία των Γερμανών. Η επιχείρηση έγινε την επόμενη της αναγνώρισης και διάρκεσε μέχρι την 3ην πρωινή ώρα της επόμενης χωρίς θετικά αποτελέσματα, γιατί δεχτήκανε βοήθεια οι έγκλειστοι Γερμανοί στον Πύργο, από τη φρουρά της Κατερίνης με έκτακτη αμαξοστοιχία η οποία μας πλησίασε στα 5 μέτρα και μας δυσκόλεψε ακόμη και να υποχωρήσουμε. Πρέπει να σημειώσω ότι σε απόσταση ενός χιλιομέτρου η σιδηροδρομική γραμμή από το Παπαπούλι είχε ανατιναχτεί και είχε ταχθεί δίπλα μια ομάδα ανταρτών με επικεφαλής παλαιό χωροφύλακα η οποία δεν εξετέλεσε την αποστολή της και αποσύρθηκε.

Στην επιχείρηση αυτή είχαμε και τρεις σκοτωμένους, τον Βασίλη Κορλό από Μουζάκι Τρικάλων, σκοπευτή οπλοπολυβόλου, τον οποίο πήραμε και τον θάψαμε στο νεκροταφείο του Νεζερού, τον Λυγκέρα Γεώργιο από τον Τύρναβο Λάρισας και Τσεντεκίδη Ιάκωβο από την Ολυμπιάδα Ελασσόνας. Αυτούς τους δύο δεν μπορέσαμε να τους πάρουμε. Τα ονόματα των τριών παλικαριών είναι γραμμένα στο μνημείο Εθνικής Αντίστασης που στήθη-

κε στα Τέμπη δίπλα από την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής.

Στις 7 Σεπτεμβρίου του 1943 το απόγευμα, ενώ βρίσκονται στο Γκουνταμάνι Ολύμπου που ήταν η έδρα του ανεξάρτητου Ολύμπου με καλεί από την Καρυά Ελασσόνας όπου ήταν εγκατεστημένη η Εγγλέζικη αποστολή, ο Χρος Τζιμπάουερ, και μου ανακοινώνει ότι από το Κάιρο του μετέδωσαν ότι επίκειται η συνθηκολόγηση των Ιταλών στην Ιταλία, με την άνευ όρων παράδοση όλων των στρατευμάτων και την υπογραφή συμφωνίας. Γι' αυτό θα έπρεπε αμέσως να έρθω σε επαφή με τους διοικητές των Ιταλικών Φρουρών της περιοχής μας. Για το σκοπό αυτό ξεκινώ αμέσως από την Καρυά και φτάνω στο Γκουνταμάνι, και αμέσως με τη βοήθεια ενός φακού αυτόματου με δυναμό έφυγα με κατεύθυνση το Δερελί (Γόννοι) και με τη βοήθεια ενός οδηγού από το Δερελί και με δύο άλογα (ο οδηγός ονομαζόταν Μπάτζιος Γεώργιος) περάσαμε τον Πηγείο και φτάσαμε στο χωριό Αμπελάκια. Εκεί ήρθα σε επαφή με την οργάνωση του ΕΑΜ Αμπελακίων, η οποία ανέλαβε να επικοινωνήσει το πρωί με το Διοικητή της φρουράς Τεμπών-Ομολίου και Τζάγεζι, Γκιουζέπε Αμάτι, ορίζοντας με αυτόν συνάντησή μου στην τοποθεσία Μύλος Μαργκά το απόγευμα της επόμενης. Επειδή σε συναντήσεις με το διοικητή την προηγούμενη μέρα, ο ίδιος τους έθεσε το ζήτημα να συναντηθεί μόνο με μόνιμο αξιωματικό του ΕΛΑΣ και μάλιστα με αστέρια. Γι' αυτό την επόμενη μέρα με εφοδίασαν με έξι (6) αστέρια από κάποιον απόστρατο αξιωματικό, τα οποία μου εξασφάλισε ο νεολαίος τότε Γεώργιος Ευθυμιάδης.

Η συνάντηση με το Διοικητή της Ιταλικής φρουράς κανονίστηκε το απόγευμα της 8ης Σεπτεμβρίου στο Μύλο του Μαργκά, η δε κοινότητα μου εξασφάλισε με ορισμένα δακτυλογραφημένα έντυπα με σφραγίδες πως το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ μου έδινε εντολή να έρθω σε επαφή με τις Ιταλικές φρουρές για να περιέλθουν με το μέρος μας. Η συνάντηση έγινε σε εγκάρδια ατμόσφαιρα και αποφασίστηκε:

1. Ο Ιταλός φρούραρχος Τεμπών φτάνοντας στα Τέμπη να δώσει εντολή στις φρουρές Ομολίου και Τζάγεζι να παραδοθούν στο διοικητή του ανεξάρτητου Λόχου ανταρτών Ολύμπου του ΕΛΑΣ.

2. Ο ίδιος παραλαμβάνοντας μαζί του τη φρουρά των Τεμπών την επόμενη να κινηθεί προς Αμπελάκια, και μετά προς Σπηλιά, όπου ορίστηκε χώρος συγκέντρωσης των τριών φρουρών. Ξεκίνησα τη νύχτα με κατεύθυνση το Ομόλιο. Φτάνοντας εκεί ήρθα σε επαφή με την οργάνωση και ζήτησα να μου δώσουν έναν που να ξέρει τα Ιταλικά. Μου δίνουν έναν Τσαγκάρη ονόματι Μιχάλη Τσονιάν παλαιό κάτοικο των Ιονίων Νήσων, ο οποίος μιλούσε άπταιστα Ιταλικά. Ξεκινήσαμε στις 12 το βράδυ και φτάσαμε στην τοποθεσία Κοκκινόχωμα που ήταν εγκατεστημένη η φρουρά των Ιταλών. Μας σταμάτησε ο σκοπός και ζητήσαμε να έρθουμε σε επαφή με το μόνιμο αξιωματικό Ανθυπολοχαγό της Σχολής Ευελπίδων, του Ιταλικού Στρατού. Του εξηγήσαμε την αποστολή μας και μας απάντησε ότι δεν πήρε καμία εντολή από το Διοικητή του. Τότε του απαντήσαμε ότι μπορούμε να συζητήσουμε μαζί του. Στη καταφατική απάντησή του περνά-

με μέσα στο οχυρό. Εκεί ο Ιταλός διοικητής μας εξήγησε ότι αυτός δεν μπορεί να πάρει απόφαση. Την απόφαση πρέπει να την πάρουν όλοι μαζί οι αξιωματικοί του και θα συγκεντρωθούν στο διπλανό αμπρί. Μας προσέφερε δε και ένα μπουκάλι κονιάκ 5 αστέρων και δύο ποτήρια για να περνάμε την ώρα μας μέχρις ότου αποφασίσουν. Στο διάστημα που αυτός συσκεπτόταν, εμείς σκεφτόμασταν για όλες τις πιθανότητες. Η πιο τραγική για μας θα ήταν να μη δεχτούν να έρθουν με το μέρος μας και να τηλεφωνήσουν στους Γερμανούς στο σταθμό του Πυργετού και να μας παρέδιδαν στους Γερμανούς. Η σύσκεψη κράτησε μια ώρα και ερχόμενος ο Διοικητής μας ανήγγειλε την απόφασή τους ότι συμφωνούν με την πρόταση, με μόνη τη διαφορά στη συγκέντρωση των στρατιωτών δε θα μιλήσει ο διοικητής τους, αλλά εγώ μέσω διερμηνέα. Στην ομιλία μου απευθυνόμενος στους στρατιώτες τους εξήγησα ότι μετά τη συνθηκολόγηση της Ιταλίας, γι' αυτούς δε μένει άλλος δρόμος παρά ο γυρισμός στην πατρίδα τους, γιατί ο πόλεμος γι' αυτούς τελείωσε, το δε δρομολόγιο είχε καθοριστεί από το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ και ότι τέτοιες συνομιλίες αυτές τις μέρες γίνονται με όλες τις φρουρές τους όπου υπάρχουν στην Ελλάδα. Στην πρότασή μου όσοι συμφωνούν να κάνουν δύο βήματα εμπρός, όλος ο λόχος πλην τριών πραγματοποίησαν τα βήματα. Μετά από αυτό είπα στο διερμηνέα να μπει επικεφαλής της φάλαγγας, με κατεύθυνση τη Σπηλιά. Μετά από το άδειασμα του οχυρού από τους Ιταλούς πήγα στο χωριό Λασποχώρι (Ομόλιο) και μέσω της οργάνωσης προέτρεψα τους κατοίκους του χωριού να μετα-

βούν στο οχυρό και να μεταφέρουν τα υλικά του οχυρού, το μεν πολεμικό στο χωριό Σπηλιά, το δε υπόλοιπο στο χωριό τους, όπου η οργάνωσή τους θα τα μοίραζε στο χωριό ανάλογα με τις ανάγκες του καθένα. Έπειτα από αυτό έφυγα για τη Σπηλιά, φτάνοντας στη Σπηλιά στη μέση του χωριού βλέπω καζάνια με τραχανάδες που ετοιμάζαν οι Σπηλιώτες για τους Ιταλούς. Κι όμως αυτοί οι στρατιώτες πριν από 3 μέρες επέδραμαν στη Σπηλιά και τους λεηλάτησαν. Αυτό ήταν το μεγαλείο του λαού μας.

Στη Σπηλιά έμαθα ένα δυσάρεστο γεγονός. Η φρουρά του Τζάγεζι αρνήθηκε να παραδοθεί στην τοπική οργάνωση και ζήτησε ή το Διοικητή τους ή άλλον αξιωματικό του ΕΛΑΣ. Αναγκάζομαι να στείλω τον ίδιο το Διοικητή του Τάγματος, με το γραμματέα της οργάνωσης της περιοχής ονόματι Παναγιώτης Ζαβλιάκης από το Βόλο για να τους πάρουν όπως κι έγινε. Όπως αργότερα μου εξήγησε ο Γιοζέπε Αμάτι επιστρέφοντας από τη συνάντησή μας στο Μύλο του Μαργκά στα Τέμπη, δέχτηκε πυρά από τους Μελανοχίτωνες του Μουσολίνι, οι οποίοι κατάφεραν μετά την εξαφάνιση του διοικητή τους να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους και έτσι ο Γιοζέπε Αμάτι πήρε μόνο 10 αξιωματικούς και οπλίτες της φρουράς και πέρασε στα Αμπελάκια. Και γι' αυτό δεν κατόρθωσε να τηλεφωνήσει στις φρουρές Λασποχωρίου (Ομόλιο) και Τζάγεζι για να παραδοθούν.

Αφού έφαγαν οι Ιταλοί ετοιμαστήκαμε να περάσουμε το βράδυ τη σιδηροδρομική γραμμή Λάρισας-Τεμπών που φρουρούνταν με κινητά περίπολα των Γερμανών. Γι' αυτό από νωρίς τα υψώματα πλησίον της γραμμής κατε-

λήφθησαν από τον Ανεξάρτητο Λόχο τέθηκε ο καπετάνιος του 4ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ Ασπροπούλιος Δημήτριος (Παππούς) ο οποίος εκείνες τις ημέρες βρισκόταν στην περιοχή μας. Το πέραςμα των Ιταλών από τη γραμμή έγινε χωρίς επεισόδιο, παρά τον αδέσποτο τυχαίο πυροβολισμό από έναν αντάρτη του Λόχου. Οι Γερμανοί αν δε δώσουν προσοχή στον πυροβολισμό αυτό ίσως και να μην εμπλακούν σε μάχη. Η στάση έγινε στην τοποθεσία Γιαλντάς της περιοχής Δερελιού (Γόννων) όπου οι Δερελιώτες ετοίμασαν και τρόφιμα για όλους. Από εκεί με τη συνοδεία μιας διμοιρίας ανταρτών του Λόχου, οι Ιταλοί ξεκίνησαν για τη Βερδικούσια και κατόπιν για την πρώτη Μεραρχία του ΕΛΑΣ.

Πριν την εκκίνηση των Ιταλών έγινε συγκέντρωσή τους και τους μίλησε ο Διοικητής τους ο οποίος σε ένδειξη φιλίας και ευγνωμοσύνης μου δώρισε τα κιάλια του, εγώ δε του έδωσα μια βεβαίωση η οποία βεβαίωνε ότι ο Γκιοζέπε Αμάτι και τμήμα του περιήλθε με το μέρος των ανταρτών του ΕΛΑΣ συναποκομίζοντας τον ατομικό τους οπλισμό και χωρίς το βαρύ οπλισμό ελλείπει μεταφορικών μέσων, την οποία βεβαίωση, αφού την υπέγραψε και ο Διοικητής της Ι Μεραρχίας του ΕΛΑΣ συν. Φλούλης Δημήτριος με σφραγίδα της Μεραρχίας, τη χρησιμοποίησε για να ενταχθεί στους πρώτους αξιωματικούς του Ιταλικού Στρατού, στην οργάνωση του Νέου Ιταλικού Στρατού.

Στις 12 Σεπτεμβρίου του 1943 επέστρεψα στο Γκουνταμάνη και την επόμενη πήγα στην Καρυά Ελασσόνας όπου είχαν την έδρα τους οι Εγγλέζοι και μαζί με την ορ-

γάνωση της Καρυάς οργανώσαμε συγκέντρωση των κατοίκων του χωριού, για να τους αναγγείλω την επιτυχία μας για τη συνθηκολόγηση του Ιταλικού Τάγματος των Τεμπών-Ομολίου και Τσάγεζι. Μάλιστα μετά την ομιλία μου, μου παραπονέθηκε ο Τζιμπάουερ Χορς γιατί στην ομιλία μου δεν ανέφερα εμφανώς ότι η επιτυχία αυτή έγινε μετά την πληροφορία του Καΐρου ότι επίκειται συνθηκολόγηση των Ιταλών και παράδοση άνευ όρων.

Περί τα τέλη Σεπτεμβρίου με πληροφόρησε η οργάνωση Καρυάς ότι οι Άγγλοι μας δημιούργησαν στην Καρυά προβλήματα με το να χωρίζουν τους κατοίκους σε καλούς και σε κακούς, αγοράζοντας διάφορα τρόφιμα σε υπερβολικές τιμές από ανθρώπους τους οποίους υποδείκνυε ο νοικοκύρης του σπιτιού Ελληνοαμερικανός. Έπειτα από αυτό και με τη δικαιολογία ότι η Καρυά επισημάνθηκε από τους Γερμανούς, αναγκάστηκαν οι Εγγλέζοι να μετακινηθούν στο ύπαιθρο στην τοποθεσία Λειβάδια Ραψάνης και έτσι ησυχάσαμε από τις ραδιουργίες τους προσωρινά.

Τον Ιούνιο του 1943 έγινε στην Καστανιά του Ασπροποτάμου το Πανθεσσαλικό Συνέδριο ανταρτών-αντιπροσώπων στο οποίο πήραν μέρος και αντιπρόσωποι ανταρτών από τη Γιουγκοσλαβία και Αλβανία. Στο συνέδριο πήρα μέρος και εγώ με 10μελή αντιπροσωπία από το τμήμα ΕΛΑΣ του Ολύμπου. Στο συνέδριο μίλησαν ο Μητροπολίτης Κοζάνης Ιωακείμ, ο συν. Καραγιώργης, ο Συνταγματάρχης Φλούλης, ο Σαράφης, ο Άρης, ο Σαμαρινιώτης, ο Γιουγκοσλάβος αντιπρόσωπος Τέμπο και ο Αλβανός αντιπρόσωπος Τζότζα. Την καλύτερη εντύπω-

ση μου προξένησε η ομιλία του Άρη Βελουχιώτη, που είπε: «Να έχουν υπόψη τους οι φίλοι μας Άγγλοι ότι σε αντάλλαγμα των σωδρακοπουκάμισων που μας δίνουν, σε αντάλλαγμα εμείς τους δίνουμε αίμα που είναι το πιο πολυτιμότερο αγαθό στον άνθρωπο».

Το συνέδριο διάρκεσε δύο μέρες, κι έγινε με άριστη προετοιμασία και από άποψη ομιλητών, τροφοδοσίας και καταλυμάτων. Μετά το τέλος της Συνδιάσκεψης (Συνεδρίου) πήραμε την άγουσα για την επιστροφή μας. Όταν περνούσαμε από την περιοχή Μηλιάς Μετσόδου συναντήσαμε μια στρούγκα με πρόβατα και ζητήσαμε από τον ιδιοκτήτη να μας δώσει κάτι να κολατσίσουμε. Ευχαρίστως προσφέρθηκε και μας έδωσε από μια καραβάνα γάλα φρέσκο αρμεγμένο με μπομπότα (ψωμί από καλαμπόκι) το οποίο φάγαμε με όρεξη. Όταν φτάσαμε, όμως, στον Όλυμπο διαπιστώσαμε ότι ο διμοιρίτης μας Γιώργος Τσαπλές από το Δερελί (Γόννοι) Τυρνάβου είχε πάθει μελιταίο πυρετό που του επέφερε συνεχή υψηλό πυρετό. Αναγκαστήκαμε να τον στείλουμε για ανάρρωση στο χωριό του το Δερελί.

Στο τέλος Δεκεμβρίου του 1943 έφτασε στο Λειβάδι Ραψάνης σύνδεσμος από τη Διοίκηση του 4ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ με σημείωμα, το οποίο επιγραμματικά έγραφε ότι μόλις πάρω το σημείωμα να πορευτώ με όλο το Λόχο προς Τύρνα, όπου ήταν η έδρα του Συντάγματος. Την επόμενη μέρα, ενεργούμε εφοδιασμό του Λόχου με διάφορα τρόφιμα, τα οποία φορτώνουμε σε 10 μουλάρια και το βράδυ ξεκινάμε για τη μεγάλη πορεία. Την επόμενη μέρα φτάνουμε στην τοποθεσία Γκουρτζιόδαλη,

χωρίς νερό και λίγους κατοίκους όπου μας συνάντησε άλλος σύνδεσμος του 4ου Συντάγματος με καινούργια διαταγή που έγραφε: «Ο διοικητής του Λόχου Δεληβοριάς Γεώργιος να παραδώσει το Λόχο προς Τύρνα, ο δε Δεληβοριάς να επιστρέψει στον Όλυμπο όπου μαζί με τον Αγγελούλη Αντώνη (Βρατσάνο) να οργανώσουν έπειτα από επιστράτευση από τα γύρω χωριά το Τάγμα Μηχανικού Ολύμπου. Μόλις άκουσαν τη διαταγή, οι άνδρες του Λόχου άρχισαν να διαμαρτύρονται και να με προτρέπουν να μην εγκαταλείψω το Λόχο και να πορευτώ μαζί τους προς Τύρνα, όπου θα κατάφερναν να πείσουν τη Διοίκηση του Συντάγματος πράγμα που και εγώ συμφώνησα, γιατί και εγώ δεν ήθελα να αποχωριστώ από τους άνδρες του Λόχου.

Και έτσι πορευόμενοι φτάσαμε το επόμενο βράδυ στην Τύρνα. Όταν έμαθε ο καπετάνιος του Συντάγματος Μαυρομιχάλης Κώστας (Κέρκυρας) με κάλεσε και με επέπληξε γιατί δεν εξετέλεσα τη διαταγή του Συντάγματος και την επόμενη μου έδωσε εντολή να γυρίσω στον Όλυμπο. Την άλλη μέρα ξεκίνησα για την επιστροφή μου. Φτάνοντας στο χωριό Δραμίζι, σταμάτησα για να ξεκουραστώ, όπου μ' έφτασε ένας έφιππος αγγελιοφόρος του Συντάγματος και μου ανακοίνωσε να γυρίσω στο Σύνταγμα. Εκεί έμαθα τι είχε συμβεί. Ο Άρης Βελουχιώτης, που βρισκόταν στο Μυρόφυλλο, επικεφαλής τμημάτων του ΕΛΑΣ, για την αναχαίτιση των τμημάτων του Ζέρβα, έστειλε στο 4ο Σύνταγμα τηλεγράφημα να αποσταλεί τμήμα αμέσως στο χωριό Μεσοχώρα, γιατί από στιγμή σε στιγμή γεννάται ζήτημα γέφυρας Μεσοχώρας.

Σε απάντηση του Συντάγματος, ότι έχουν στη διάθεσή τους τον Ανεξάρτητο Λόχο Ολύμπου, ο δε διοικητής τους πήρε τώρα εντολή να σταλεί αγγελιοφόρος για να γυρίσει πίσω. Την άλλη μέρα κινηθήκαμε με το Λόχο προς Μεσοχώρα όπου συναντάμε εκεί το Διοικητή της VIII Μεραρχίας στρατηγό Αυγερόπουλο και τον καπετάνιο Πάλλα Θωμά (Κόζιακα). Τη δε επόμενη λάβαμε θέσεις στην τοποθεσία «Νεράιδα» μεταξύ Μεσοχώρας και Θεοδώριανων. Η τοποθεσία αυτή βρισκόταν πιο χαμηλά από ένα ύψωμα που το κατείχαν οι Ζερβικοί και καθημερινά δεχόμασταν ενοχλητικά πυρά. Γι' αυτό με πρωτοβουλία μας οργανώσαμε βραδινή επίθεση και καταλάβαμε το ύψωμα. Μάλιστα ήταν τόσο αιφνιδιαστική η επίθεσή μας που οι Ζερβικοί άφησαν το ρόφημά τους, τα υπάρχοντά τους και μερικά άλογα, μάλιστα ένα με σέλα, το οποίο το χρησιμοποίησα για τη μεταφορά μου.

Είναι χαρακτηριστικό που σ' αυτή τη μάχη τραυματίστηκε ο Διοικητής του ΕΔΕΣίτικου Λόχου μόνιμος Υπολοχαγός τον οποίο εγκατέλειψαν σε μια χαράδρα και όταν πήγε ένας διμοιρίτης μας να τον πάρει, του φώναζε να γυρίσει πίσω γιατί μπορεί να μας κάνουν καμιά αντεπίθεση. Όταν το 1946 βρισκόμουν στη Δέσχη Αξιωματικών των Αθηνών στο Β' πίνακα, εκεί που βρισκόμασταν μαζί με άλλους συναδέλφους, έρχεται κάποιος αξιωματικός με στολή και ρωτά ποιος είναι ο Δεληβοριάς, εγώ του απάντησα, τότε αυτός μου έδωσε το χέρι του και με ευχαρίστησε γιατί του έσωσα τη ζωή του, όταν βρέθηκε τραυματίας στα υψώματα της Νεράιδας. Επιπλέον μου εξήγησε όταν έφτασε στο Βουλγαρέλι τον παρέπεμψαν

στο Στρατοδικείο και τον δίκασαν για να τον εκτελέσουν για εγκατάλειψη θέσης και απελευθερώθηκε από τα Τμήματα του ΕΛΑΣ όταν καταλάβαμε το Βουλγαρέλι.

Επειτα από λίγες μέρες δόθηκε εντολή να κάνουμε γενική επίθεση σ' όλα τα μέτωπα ενάντια στα Τμήματα του Ζέρβα. Εμείς καταλάβαμε αμαχητί τα Θεοδώριανα και βαδίσαμε το απόγευμα για να καταλάβουμε το Σταυρό των Θεοδώριανων όπου υπήρχε 1,5 μέτρο χιόνι. Το βράδυ κάμψαμε την αντίσταση του Τμήματος των Ζερβικών και καταλάβαμε τον αυχένα του Σταυρού Θεοδώριανων. Αφού εγκαταστήσαμε διάφορες φρουρές για την ασφάλειά μας, εγώ προσωπικά έφυγα για να συνδεθώ με το 1ο τάγμα του 4ου Συντάγματος που μαχόταν στα υψώματα του Τετράκωμου ενάντια στη σχολή Αξιωματικών του Ζέρβα. Επειδή δε εγώ αργούσα να γυρίσω, οι υπόλοιποι άνδρες του Λόχου σκάψανε στο χιόνι, βρήκαν τη γη και άναψαν φωτιά για να ζεσταθούν. Ο δε μάγειρας του Λόχου, ονόματι Μπότσαρης μοιρολογώντας από το κρύο έλεγε: «Γιατί αργείς Δεληβοριά, που μίας έλεγες όταν θα τελειώσουμε, με την απελευθέρωση θα λέμε στα εγγόνια μας διάφορες ιστορίες, ο δε Μπότσαρης θα βάζει και λίγο αλάτι για να γίνουν οι ιστορίες πιο νόστιμες. Ποιος θα με πιστεύει ότι από το κρύο τα χέρια μου πάγωσαν, και τι αλάτι να βάλω σ' αυτό που θα διηγούμαι».

Επέστρεψα την ίδια νύχτα έπειτα από περιπλάνηση μερικών ωρών, χωρίς να συνδεθώ με το 1ο Τάγμα. Αμέσως σε μια σύσκεψη με τον καπετάνιο του Λόχου Οικονομίδη Γιώργο (Ρεματιά) πήραμε την απόφαση, λόγω του δριμύτατου ψύχους, να αποσυρθεί το Τμήμα πιο κά-

τω για να περάσουμε τη νύχτα, και την άλλη μέρα σε περίπτωση κατάληψης του Σταυρού από τμήμα του Ζέρβα, να ξαναεπιστρέψουμε για την επανακατάληψη. Έτσι σκεφτήκαμε ότι αν μέναμε οι απώλειές μας θα ήταν ο μισός λόχος. Με το πιστόλι φωτοβολίδων έριξα μια κόκκινη φωτοβολίδα για να ειδοποιήσω το Τάγμα που υπαγόμουν τακτικά ότι εγκαταλείπω το Σταυρό. Ο διοικητής του Τάγματος μόνιμος Λοχαγός Μηχανικού Πουλακάκης, Ιπποκράτης δίνει αναφορά με το τηλέφωνο στο συν. Άρη Βελουχιώτη, διοικητή του Μετώπου. Τότε ο Άρης εξοργισμένος δίνει το ακόλουθο τηλεγράφημα: «Διοικητής Ανεξαρτήτου Λόχου Ολύμπου, συλληφθεί, παραπεφθεί Στρατοδικείο και εκτελεστεί, λόγω εγκατάλειψης θέσεως».

Ανάμεσα στο τηλέφωνο μεταξύ Άρη και Πουλακάκη ήταν εγκατεστημένο το τηλέφωνο του Διοικητού των 2 Ταγμάτων του 1ου και 2ου Τάγματος του 4ου Συντάγματος. Ακούγοντας ο τηλεφωνητής του 4ου Συντάγματος, ξύπνησε το διοικητή του Τμήματος Ζαρογιάννη Γιώργο (Καβαλάρη) και του ανακοινώνει την απόφαση του Άρη και του λέει ότι εάν το Σταυρό τον εγκατέλειψε ο Δεληβοριάς, αυτό σημαίνει πως κανείς δε θα μπορούσε να σταθεί στο ύψωμα. Έπειτα από αυτό έδωσε εντολή να μην εκτελεστεί η διαταγή του.

Την άλλη μέρα με μια μικρή επίθεση, κυνηγήσαμε το Τμήμα των Ζερβικών, και συνεχίσαμε την επίθεση και το απόγευμα καταλάβαμε το Αρχηγείο του Ζέρβα, το Βουλγαρέλι και κανονίσαμε τα καταλύματα και τις φρουρές για το Λόχο. Εκεί το βράδυ κατέφθασαν και άλλα τμήματα

μαζί και ο Άρης με τους Μαυροσκούφηδες όπου αντίκρισε τους αντάρτες να επιδίδονται σε πλιάτσικο, για να δαμάσουν την πείνα τους. Περνώντας στο χωριό έδωσε εντολή, οι διοικητές των Τμημάτων να συγκεντρωθούν στο Σχολείο, πράγμα που έγινε και έπειτα από μια ώρα απευθύνθηκε στους Διοικητές των Τμημάτων λέγοντας «πρέπει να σταματήσουμε αμέσως αυτό που γίνεται στο χωριό από τους αντάρτες και γι' αυτό πρέπει να ορίσουμε ένα φρούραρχο. Πιάνοντάς με από τον ώμο με ρώτησε πώς λέγεσαι; του απαντώ, Δεληβοριάς. Α, εσύ είσαι ο Δεληβοριάς; Του απαντώ ναι, που διέταξες να συλληφθώ και να περάσω στρατοδικείο; Μου απαντά. Ε, αυτό μην το πάρεις υπόψη σου, γιατί ενώ εσύ ήσουν στο Σταυρό εγώ ήμουν στο χωριό Βαλκάνο μέσα σε σπίτι στο τζάκι.

Δεν πρόφτασα να ξεκουραστώ και τις πρωινές ώρες έλαβα καινούργια διαταγή να κινηθώ και να καταλάβω το χωριό Κουκούλι κοντά στο γεφύρι της Πλάκας, όπου υποχώρησαν το βράδυ τα τμήματα του Ζέρβα. Το βράδυ έστειλα σύνδεσμο, στο Τάγμα Πουλακάκη όπου υπηρετούσε ως διαφωτιστής του Τάγματος ο συμπατριώτης μου Σομελαδάς Μάκης με την παράκληση να μας στείλει ένα μοσχάρι για να το βράσουμε να φάει ο Λόχος και το δέρμα για να φτιάξουμε τσαρούχια, γιατί όλοι μας ήμασταν ξυπόλυτοι. Πράγματι μας το έστειλαν. Παρακάλεσα το σιτιστή να κόψει και ένα ζευγάρι τσαρούχια για να ξεραθούν και έπεσα να κοιμηθώ. Τη νύχτα τα τσαρούχια τα πήρε μια νηστική γάτα κι έτσι έμεινα χωρίς τσαρούχια. Όμως το πρωί μια περίπολος του λόχου μου έφεραν έναν αντάρτη του Ζέρβα με καλά άρβυλα και τον παρα-

κάλεσα να μου τα δώσει γιατί η αποστολή του τελείωσε και όπως μας δήλωσε τον επιστράτευσαν με το ζόρι. Και έτσι απόκτησα πάλι παπούτσια. Στο χωριό Κουκούλια μείναμε μερικές μέρες μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας της Πλάκας. Μετά την υπογραφή της συμφωνίας της Πλάκας ήρθε και μας μίλησε ο Άρης Βελουχιώτης με τα εξής λόγια: «Καλά ή κακά υπογράψαμε τη συμφωνία της Πλάκας. Για να την τηρήσει ο Ζέρβας και οι άλλοι θα πρέπει να αποκτήσουμε δύναμη για να τους επιβάλλουμε την τήρηση της συμφωνίας». Μετά ο λόχος αποσύρθηκε στο χωριό Φτέρη στις όχθες του ποταμού Άραχθου. Εκεί αναγκαστήκαμε να περάσουμε τον ποταμό Άραχθο, για να κυνηγήσουμε έναν οπλαρχηγό του Ζέρβα, μέχρι και το χωριό Πλατανούσα στην απέναντι όχθη του Άραχθου στο βουνό Ξηροβούνι. Όταν ξεκουραζόμασταν στο χωριό Φτέρη ήρθε διαταγή του Ζαρογιάννη (Καβαλάρη) που με τοποθετούσε Καπετάνιο στο Ι Τάγμα του 4ου Συντάγματος αντί του συν. Κοντογιάννη Βασίλη (Χαριζάνη) που τοποθετούνταν καπετάνιος στο ΙΙ Τάγμα με διοικητή τον Ζουλάμογλου Ορέστη. Η έδρα του Τάγματος ήταν στο χωριό Χασέψη και είχε τομέα στην περιοχή της Καλεντίνης για να φυλάσσουμε τα νώτα μας από κινήσεις των Γερμανών από την περιοχή της Άρτας.

Έπειτα από δυο μέρες κινήθηκαν οι Γερμανοί με δύναμεις πεζικού και τανκς προς Καλεντίνη όπου τους αντιμετωπίσαμε και τους υποχρεώσαμε να υποχωρήσουν προς Άρτα. Μετά τη συμφωνία της Πλάκας το Τάγμα παίρνει εντολή να κινηθεί προς Τύρνα και μετά να καταλάβει τον τομέα Πόρτας-Μουζακίου, έχοντας απέναντί

μας το οχυρό των Ιταλών και Γερμανών στο χωριό Μπελέσι Τρικάλων. Με τους Γερμανούς δώσαμε αρκετές μάχες και παρά τις προσπάθειές τους να μπουκίσουν στα στενά της Πόρτας, δεν κατόρθωσαν να μπουκίσουν. Την άνοιξη του 1944, παίρνουμε εντολή να καταλάβουμε τον τομέα κοντά στο Μέτσοβο στη μάνδρα Χάτζα με έδρα του Τάγματος την Κρανιά του Ασπροποτάμου.

Εν τω μεταξύ είχαν προηγηθεί εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στην περιοχή Κόζιακα και στα χωριά Χρυσομηλιά, Τύρνα, Περτούλι με ισχυρές δυνάμεις Γερμανών, και τα τμήματα του 4ου Συντάγματος με διοικητή τον αντισυνταγματάρχη Παπαθανασίου είχαν αρκετές απώλειες. Τότε μετά τη λήξη των επιχειρήσεων, η Διοίκηση του Συντάγματος έδωσε εντολή στο Ι Τάγμα του 4ου Συντάγματος να ενεργήσει με μια διμοιρία του, στην περιοχή του δρόμου Καλαμπάκας-Ιωαννίνων, επίθεση για να χτυπήσει σε ενέδρα Γερμανική φάλαγγα που κινιόταν στο δρόμο Καλαμπάκας-Ιωαννίνων, για να καταλάβει η Γερμανική Διοίκηση ότι οι αντάρτες του ΕΛΑΣ ξαναρχίζουν τη δράση τους.

Το Τάγμα όρισε μια διμοιρία με επικεφαλής τον Ανθυπολοχαγό Οικονόμου Γιάννη (Αντάρα), την δε επιχείρηση ανέλαβε προσωπικά ο καπετάνιος του Τάγματος Δηληβοριάς Γιώργος. Ως τοποθεσία καθορίστηκε ο δημόσιος δρόμος κοντά στο χωριό Μαλακάσι. Το τμήμα πέρασε το χωριό Αμπελοχώρι και τις πρωινές ώρες κατέλαβε τη δημοσιά στο χωριό Μαλακάσι. Έπειτα από αναναμονή μιας ώρας φάνηκε να ανεβαίνει προς την κατεύθυνση Κατάρης Γερμανική φάλαγγα διακοσίων και

πλέον αυτοκινήτων με Γερμανούς. Αφήνονται να περάσουν τα πρώτα αυτοκίνητα και με το σύνθημα που δίνει ο διοικητής του Τάγματος με το πιστόλι, τα ακροβολισμένα πυρά της διμοιρίας πέφτουν στα Γερμανικά αυτοκίνητα, και οι Γερμανοί πέφτουν από τα αυτοκίνητά τους στο δρόμο, για να αμυνθούν. Το πανηγύρι κράτησε μισή ώρα, με πολλές απώλειες των Γερμανών σε αυτοκίνητα και άνδρες. Απώλειες δικές μας, τραυματίστηκε στο πόδι ελαφρά ένας γεμιστής οπλοπολυβόλου, η δε διμοιρία υποχώρησε προς τη βάση εξόρμησης που ήταν το χωριό Μαλακάσι.

Το μήνα Αύγουστο το Τάγμα πήρε εντολή να οργανώσει επίθεση ενάντια στην πόλη του Μετσόβου με προσωπική κατάληψη.

Συλλέχτηκαν πληροφορίες για τη δύναμη και διάταξη των Γερμανικών Τμημάτων και από τη διοίκηση του Τάγματος, καθορίστηκε με διαταγή επιχειρήσεως η διάταξη και ο τομέας δράσης των τριών λόχων. Η δε διαταγή επιχειρήσεως δόθηκε προς δακτυλογράφηση σε κάποιον που η οικογένειά του βρισκόταν μέσα στο Μέτσοβο και την παραμονή της επιχειρήσεως ειδοποίησε την οικογένειά του να φύγει από το Μέτσοβο, πράγμα που έγινε αντιληπτό από τους Γερμανούς, που το βράδυ της προηγούμενης μέρας ενισχύθηκε η φρουρά Μετσόβου από Γερμανούς των Ιωαννίνων. Όταν δε την άλλη βραδιά αρχίσαμε την επίθεση ο αγώνας μας μεταστράφηκε σε αγώνα με αρκετούς τραυματίες, σε υποχώρηση. Το ίδιο βράδυ στην τοποθεσία Μάνδρα-Χότζα σκοτώθηκε από απροσεξία ο Διμοιρίτης της 1ης Διμοιρίας του 1ου Λόχου

Φαρμακιώτης Θεόδωρος και τραυματίστηκε στο στήθος ο διοικητής του 3ου Λόχου μόνιμος Ανθυπολοχαγός από τη Λάρισα Κατσαδούρος Δημήτριος, ο οποίος παρά τη νοσηλεία του στο νοσοκομείο, πέθανε μετά την απελευθέρωση σε μια σοφίτα της οδού Μπενάκη των Αθηνών.

Τον Οκτώβριο του 1944 άρχισαν οι Γερμανοί να εγκαταλείπουν τις πόλεις. Στις 23 Οκτωβρίου απελευθερώνεται η Λάρισα, μετά τα Τρίκαλα και οι Γερμανοί αρχίζουν να υποχωρούν προς την κατεύθυνση της γέφυρας Μουργκάνι και μέσω Σερβίων προς βορρά. Το 4ο Σύνταγμα πήρε εντολή να καταλάβει τα γύρω υψώματα της γέφυρας Μουργκάνι και να δώσει μάχη για να τους αναγκάσει να επιβραδύνουν την υποχώρηση των Γερμανών εγκαταλείποντας τον οπλισμό τους. Την εντολή αυτή το Σύνταγμα την αναθέτει στη διοίκηση του 1ου Τάγματος. Φτάνοντας στα υψώματα της γέφυρας του Μουργκάνι, ο 3ος Λόχος με διοικητή τον Κατσαδούρο Μίμη, από τη διήμερη καταδίωξη των Γερμανών και από τη νηστεία σταμάτησε και έχασε την επαφή με τους Γερμανούς που υποχωρούσαν. Με εντολή του Διοικητή του 4ου Συντάγματος συν. Γούλα Αντώνη, πήγα να βοηθήσω το Λόχο να κινηθεί για να υπάρχει επαφή με τον εχθρό. Όταν συνάντησα το διοικητή του Λόχου μου απάντησε ότι δεν μπορεί να κινηθεί κανείς από την κούραση και την πείνα γι' αυτό προχωρώντας έφτασα στην πρώτη διμοιρία του Λόχου με διοικητή τον Βαβανά Βασίλη από την Τσαριτσάνη Ελασσόνας που ήταν παλαιός φίλος μου και του λέω «ρε Βασίλη και εσύ κώλωσες». Αυτός δε αρπάζοντας ένα οπλοπολυβόλο από το γεμιστή, φώναζε στους άνδρες του να τον

ακολουθήσουν, βαδίζοντας όμως δέκα βήματα πατάει σε ναρκοπέδιο και του κόβεται το ένα πόδι. Γρήγορα ξεφορτώνουμε ένα μουλάρι και τον φορτώνουμε, ενώ ο ίδιος με το σχοινοκαθαριστήρα δένει το μηρό του ποδιού του για να σταματήσει την αιμορραγία. Με τη συνοδεία ενός ημιονηγού τον έστειλα στο σταθμό επίδεσης του Τάγματος που ήταν ο γιατρός του Τάγματος Κολοβός Στέφανος, που το 1970 πέθανε στην Τσεχοσλοβακία. Από το σταθμό επίδεσης του Τάγματος προωθήθηκε στο σταθμό επίδεσης του Συντάγματος, όπου υπηρετούσε ο γιατρός Ταμπούρας Δρόσος από τα Αμπελάκια Λάρισας (ο οποίος απεβίωσε στη Λάρισα πριν από λίγα χρόνια, μετά από το 1983 χρόνο επαναπατρισμού μου), και από εκεί με ζωό προς το Νοσοκομείο Τρικάλων. Στο δρόμο προς Τρίκαλα, συνάντησε ένα κάρο που ερχόταν από τα Τρίκαλα για την παραλαβή του τραυματία, μέχρι και το Πολιτικό Νοσοκομείο Τρικάλων. Στην περιοχή της γέφυρας Μουργκά-νι, το βράδυ μας ήλθε ένα άλογο άσπρο φορτωμένο με έναν ομαδικό όλμο. Αμέσως ξεφόρτωσα τον όλμο, και το σέλωσα, γιατί το δικό μου που είχα πάρει από τους Ζερβικούς στη τοποθεσία Νεράιδα ήταν πληγωμένο και ταιπωρημένο και έτσι συνεχίσαμε την καταδίωξη των Γερμανών ολόκληρη την άλλη μέρα φτάνοντας στα υψώματα της Δεσκάτης, όπου εγκαταστήσαμε τον ομαδικό γερμανικό όλμο και με τα βλήματά του χτυπήσαμε τη γερμανική φάλαγγα που κινιόταν προς την κατεύθυνση του Μικρόβαλτου, με σημαντικές απώλειες για τους Γερμανούς. Το βράδυ σταματήσαμε στο χωριό Μικρόβαλτο, γιατί και οι Γερμανοί σταμάτησαν για να ξεκουραστούν

και ξεκινήσαμε την άλλη μέρα το πρωί δίνοντας μάχη στο χωριό Τρανόβαλτο, όπου ήταν και η τελευταία μάχη με τους Γερμανούς, γιατί την άλλη μέρα φτάσαμε στη γέφυρα των Σερβίων και το 4ο Σύνταγμα πήρε εντολή να κινηθεί προς Ελασσόνα, γιατί την καταδίωξη των Γερμανών ανέλαβε η Ταξιαρχία Ιππικού, δίνοντας συνεχείς μάχες με αποκορύφωμα τη μάχη στην πόλη του Κιλκίς, όπου οι Γερμανοί οχυρώθηκαν μαζί με τους συνεργάτες τους της οργάνωσης της ΠΑΟ. Εκεί στο Κιλκίς ήταν για τους Γερμανούς και τους συνεργάτες τους το Βατερλό της καταστροφής τους.

Οδοιπορώντας ολόκληρο το Σύνταγμα φτάσαμε στην Ελασσόνα όπου ο λαός της πόλης με επικεφαλής τη Λαϊκή Αυτοδιοίκηση μας επιφύλαξε μεγάλη υποδοχή. Το βράδυ με καλεί στην έδρα του Συντάγματος ο συν. Αντώνης Γούλας και την επόμενη μου αναθέτει να κινηθώ μέσω Μελούνας, έχοντας μαζί μου τις στρατονομίες των τριών Ταγμάτων και να φτάσω στον Τύρναβο που ήταν η πατρίδα μου τακτοποιώντας και τα τρία Τάγματα και τη Διοίκηση του Συντάγματος σε καταλύματα. Φτάνοντας στον Τύρναβο επισκέπτομαι με τις στρατονομίες όλα τα σπίτια και καταγράφω τα καταλύματα, ξεχωριστά για το κάθε Τάγμα. Οι Τυρναβίτες βλέποντάς μας μετά από τόσα χρόνια, άρχισαν να μας κερνούν τσίπουρο με τους μεζέδες σε τέτοιο βαθμό που το απόγευμα, που συνάντησα το Σύνταγμα, στην τοποθεσία Τούμπο, με δυσκολία τους συνόδευσά μέχρι την Πλατεία του Τυρνάβου όπου μας προσφώνησε ο τότε πρόεδρος της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης Σάμπρης Ξενοφών, παλαιός γείτονάς μου. Την άλλη μέ-

ρα ξεκινήσαμε για τη Λάρισα, όπου φτάσαμε τις απογευματινές ώρες και περνώντας τον Πηνειό ποταμό από τον πόρο του υδραγωγείου και μπήκαμε στην πόλη της Λάρισας από την πλευρά του Στρατιωτικού Νοσοκομείου, σημερινή οδός Ηπείρου. Στην πορεία μας, βαδίζοντας η Διοίκηση του Τάγματος πίσω από τη Διοίκηση του Συντάγματος είπα στο συναγωνιστή Γούλα, όπου βλέπεις με πολλά λουλούδια να μας υποδέχονται, αυτοί είχαν και τις καλύτερες σχέσεις με τους Ιταλούς και Γερμανούς και αυτό επαληθεύτηκε αμέσως μόλις με συνάντησαν, η οικογένεια του Στέφανου Γκερλή με τη γυναίκα του και τις δύο κόρες του την Τάντα (Αλεξάνδρα) και τη Γόννη (Αντιγόννη) η οποία και με απελευθέρωσε από τους Ιταλούς. Φτάσαμε στους στρατώνες του πυροβολικού όπου στρατοπέδευσε το Σύνταγμα. Αφού ξεκουραστήκαμε λίγες μέρες, αρχίσαμε να προετοιμαζόμαστε για τη μεγάλη παρέλαση που θα κάναμε στο κέντρο της πόλης της Λάρισας. Παρελάσαμε με κανονικό βήμα μπροστά από την πλατεία Σάπκα, μπροστά από τους επίσημους.

Τις μέρες του Νοέμβρη ασχοληθήκαμε με την καθαριότητα του Τάγματος. Εγώ δε τα βράδια επισκεπτόμουν την οικογένειά μου, που κατοικούσε στη Λάρισα επί της διασταύρωσης των οδών Κουμουνδούρου και Τζαβέλλα. Το Νοέμβριο άρχισαν στην Αθήνα οι συνομιλίες μεταξύ Γεωργίου Παπανδρέου και Υπουργών της Εθνικής Κυβέρνησης, ενώ είχε προηγηθεί η απελευθέρωση των Αθηνών και η εγκατάσταση της Κυβέρνησης στην Αθήνα. Ενώ διαρκούσαν οι συνομιλίες, στη Λάρισα συγκροτείται στο χώρο του πυροβολικού μια μεγαλειώδης συγκέντρω-

ση του 4ου Συντάγματος Πεζικού, όπου μας μίλησε ο Διοικητής της I Μεραρχίας Μυστηράκης Γιάννης. Στο λόγο του, απευθυνόμενος ιδιαίτερα στους αξιωματικούς μας, ανέφερε τα παρακάτω: «Είχα την ευτυχία να πάρω μέρος από τους πρώτους σαν νεαρός τότε αξιωματικός στη Μικρασιατική Εκστρατεία. Εφόσον προχωρούσαμε, οι συνάδελφοί μου που υπηρετούσαν στα διάφορα επιτελεία μας έλεγαν μπράβο. Όταν δε άρχισε η υποχώρηση, τότε όλοι εμείς που πήραμε μέρος στην εκστρατεία ήμασταν οι προδότες, αυτοί δε που υπηρετούσαν στα επιτελεία ήσαν οι πατριώτες. Προσέχετε να μη γίνουν και τώρα τα πράγματα, όπως έγιναν τότε σ' εμάς.»

Στις 3 του Δεκέμβρη έγινε στην Αθήνα το μεγάλο συλλαλητήριο που αιματοκυλίστηκε από την αστυνομία του Έμπερτ και την άλλη μέρα 4 του Δεκέμβρη άρχισε ο μεγάλος Δεκέμβρης. Το 4ο Σύνταγμα παίρνει εντολή να κινηθεί οδοιπορικώς προς Τρίκαλα, όπου τοποθετούμαι Φρούραρχος Τρικάλων αντί του Παπαβασιλείου Βαγγέλη (Τσαπουρνιά) που υπηρετούσε στο 5ο Σύνταγμα Πεζικού που πήρε εντολή να κινηθεί προς Μέτσοβο. Το βράδυ παρακολούθησα μια μεγαλειώδη συγκέντρωση που μίλησαν ο Άρης Βελουχιώτης και ο Στέφανος Σαράφης, τη δε νύκτα, πήραμε εντολή το 4ο Σύνταγμα να κινηθεί προς Μέτσοβο. Φτάνοντας στο Μέτσοβο μετατιθέμαι από καπετάνιος του I Τάγματος στη Διοίκηση του 9ου Λόχου του III Τάγματος που είχε διοικητή τον Χονδρό Βαγγέλη μόνιμο αξιωματικό που προέρχονταν από τα τμήματα του Ψαρού, και μετά τη διάλυση του τάγματος του Ψαρού συνελήφθηκε και ήταν στη φυλακή. Μετά τη διάλυ-

ση έστειλε γράμμα στη γραμματεία των Στρατιωτικών της ΠΕΕΑ, η οποία τον τοποθέτησε στο 4ο Σύνταγμα και η Διοίκηση του 4ου Συντάγματος τον τοποθέτησε στη Διοίκηση του ΙΙΙ Τάγματος με καπετάνιο το συν. Αριστείδη, χημικό από τον Πειραιά. Έμεινα για να παρακολουθώ μαζί του τις διάφορες επιχειρήσεις στον 9ο Λόχο. Την επόμενη μέρα οι δυνάμεις του 5ου Συντάγματος επιτέθηκαν στο χωριό Βοτονόσι και καταδίωξαν τις δυνάμεις του Ζέρβα που ήταν εγκατεστημένες στο Βοτονόσι.

Προχωρήσαμε στα υψώματα του Δρίσκου, τον οποίο καταλάβαμε και όπου οι Ζερβικοί δεν πρόβαλαν καμία αντίσταση. Μετά το Δρίσκο προχωρήσαμε προς Λάκα Σούλι-Πρέβεζα χωρίς να συναντήσουμε καμία αντίσταση των Ζερβικών. Τότε θυμάμαι που ένας διμοιρίτης του Λόχου μου έλεγε πως δεν πίστευε εγώ κάποια φορά να κυνηγήω τους Ζερβικούς το χειμώνα και να συγκαώ στα σκέλη τόσο που να δυσχεραίνουν το περπάτημά μου. Ήθελε να υποδηλώσει τη γρήγορη υποχώρηση των Ζερβικών.

Πριν φτάσουμε στην Πρέβεζα πήραμε εντολή όλο το 4ο Σύνταγμα να επιστρέψει αμέσως οδοιπορικώς προς Μέτσοβο. Φτάνοντας στο Μέτσοβο, μάθαμε ένα δυσάρεστο γεγονός ότι η Κατάρα κλείστηκε από τα χιόνια και θα χρειαστούν μερικές μέρες για να ανοίξει, με τη βοήθεια Ιταλών αυτόμολων, που είχαν μεταφερθεί από την περιοχή Αγράφων. Τελικά άνοιξε ο δρόμος και το 4ο Σύνταγμα πήρε εντολή από τη Μεραρχία να κινηθεί προς Κουτσούφλιανη (Παναγία), όπου αντίκρισα το διοικητή της Ι Μεραρχίας συν. Μυστεράκη Γιάννη, να στέκεται στο

δρόμο Κατάρας-Καλαμπάκας για να κατευθύνει τα τμήματα, ενώ χιόνιζε, προς τους χώρους για ανάπαυση. Μάλιστα σε μια στιγμή προσφέρθηκα και του πρότεινα να κάνω εγώ αυτή τη δουλειά και μου απάντησε: «Εάν εγώ ως διοικητής Μεραρχίας δε δεβαιωθώ ότι και ο τελευταίος αντάρτης τακτοποιήθηκε για ύπνο, δεν έχω το δικαίωμα την άλλη μέρα να του ζητήσω να επιτεθεί ενάντια στον εχθρό». Πράγμα που μου έκανε μεγάλη εντύπωση.

Ο Λόχος μας τακτοποιήθηκε στο χωριό Τριγώνα για να κινηθούμε την άλλη μέρα προς Καστράκι. Το πρωί διέταξα εγερτήριο στις 3 και εκκίνηση στις 4. Έτσι ξεκινήσαμε με αρκετό χιόνι στη γη. Για να ξεκουράζονται οι πρώτοι, κανόνισα να αλλάζουν κάθε χιλιόμετρο και να μπαίνει ο πρώτος στο τέλος του Λόχου, και έτσι ο Λόχος πορευόταν κανονικά προς Καστράκι. Φτάνοντας στο Καστράκι το βράδυ έμαθα από το συν. Γούλα Αντώνη, διοικητή Συντάγματος ότι παραιτήθηκε η κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου και ο αντιβασιλεύς ανέθεσε το σχηματισμό κυβέρνησης στο Στρατηγό Νικόλαο Πλαστήρα. Τότε στο άκουσμα αυτού του γεγονότος απαντώ στο διοικητή του 4ου Συντάγματος: «Τότε θα τραβήξουμε και πάλι στα βουνά, διαφορετικά δε γίνεται».

Ο συν. Γούλας Αντώνης μου απαντά: «Εάν είχα και εγώ τα χρόνια σου και βαδίζοντας από την Τριγώνα μέχρι το Καστράκι εσύ οδοιπορικώς με το Λόχο και εγώ καβάλα στο άλογό μου χωρίς να σε φτάνω, τότε και εγώ την ίδια απάντηση θα έδινα. Τον Πλαστήρα τον ξέρω καλά. Είναι απότομος και ότι λέει το κάνει».

Το πρωί παίρνουμε εντολή να κινηθούμε προς Καλαμπάκα και από εκεί να επιβιβάστούμε στο τρένο και φτάνοντας στο Βόλο στην περιοχή Πευκάκια θα αναλάβουμε την άμυνα από τυχόν απόβαση Εγγλέζων στο Βόλο. Το Τάγμα εγκαταστάθηκε σε κάποια αποθήκη καπνού του Ματσάγκου, η δε διοίκηση του Τάγματος σε διάφορα σπίτια με τις διοικήσεις των Λόγων. Το βράδυ επισκέφτηκα ένα συμπατριώτη μου ονομαζόμενο Αδάμ Κατσέμη, που ήταν καπνέμπορος και είχε γυναίκα από τη Λάρισα, αδελφή του Γιώργου Παπαδημητρίου (Χουβαρδά) θείου μου που είχε πάρει γυναίκα του την αδελφή της μητέρας μου. Στο Βόλο μέيناμε μέχρι τη Συμφωνία της Βάρκιζας. Μετά φορτώσαμε όλα τα υλικά που βρίσκαμε στις αποθήκες και επιβιβάστήκαμε, μαζί με το Τάγμα, στο τρένο, για τη Λάρισα. Στο σταθμό Βόλου διαπιστώσαμε ότι ο Διοικητής του Τάγματος με το επιτελείο του Τάγματος και έναν άλλο, δεν ήταν μαζί μας είχαν κρυφτεί και αργότερα παραδόθηκαν στους Εγγλέζους που είχαν καταφτάσει στο λιμάνι του Βόλου με καράβια.

Στις 12 Φεβρουαρίου υπογράφηκε η Συμφωνία της Βάρκιζας σύμφωνα με την οποία το 3ο Τάγμα του 4ου Συντάγματος καταλαμβάνει τη γραμμή Αρμένιο, Μέλισσα-Βασιλιά Φαρσάλων με ισάριθμες διμοιρίες, το δε υπόλοιπο Τάγμα παραμένει στους στρατώνες της Λάρισας. Αρχίζει η παράδοση των όπλων. Στη Χάβρα των Ισραηλιτικών οργανώσεων είναι ένα κέντρο εφοδιασμού για τη χορήγηση διαφόρων τροφίμων στους απολυμένους αντάρτες. Μετά την παράδοση των όπλων από τα τμήματα της Ι Μεραρχίας μια μέρα με καλεί ο διοικητής της Ι Με-

Αρχιμώτης Γεώργιος (Δεληβοριάς) στο κέντρο, Διοικητής του III Τάγματος του 4ου Συντάγματος της Ι Μεραρχίας και Φρούραρχος Λάρισας και της περιοχής. Με εντολή της Ι Μεραρχίας για τη διατήρηση της τάξης, μετά την παράδοση του οπλισμού των τμημάτων της. Η υπηρεσία έληξε μετά την άφιξη στη Λάρισα ενός τμήματος του κυβερνητικού στρατού.

ραρχίας συν. Μυστεράκης Γιάννης, και μου ανακοινώνει ότι η Διοίκηση της Μεραρχίας, με όρισε ως φρουραρχο της πόλης Λάρισας που με την πολιτοφυλακή να τηρήσω την τάξη στην πόλη της Λάρισας μέχρι την ημέρα της άφιξης της Εθνοφρουράς για την παραλαβή της πόλης της Λάρισας. Στη διάθεσή μου θέτει δύο μοτοσικλέτες με βάρκα, με οδηγό κάποιον Καλόγερο Γιώργο. Με την αποχώρηση των διοικήσεων, οι δεξιές οργανώσεις της EBEN Λάρισας οργανώναν διάφορες ληλασίες στα κτίρια των στρατώνων, εκμεταλλευόμενοι τη μικρή φρουρά των στρατώνων. Έτσι με αναγκάζουν να κινούμαι διαρκώς με τη μοτοσικλέτα και να συλλαμβάνω ο ίδιος τους ληλατούντας. Μάλιστα έκανα πρόταση στο διοικητή της Μεραρχίας να δημοσιεύσω διά της τοπικής εφημερίδας την απαγόρευση της κυκλοφορίας κατά τις νυκτερινές ώρες, πράγμα το οποίο μου το απόρριψε. Και έτσι τα βράδια γύριζα στο σπίτι εξουθενωμένος. Ως έδρα του Φρουραρχείου όρισα τη σημερινή Τράπεζα της Ελλάδας. Αυτή η κατάσταση εξακολούθησε μέχρι το Σάββατο 3 Μαρτίου 1945, όταν από την οδό Βόλου εισήλθε στη Λάρισα το Τμήμα Εθνοφρουράς της Κυβέρνησης για την παραλαβή της πόλης Λάρισας. Εγώ τους συνάντησα στη γωνία Κύπρου και Μ. Αλεξάνδρου και τους οδήγησα διά της οδού Κούμα και Παπαναστασίου μέχρι το κτίριο της Νομαρχίας. Στο ύψος της οδού Παπακυριαζή ο Ανθυπολοχαγός Κρινής έριξε μια ριπή στο παρακείμενο πλήθος και σκότωσε τον ΑνταρτοΕΠΟΝίτη Δενδραμή και μετά επικράτησε πανδαιμόνιο πέφτοντας κάτω για να αποφύγουμε τα πυρά. Τον Δενδραμή τον σήκωσαν στους ώμους οι

παρευρισκόμενοι δίπλα του για να τον μεταφέρουν στο πιο κοντινό φαρμακείο, όπου διαπιστώθηκε ο θάνατός του. Μετά από λίγο συνεχίσαμε την πορεία προς τη Νομαρχία όπου συναντήσαμε τον αντιπρόσωπο του ΕΑΜ ονόματι Κωστήμπα Αθαν. Εγώ κατόπιν επέστρεψα στο φρουραρχείο και άρχισα να περισυλλέγω το τμήμα μου για την παράδοση των όπλων στο Τάγμα Γεφυροποιών. Η παράδοση έγινε το απόγευμα, αφού διασχίσαμε τους δρόμους της Λάρισας τραγουδώντας το ΕΜΠΡΟΣ ΕΛΑΣ για την Ελλάδα, και άλλα τραγούδια. Στην επιστροφή μας κάναμε ένα γύρο στην Κεντρική Πλατεία Σάπκα και μετά διαλυθήκαμε.

Έτσι έκλεισε μια σελίδα δόξας με διάφορες μάχες ενάντια στους επιδρομείς της πατρίδας μας Γερμανούς, Ιταλούς και Βουλγάρους.

Εμφάνιση των παρακρατικών οργανώσεων

Για να αποφύγω τις διάφορες παρακρατικές οργανώσεις η οργάνωση μου συνέστησε να πάω για κανένα μήνα στην ιδιαίτερη πατρίδα μου τον Τύρναβο. Αφού ξεκουράστηκα στον Τύρναβο, αποφάσισα να γυρίσω στη Λάρισα και αμέσως κατευθύνθηκα στο γνωστό μας στέκι το Παλλάδιο. Στην πλατεία συνάντησα το συμμαθητή μου και φίλο μου, τον Τερζόγλου Νίκο και αρχίσαμε να συζητάμε. Στη γωνία της πλατείας ήταν τότε το Ζαχαρο-

πλαστείο του Μέγα, που σύχναζαν διάφοροι παρακρατικοί. Αντίκρισα εκεί ένα γνωστό μου αντάρτη του Μηχανικού Ολύμπου τον Ταμπόρη κάτοικο Πυργετού ο οποίος άλλαξε πίστη και έγινε μαυροσκούφης παρακρατικός.

Επειδή τον γνώριζα από το αντάρτικο έστειλε ένα μαυροσκούφη, ο οποίος με προτεταμένο το αυτόματο μας ζητάει να τον ακολουθήσουμε στο τμήμα που διοικητής ήταν ο Ανθυπομοίραρχος Κρινής ο φονιάς του ΕΠΟΝίτη Δενδραμή. Εμείς, βέβαια, αρνηθήκαμε γιατί δεν είχε κανένα δικαίωμα επάνω μας γιατί ήμασταν φρόνιμοι αξιωματικοί. Με προτεταμένο το όπλο του μας λέει: «Εάν δεν ακολουθήσετε θα σας ξαπλώσω νεκρούς στην πλατεία». Αναγκαστήκαμε να τον ακολουθήσουμε στο τμήμα και εκεί μαθαίνουμε πως στο υπόγειο του τμήματος είχαν τους δύο καπετάνιους της Ταξιαρχίας ιππικού τον Μίμη Μπουκουβάλα καθώς και τον καπετάνιο της XI Μεραρχίας ΕΛΑΣ Πάλλα Θωμά (Θωμά Κόζιακα) τους οποίους, τον μεν Μπουκουβάλα κλείσανε φυλακή, το δε Κόζιακα Θωμά τον έστειλαν φυλακή στη Θράκη όπου τον πέρασαν Στρατοδικείο με ψεύτικες κατηγορίες και τον εκτέλεσαν.

Εμάς μας κλείσανε σε ένα δωμάτιο και μας κρατούσαν, αλλά χάρις στην κινητοποίηση των άλλων συναδέλφων στο διοικητή Στρατηγό της φρουράς Λάρισας Αβραμίδα που ήταν εγκατεστημένος στην πολυκατοικία του Παππά στη συμβολή των σημερινών οδών Μ. Αλεξάνδρου και Μανδηλαρά μας απέλυσαν. Έτσι εξακολούθησα να ζω στη Λάρισα μετά την πρώτη περιπέτειά μου.

Μια μέρα εμφανίστηκαν στη γειτονιά μας δύο καθα-

λάρηδες Σουρλικοί και ζητούσαν από τους γείτονές μου να τους δείξουν το σπίτι του Δεληβοριά. Όμως οι γείτονες μου τους παραπλάνησαν και τους είπαν ότι είναι πιο κάτω, και ειδοποίησαν τον πατέρα μου ότι Σουρλικοί το μεσημέρι ζητούσαν τον Γιώργο. Εγώ μόλις είχα φτάσει, μου λέει: «Φύγε σε κανένα άλλο σπίτι, δεν μπορώ να 'ρθουν οι Σουρλικοί και να σε σφάξουν μπροστά στα μάτια μου». Έφυγα και κρύφτηκα για 15 ημέρες στα Σάλια.

Οι Αρχές άρχισαν να περνούν από ανακρίσεις τους αξιωματικούς του ΕΛΑΣ.

Εμένα με κάλεσε ο Λοχαγός Λιόλιος Αθανάσιος, γνωστός μου Υπολοχαγός από την έφιππο Πυροβολαρχία τελείως αγράμματος, από τα Αμπελάκια Λάρισας. Μου υποβάλλει την ερώτηση: «Θεωρείς τον ΕΛΑΣ ως προδοτική οργάνωση»; Του απαντώ: «Αρνούμαι να σας απαντήσω γιατί ότι και να σας πω το τελικό αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο, ο Β' πίνακας». Έστειλε την απάντησή μου στο Υπουργείο των Στρατιωτικών και το Υπουργείο με τοποθέτησε στο Β' πίνακα, δηλαδή Υπολοχαγός μεν αλλά άνευ υπηρεσίας. Έτσι όλοι οι αξιωματικοί του ΕΛΑΣ, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων μπήκαν στο Β' πίνακα. Το Υπουργείο Στρατιωτικών δε σταμάτησε εδώ, επιζητεί να εξοντώσει τους αξιωματικούς του ΕΛΑΣ χαλκύνοντας διάφορες ψεύτικες κατηγορίες σε συνεργασία με το τμήμα ασφαλείας κάθε Νομού. Έτσι και σε μένα, έστειλε στην ασφάλεια για υπογραφή την ψεύτικη κατηγορία ότι ο Υπολοχαγός Αγραφιώτης Γεώργιος του Ιωάννου ευρισκόμενος εν κραιπάλη μέθη παρότρυνε τους θαμώνες

της ταβέρνας Μουράγιου (δίπλα στο μαγαζί του πατέρα μου) να πάρουν τα όπλα ενάντια στην τότε κυβέρνηση του Ναυάρχου Βούλγαρη. Την κίνηση την υπέγραψε ο ασφαλίτης Τσατίρης. Την κίνηση την έστειλαν στο Υπουργείο Στρατιωτικών το οποίο δέταξε να με περάσουν από Συμβούλιο με το ερώτημα της απόταξης. Το συμβούλιο ορίστηκε να γίνει μετά από 15 μέρες με πρόεδρο το Συνταγματάρχη Επιτελάρχη της Μεραρχίας. Μόλις αρχίζει το Συμβούλιο, πρώτος εξετάζεται ο Τσατίρης Γεώργιος και επειδή δε θυμόταν τι υπέγραψε ζήτησε από τον πρόεδρο του Συμβουλίου Επιτελάρχη της Διοίκησης να του διαβάσουν την κατηγορία η οποία ήταν: Ο Υπολοχαγός Αγραφιώτης διατελών εν κραιπάλη μέθη στην ταβέρνα του Μαυρόρου παρότρυνε τους θαμώνες να πάρουν τα όπλα. Τότε αυτός απαντά στο Συνταγματάρχη ότι τέτοια αναφορά δε θυμάται ότι υπέγραψε. Παίρνω εγώ το λόγο και τους λέω ότι ο πατέρας μου ονομάζεται Γιάννης Κουτσουκώστας γνωστός ταβερνιάρης στον Τσούγαρη και εγώ βρισκόμουν στο μαγαζί του πατέρα μου και ο μάρτυς με γνωρίζει σαν Κουτσουκώστα και όχι σαν Αγραφιώτη και όταν υπόγραψε δε γνώριζε για ποιον υπέγραφε. Εξετάστηκαν και ο μάρτυρας Αντισυνταγματάρχης του Β' πίνακα που είπε τα εξής: «Στο καφενείο που καθόμασταν συζητούσαμε για σας, λέγαμε διάφορα πράγματα ενάντια σας γιατί εμείς πολεμήσαμε τους Γερμανούς και μας κλείσαν στο στρατόπεδο Νταχάου και μας βάλανε στο Β' πίνακα, ενώ εσείς, χωρίς να πολεμήσετε τους Γερμανούς και συνεργαστήκατε με αυτούς, υπηρετείτε στον Ελληνικό Στρατό. Αλλά άλλο αυτό και άλλο

το να φτάσει αξιωματικός, ο κ. Αγραφιώτης να συμβουλεύει να πάρουν τα όπλα ενάντια στο κράτος, αυτό είναι καθαρή συκοφαντία.»

Μετά τη συζήτηση αυτή αποσύρθηκε το Συμβούλιο για να βγάλει απόφαση. Η απόφαση ήταν παμφηρεί αθώος και ως τέτοια στάλθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών, το οποίο την επέστρεψε με τιμωρία 40 ημέρες φυλακή αυστηρά με το γελοίο δικαιολογητικό ότι απασχόλησα άνευ λόγου την υπηρεσία. Και επειδή δεν υπήρχε στη Λάρισα φυλακή για αξιωματικούς μας φυλάκισαν 5 αξιωματικούς σε ένα δωμάτιο του τρίτου ορόφου του 404 Στρατιωτικού Νοσοκομείου Λάρισας. Σχετικά με την ποινή μου, είπαν στον αρχιφύλακα ότι είμαι επικίνδυνος για «απόδραση», γιατί καταχράστηκα λεφτά του Δημοσίου. Γι' αυτό απαγόρευσαν στον αρχιφύλακα να με βγάζει μια ώρα στην τσάτσα του Νοσοκομείου. Όταν διαμαρτυρήθηκα άρχισαν να με βγάζουν μισή ώρα στην τσάτσα του Νοσοκομείου μετά την ώρα που έβγαζαν τους άλλους αξιωματικούς.

Ο αδελφός μου Χρήστος δύο φορές την ημέρα μου έφερνε φαγητό από το σπίτι μας. Ένα απόγευμα που με βγάλανε έξω, έρχεται κοντά μου ο αρχιφύλακας και με ρωτά γιατί βρίσκομαι στη φυλακή αξιωματικών και τους απαντώ ότι ήμουν αξιωματικός του ΕΛΑΣ και μου στήσαν τη γνωστή υπόθεση με την ασφάλεια και το υπουργείο με τιμώρησε με 40 ημέρες φυλακή. Τότε μου απαντά, γι' αυτό; Εμένα μου είπαν ότι είσαι επικίνδυνος για απόδραση. Πιάσαμε φιλία, γιατί και αυτή όλη η φρουρά ήταν ΕΛΑΣίτες και από την άλλη μέρα το απόγευμα με

βγάλαν μαζί με τους άλλους, και έπαψε ο αδελφός μου Χρήστος να μου φέρνει φαγητό από το σπίτι και μου φέρναν τα παιδιά της φρουράς από το νοσοκομείο μαζί με τη δικιά τους μερίδα.

Έτσι πέρασα και τις υπόλοιπες μέρες και ήρθε η μέρα για να βγω.

Άρχισε η οργάνωση της αυτοάμυνας

Μόλις βγήκα έξω με βρίσκει ο συν. Καβαλλάρης Γιώργος Έπαρχος (Ζαρογιάννης Γιώργος) και μου αναθέτει να οργανώσω την αυτοάμυνα της συνοικίας μαζί με τον Αχροναυπλιώτη Πατσιούρα Γιώργο. Η οργάνωσή μας περιλάμβανε και τη συνοικία Φιλιπούπολη.

Τη συνοικία του Αγίου Κωνσταντίνου την ανέλαβε ο συμμαθητής και φίλος μου Τερζόγλου Νίκος. Η αποστολή της αυτοάμυνας ήταν να ματαιώσει την επίθεση που θα επιχειρούσε ο στρατός και μάλιστα είχαμε αναγνωρίσει ένα μέρος που θα συλλαμβάναμε τους αξιωματικούς των στρατώνων ιππικού και πεζικού. Επίσης, το τσάκισμα της αστυνομίας και των παρακρατικών σε περίπτωση εισόδου στη συνοικία μας για μαζικές συλλήψεις.

Έτσι σπάσαμε την κινητοποίηση της χωροφυλακής και των Σουρλικών που επιχειρήσαν να μπουν στη Φιλιπούπολη, τους κυνήγησε ο λαός της Φιλιπούπολης με τα ξύλα. Μάλιστα ο Γιώργος Πατσιούρας μοίρασε σε διάφορα σπίτια οπλισμό και οπλοπολυβόλα που βρίσκονταν σε

κρύπτες. Κατορθώσαμε να πάρουμε επαφή με την οργάνωση των στρατιωτών στους στρατώνες ιππικού και πεζικού που επικεφαλής της ήταν ένας δάσκαλος ονόματι Αγοραστός, ο δε πατέρας του είχε φούρνο στα Σάλια της Συνοικίας Αγίου Αθανασίου. Μια μέρα συλλαμβάνεται ο Αγοραστός και περνάει Στρατοδικείο και εκτελείται στο Μεζούρλο. Συλλαμβάνεται, επίσης και ο Έπαρχος Ζαρογιάννης Γεώργιος, μαζί με άλλους συλλάμβανε και το Λοχία Ιππικού Σαρήμπετη Σπύρο. Τους κλείνουν στη φυλακή του Ιππικού. Εγώ τότε παρακολουθούσα το μαρτύριό τους μαζί με τη γυναίκα του Ζαρογιάννη Βέτα από τα ματωμένα ρούχα που τους έδωσαν οι φύλακες των φυλακών.

Άρχισα να σκέπτομαι ποιος ήταν ο προδότης. Όμως, δεν μπορούσα να ξεκαθαρίσω τίποτα, έτσι έγιναν και άλλες συλλήψεις με διάφορα όπλα. Μια μέρα πηγαίνοντας από το σπίτι μας, οδός Τζαβέλλα και Κουμουνδούρου γωνία, προς το μαγαζί του πατέρα μου συναντώ τον Πατσιούρα Γεώργιο να τον οδηγούν στο τμήμα δύο χωροφύλακες φορτωμένους με δύο πολυβόλα στην πλάτη. Ξαφνιάστηκα και αφού πήγα στο μαγαζί του πατέρα μου φεύγω για τον Τύρναβο φοβούμενος μήπως ο Πατσιούρας καταθέσει τίποτα για το άτομό μου. Ζούσα στον Τύρναβο και κάθε μέρα είχα επαφή με τον πατέρα μου μήπως με ζητούσε η ασφάλεια. Όμως έπαιρνα πάντα αρνητική απάντηση. Γυρίζω στη Λάρισα, συναντώ τον Νίκο Τερζόγλου και τον προτρέπω έπειτα από αυτές τις συλλήψεις να πάρουμε μέτρα προφύλαξης συνδεόμενοι με τον πατέρα μου στο μαγαζί μας.

Μια μέρα μαθαίνω ότι ο Νίκος Τερζόγλου εξαφανί-

στηκε βγαίνοντας στο βουνό του Κισσάβου και με αφήνει ξεκρέμαστο. Το 1949 το αντάρτικο έξω φουντώνει και βρισκόμαστε ξεκρέμαστοι στη Λάρισα. Μια μέρα το βραδάκι συναντώ στην πλατεία της Λάρισας το συμμαθητή μου στη Σχολή Ευελπίδων Αριστείδη Λαδιά από το Μεσενικόλα Καρδίτσας που ήρθε στη Λάρισα με διαταγή του φρουραρχείου Καρδίτσας, και κατάλαβα πως κάτι προμηνύεται και για μας.

Την άλλη μέρα μας ειδοποιεί το φρουραρχείο να ετοιμαστούμε οι αξιωματικοί του ΕΛΑΣ να μετατεθούμε στην Αθήνα. Φαίνεται επειδή άρχισε να φουντώνει το αντάρτικο και ίσως φοβήθηκαν ότι θα ακολουθήσουμε το παράδειγμα του συν. Τερζόγλου Νίκου. Συγκεντρωνόμαστε στο φρουραρχείο και με ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο φεύγουμε για την Αθήνα περνώντας από τα Φάρσαλα κρυμμένοι μέσα στο αυτοκίνητο χωρίς να μας πάρει είδηση ο αιμοσταγής Γρηγόριος Σούρλας, ο οποίος δρούσε στην περιοχή. Φτάσαμε επιτέλους στην Αθήνα και έπιασα δωμάτιο σε μια οικογένεια επί της οδού Αγκύρας 4, παρόδου της οδού Αχαρνών.

Την άλλη μέρα πηγαίνω στην Κομματική Οργάνωση Αθήνας που είχε τότε γραμματέα το Λαρισινό Μπαρτζιώτα Βασίλη με το ψευδώνυμο Φάνης που ήταν τότε σ' ένα κτίριο σε μια πάροδο της οδού Πειραιώς. Ο σ. Βασίλης έλειπε σε μια δουλειά και αναγκάστηκε να τον περιμένω. Ήρθε και αμέσως με δέχτηκε. Του εξιστόρησα την περιπέτειά μου και ότι όλους τους αξιωματικούς της Λάρισας με ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο μας έφεραν στην Αθήνα για να μην ακολουθήσουμε το παράδειγμα του Νί-

κου Τερζόγλου που πήγαν να τον πιάσουν οι παρακρατικοί και ντυμένος γυναίκα διέφυγε, όπως μου είπε αργότερα η κουνιάδα του Νίκου, αδελφή της γυναίκας του Τασίας. Του είπα ακόμη ότι τους αξιωματικούς τους πιάνουν και τους στέλνουν στα νησιά για να μη βγουν στο αντάρτικο. Με άκουσε με προσοχή και μου είπε, γιατί με ήξερε από τον ΕΛΑΣ, μπορεί να σας πιάσουνε, να σας στείλουνε εξορία, αλλά όπου και να σαςβάλουν και στου βοδιού το κέρατο, εάν σας χρειαστεί το κόμμα θα σας βγάλει. Εγώ τον άκουσα με προσοχή, αλλά τα τελευταία λόγια του δε μου άρεσαν.

Στη Λέσχη Αξιωματικών κάθε μέρα τρώγαμε και γυριζαμε όλοι μαζί για να αποφύγουμε τις προβοκάτσιες των συναδέλφων μας Ταγματασφαλιτών. Μια μέρα βγαίνοντας από τη Λέσχη Αξιωματικών με συναντά ο συμμαθητής μου, γνωστός Ταγματασφαλής Διαράκος από τη Μάνη, που για τη δράση του στα τάγματα ασφαλείας τον βάλανε στο Β' πίνακα και άρχισε να με βρίζει. Γύρισα στη Λέσχη για να προφυλαχτώ. Μόλις ήλθαμε από τη Λάρισα μας ειδοποίησαν με τα φύλλα πορείας να παρουσιαστούμε και να υπογράψουμε την παρουσίασή μας στη Διεύθυνση αξιωματικών και ότι θα μας κατέτασαν στη δύναμη της διοίκησης αξιωματικών και για τη μισθοδοσία μας. Σχηματίσαμε τριάδες, στην τριάδα μου ήμουνα εγώ, ο Ανθυπολοχαγός Κατσαδούρος Μίμης γνωστός μου τραυματίας διοικητής του 3ου Λόχου του 1ου Τάγματος του ΕΛΑΣ, που τραυματίστηκε στο στήθος στη μάχη του Μετσόβου ενάντια στους Γερμανούς και ο Γιώργος Πολυζώης του Λόχου Μηχανημάτων του 1ου Τάγματος.

Μια μέρα πήγα στη διοίκηση αξιωματικών και με καλεί ο διοικητής του Τμήματος και μου ανακοινώνει ότι με διαταγή του Υπουργείου τοποθετούμαι στο Τάγμα του Μακρονησιού, και καταλαβαίνω ότι πρόκειται για κράτηση για αναμόρφωσή μου. Του απαντώ ότι είμαι τελείως απροετοίμαστος για τέτοια και τον παρακάλεσα να μου δώσει μια προκαταβολή για να αγοράσω λίγα πράγματα. Μου υπογράφει προκαταβολή τριών μισθών και μόλις με πληρώνει ο ταμίας εξαφανίζομαι από το σπίτι μου στην Αγκύρας 4 και με τη στολή του Υπολοχαγού παρουσιάζομαι νύχτα στο σπίτι του πρώτου εξαδέλφου μου φοιτητή της Ιατρικής Γιώργου Μαλίτα του Μαργαρίτη, ο Μαργαρίτης ήταν αδελφός της μητέρας μου. Ο εξαδέλφός μου λέει ότι δεν μπορώ να μείνω γιατί η σπιτονοικοκυρά του κάνει έλεγχο και το πρωί και το βράδυ. Του απαντώ ότι θα μείνω για δέκα μέρες και ότι θα φύγω το πρωί νύχτα και το βράδυ θα έρχομαι πάλι νύχτα μέχρι να βρω δωμάτιο και να τακτοποιηθώ. Έτσι συμφώνησε και αφήνοντας τη στολή του Υπολοχαγού, φόρεσα το πολιτικό κοστούμι και έφευγα νύχτα και ερχόμουνα νύχτα. Ένα βράδυ μου λέει πως ένας συμμαθητής του από τον Τύρναβο πηγαίνει στρατιώτης, καλούν την κλάση του και αφήνει το δωμάτιό του. Ονομαζόταν Έξαρχος Κωνσταντίνος αδελφός του συμμαθητή του Έξαρχου Αλέκου, ο οποίος πέθανε νωρίς.

Δίνω στον Έξαρχο τρία ενοίκια προκαταβολή και τα δίνει στο σπιτονοικοκύρη του, για να κλείσει το δωμάτιο, και του λέω να του πει ότι θα 'ρθει κάποιος γνωστός μου από τη Λάρισα που είναι ασκούμενος δικηγόρος. Το σπίτι

τι του, ένα παλαιό σπίτι τελευταίο στο Λυκαβηττό. Την άλλη μέρα εγκαταστάθηκα στο νέο μου δωμάτιο και άρχισα να ψάχνω πώς θα φύγω για το βουνό. Συναντήθηκα με κάποιον Σταμούλη που ήταν διοικητής του 10ου Λόχου στο III Τάγμα του 4ου Συντάγματος που ήμουν διοικητής του και τον γνώριζα καλά, ήταν μάλιστα μέλος του ΚΚΕ και είχε πρακτορείο αυτοκινήτου από Αθήνα προς Βόλο. Μου είπε πως θα μου απαντήσει έπειτα από μερικές ημέρες, όμως φαίνεται ότι ήταν συνδεδεμένος με το κόμμα και έπαιρνε διάφορα στελέχη και τους άφηνε στο Δραχμάναγα που εκεί κοντά ήταν το αρχηγείο Παρνασσού. Μου απάντησε ότι δεν μπορούσε να με πάρει και έτσι παρέμεινα στο δωμάτιό μου περιμένοντας ειδοποίηση από την οργάνωση. Μάλιστα μου βγάλαν και ταυτότητα παράνομου με κάποιο επίθετο και επάγγελμα μηχανουργός.

Ένα βράδυ μπήκα στο δωμάτιό μου και ετοιμαζόμουν να ξαπλώσω, ακούω από το διπλανό δωμάτιο, το σταθμό της Ελεύθερης Ελλάδας, το Σταθμό του Μάρκου Βαφειάδη. Δεν μπορούσα να το πιστέψω. Δειλά-δειλά χτυπάω την πόρτα τους και τους λέω ότι είμαι ο γείτονάς σας από το διπλανό δωμάτιο και μη φοβάστε. Μου ανοίγουν και διαπιστώνω πως πρόκειται για ένα φοιτητή της ιατρικής με τη μητέρα του από τη Λάρισα που λεγόταν Μιχάλης Θωμάς με τη γριά μητέρα του Ευανθία και έχουν έναν αδελφό γεωπόνο τον Απόστολο Θωμά που υπηρέτωντας στη Χαλκίδα σαν ΕΑΜίτης, τον έστειλαν εξορία στα νησιά. Τους είπα ότι και εγώ ήμουν από τη Λάρισα Υπολοχαγός και είμαι εδώ παράνομος και με κυνηγάει η

ΕΣΑ (Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία) για να με στείλει στο αναμορφωτήριο της Μακρονήσου. Και αυτός δεν ήταν άλλος παρά ο γνωστός κατόπιν στη Λάρισα νευρολόγος-ψυχίατρος Μιχάλης Θωμάς, ιδιοκτήτης Νευρολογικής κλινικής, με τη μητέρα του. Καθημερινά τους επισκεπτόμουν και οι σχέσεις μου ήταν άριστες. Επιτέλους μια μέρα ειδοποιήθηκα από την οργάνωση ότι την Κυριακή φεύγω και μου κανόνισαν ραντεβού σ' ένα καφενείο της πλατείας Αμερικής στις 7 το απόγευμα. Την προηγούμενη μέρα πήγα σ' ένα βιβλιοπωλείο του αδελφού του Αλέκου Παπαδημητρίου που ονομαζόταν Χαρίδημος Παπαδημητρόπουλος και που στη Λάρισα, ο αδελφός του Γεώργιος Παπαδημητρόπουλος που είχε παντρευτεί την αδελφή του Θανάση Χατζηπούλιου, και στην κατοχή που κατοικούσε ο Αλέκος στη Λάρισα, ήταν πρωτοπόρος αντάρτης του ΕΛΑΣ Ανθυπολοχαγός με το ψευδώνυμο Πευκίτης. Βγήκαμε από το μαγαζί και τον αποχαιρέτησα όπως το έκανα συχνά, αλλά τώρα σκεπτόμενος τον Αλέκο δεν πρόκειται να τον συναντήσω γιατί αύριο φεύγω για το μεγάλο ταξίδι. Από τις 4 το απόγευμα ετοιμάζω τα πράγματά μου δύο δέματα και περιμένω να 'ρθει 6.30' για να ξεκινήσω για την πλατεία Αμερικής με τα πόδια.

Στις 4.30' χτυπάει η πόρτα μου και ακούω τη φωνή του αδελφού μου Χρήστου του γεωπόνου, ο οποίος δουλεύοντας σε ένα οινοποιείο των Σπάτων παίρνει το διπλώμα του οινολόγου και ήρθε για να με επισκεφτεί. Έχω κλειδωμένη την πόρτα και κάνω πως δεν είμαι μέσα στο δωμάτιο. Ξαφνικά αρχίζει μια βροχή και παίρνει μια κα-

ρέκλα και κάθεται έξω από την πόρτα περιμένοντας να πάψει η βροχή για να φύγει, δυστυχώς για μένα η βροχή συνεχίζεται και πλησιάζει η 6η απογευματινή, εγώ αρχίζω να αδημονώ και στις 6 αποφασίζω να ανοίξω την πόρτα και να του ανακοινώσω ότι φεύγω για το αντάρτικο. Με ακούει με δυσπιστία και μου λέει πώς να το κρύψω από τον πατέρα μας; Του απαντώ ότι ο πατέρας μου δε με θέλει σκοτωμένο από το θυσιαστήριο της Μακρονήσου αλλά ζωντανό και ελεύθερο.

Μου απαντά έχεις απόλυτο δίκαιο, σε τι μπορώ να σε βοηθήσω, του απαντώ πάρε ένα δέμα μου και πάμε. Το άλλο δέμα το πήρα εγώ, προχωρούμε σχεδόν αμίλητοι και όταν φτάνουμε κοντά στη γιάφκα του λέω μέχρι εδώ και όχι παρέκει. Αγκαλιαζόμαστε και του λέω να κάνει κουράγιο στον πατέρα μου και μου απαντά καλή τύχη και σε μένα.

Αγκαλιαζόμαστε και φιλιόμαστε, εγώ φεύγω για τη γιάφκα στο καφενεδάκι της πλατείας. Εκεί βλέπω να κάθεται σ' ένα τραπέζι ο γνωστός μου Έλαρχος Ζαρογιάννης Γιώργος (Καβαλάρης) και σε λίγο φτάνει ένα αυτοκίνητο με ένα σύνδεσμο με ένα χέρι κομμένο με δύο άλλους στο πίσω κάθισμα, βγαίνει και κάθομαι δίπλα στο σοφέρ έχοντας στην τσέπη μου και την ταυτότητα του Υπολοχαγού του Υπουργείου Στρατιωτικών. Ξεκινάμε και περνάμε από ένα πόστο μπλόκο, σταματούν το αυτοκίνητο και εγώ τους δείχνω τη στρατιωτική μου ταυτότητα και τους λέω πως πάμε στο κοντινό χωριό σε ένα γάμο συναδέλφου μας. Ξεκινάει το αυτοκίνητο και όταν φτάνουμε σε ένα καθορισμένο μέρος, ο σύνδεσμος μας λέ-

ει με τα δέματά σας στο χέρι, το αυτοκίνητο θα κινείται αργά, εσείς θα πέφτετε από το αυτοκίνητο στο διπλανό χαντάκι όπου σας περιμένουν δύο σύνδεσμοι αντάρτες. Πέφτουμε και οι τρεις στο χαντάκι και μας συναντούν δύο αντάρτες και μας οδηγούν στο ύψωμα όπου είναι συγκεντρωμένοι και άλλοι δεκαοχτώ. Εκεί βλέπω και το φίλο μου Αλέκο Παπαδημητρόπουλο παλαιό μου φίλο, ο οποίος μου λέει ρε μπαγάσα χθες που με αποχαιρετούσες έκανες το κορόιδο, του απαντώ όπως εσύ. Μας φωνάζει ο επικεφαλής της αποστολής που μας λέει: Η αποστολή μας είναι δύσκολη, θα βαδίζουμε τη νύχτα και θα σταματούμε τις πρωινές ώρες από δρομολόγιο που θα μας πάνε τα παιδιά. Θα πάρετε τώρα τρόφιμα και ψωμί για όλες τις μέρες που θα βαδίζουμε και από ένα παγούρι νερό για όλο το εικοσιτετράωρο. Τα παγούρια θα μας τα γεμίζουν οι αντάρτες σύνδεσμοι από θρύστες που αυτοί μόνο ξέρουν. Αυτό το πράγμα δε μου καλάρεσε γιατί εμένα ένα παγούρι το 24ωρο δε με έφτανε. Ξεκινήσαμε το πρώτο βράδυ. Ο επικεφαλής μας είπε να προσέχουμε στο βάδισμά μας να μην έχουμε τραυματισμούς γιατί ο κίνδυνος είναι κοινός, αφορά όλη την αποστολή. Στο δρόμο μας ανακοινώνει ότι ο επικεφαλής ονομάζεται Στέφανος Γκιουζέλης, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής. Βαδίζοντας το πρώτο βράδυ φτάνουμε στην Πάρνηθα και σταματούμε για ύπνο και φαγητό. Για μένα ευτυχώς υπάρχουν πεύκα και που οι αγρότες της περιοχής βάζουν στο κάτω μέρος του κορμού τενεκεδάκια για να μαζεύουν το ρετσίνι. Είναι Οκτώβρης του 1947 και ο καιρός είναι βροχερός και τα τενεκεδάκια είναι γεμάτα νερό και όταν διψάω γονατίζω και

πίνω νερό και ο Στέφανος φωνάζει, Αγραφιώτη μην κόβεις τη φάλαγγα. Βαδίζαμε τη δεύτερη νύχτα, δεν ξέραμε πού βρισκόμασταν, οι αντάρτες σύνδεσμοι είναι φειδωλοί στις απαντήσεις. Περνά και η δεύτερη μέρα καθώς και η τρίτη βραδιά και η τρίτη ημέρα. Την τέταρτη ημέρα φτάνουμε υπό βροχή στον Κιθαιρώνα, τις πρωινές ώρες σταματούμε αλλά ήμασταν μούσκεμα. Ο σ. Στέφανος μας λέει να βγάλουμε τα ρούχα μας και να κάνουμε τροχάδην επιτόπου για να μην κρυώσουμε. Το βραδάκι πάλι ξεκινάμε, το φορτίο με τα τρόφιμα αρχίζει να λιγοστεύει. Την πέμπτη νύχτα πλησιάζουμε προς Ελικώνα. Πίσω μου έχω τον Πέτρο Μελά, ο οποίος παραπονιέται πως κουράστηκε, με φωνάζει ο σ. Στέφανος και μου λέει να βοηθήσω τον Πέτρο παίρνοντας και τα δικά του πράγματα. Βαδίζει τώρα πιο άνετα. Είναι καλομαθημένος γιος στρατηγού και αδύνατος.

Την έκτη νύχτα πλησιάζουμε στον Ελικώνα και βαδίζουμε κάπως καλύτερα. Φτάνουμε στον Ελικώνα στα κτήματα του καπετάν Κρόνου, ο οποίος μας υποδέχεται με αγάπη. Πριν φτάσουμε στον Ελικώνα ο Μελάς με παρακαλεί να τον πάρω, γιατί έμπλεκε το αδιάβροχό του καθώς περνώντας από κάτι αμπέλια και με τα γυαλιά που φορούσε σκόνταφτε στα κούτσουρα. Φτάνοντας στον Ελικώνα, ο Κρόνος μας λέει ότι δε θα φάτε φαγητό, αλλά επειδή τρώγατε ξηρά τροφή και πάθατε δυσκοιλιότητα θα σας δώσω απόψε λάδι με ζεστό ψωμί για να στρώσει το στομάχι σας. Έτσι φτάσαμε στον Ελικώνα και την άλλη μέρα με συνοδεία ενός Λόχου όπου υπηρετούσε και κάποιος Τυρναβίτης που με ήξερε και τακτικά τον συνα-

ντούσα στη Λάρισα φύγαμε για τον Παρνασσό όπου διοικητής ήταν ο Διαμαντής.

Όταν φτάσαμε το βράδυ στον Ελικώνα, από ένα μοναστήρι του Ελικώνα ήρθαν και προσαρτήθηκαν στην αποστολή μας και ο Κουκιμάδης Απόστολος Υπολοχαγός πυροβολικού και δύο Μακρονησιώτες που γλίτωσαν από το Μακρονήσι κολυμπώντας από το Μακρονήσι μέχρι το Λαύριο νύχτα και γνωστοί του Κρόνου από τους αγώνες του ΕΛΑΣ στα αρβανιτοχώρια.

Βαδίζοντας πλέον σε ελεύθερο έδαφος την ημέρα, το βραδάκι μας βάζουν όλους μαζί σε ένα μεγάλο αντίσκηνο. Το πρωί κατά τις 3 η ώρα ξυπνούν τους τρεις που μας ήρθαν από το μοναστήρι του Ελικώνα. Το πρωί διαμαρτυρήθηκα σε κάποιο στέλεχος του κόμματος με το ψευδώνυμο Βασίλης ο οποίος ήταν στο Αρχηγείο Παρνασσού και επρόκειτο να είναι επικεφαλής στην αποστολή μας, γιατί ο σ. Γκιουζέλης Στέφανος μας αποχαιρέτησε φεύγοντας για την Πελοπόννησο, για να αναλάβει τη Διοίκηση της ΙΙΙ Μεραρχίας του ΔΣΕ της Πελοποννήσου.

Ο σ. Βασίλης μου απάντησε έπειτα από μισή ώρα ότι θα 'ρθω να σας εξηγήσω. Όταν συγκεντρωθήκαμε μας λέει τα εξής: Εσάς όλους της αποστολής σας γνωρίζουμε που γρήκατε με τη βοήθεια της οργάνωσης, για τους τρεις έχουμε άλλα στοιχεία. Ο Κουκιμάδης Απόστολος δγήκε με την αποστολή του σ. Χαρίλαου Φλωράκη, η αποστολή στα αρβανιτοχώρια έπεσε σε ενέδρα, και γύρισαν πίσω στην Αθήνα, ο Κουκιμάδης γύρισε στην Αθήνα και κρύφτηκε στο σπίτι του Δεσπότη Αττικής Ιάκωβου μαζί με τους δύο Μακρονησιώτες, και έπειτα από

ένα χρόνο τους έβγαλε ο Δεσπότης Αττικής με το αυτοκίνητό του χωρίς να τους πειράξει κανείς και τους έφερε μέχρι το Μοναστήρι. Εκεί μετά από ένα ολονύχτιο γλέντι με τους καλογήρους ήρθαν και μας αντάμωσαν και για μας είναι ύποπτοι. Θα τους κρατήσουμε στο Αρχηγείο Παρνασσού μέχρι να δούμε αν υπάρχουν στοιχεία εναντίον τους. Αφού μας φιλοξένησε ο Διαμαντής για μερικές μέρες ξεκινά η αποστολή μας με επικεφαλής το σ. Βασίλη για το Αρχηγείο Αγράφων χωρίς τον Κουκιμάδη και τους δύο Μακρονησιώτες. Έπειτα από δύο μέρες πορεία φτάνουμε στο Αρχηγείο Αγράφων όπου διοικητής ήταν ο σ. Καλλίνος Θεόδωρος. Φρούραρχος του Αρχηγείου ήταν ο Νίκος Ζαραχής από το Βελιμίτσι Χασίων και διαφωτιστής του Αρχηγείου ο παλαιός κομμουνιστής Έξαρχος Βασίλης από τον Τύρναβο Λάρισας. Μόλις είδε το σ. Βασίλη μας λέει ότι έχετε επικεφαλής σας το σ. Δημήτρη Βλαντά, υπουργό στην Κυβέρνηση του βουνού με πρωθυπουργό τον Μάρκο Βαφειάδη και έτσι και μεις να τον λέμε σύντροφε Δημήτρη Βλαντά. Αφού ξεκουραστήκαμε μερικές μέρες, προετοιμαζόμασταν να ξεκινήσουμε για την έδρα της μονάδας ιππικού. Ενώ ετοιμαζόμασταν να ξεκινήσουμε, καταφτάνουν οι τρεις γνωστοί μας ο Κουκιμάδης και οι δύο Μακρονησιώτες που βάζουν σε κάποιο δίλημμα το σ. Βλαντά πώς να κρύψουμε το δρομολόγιο που θα ακολουθήσουμε. Το Αρχηγείο Αγράφων τότε ήταν εγκατεστημένο στο χωριό Φουστιάνα και όταν ξεκίνησε η αποστολή μας ο σ. Βλαντάς μας γύρισε γύρω-γύρω στο χωριό Φουστιάνα, για να χάσουν τα ίχνη μας οι τρεις μας φίλοι. Πράγμα που το κα-

ταφέραμε με τον ελιγμό που κάναμε. Φτάσαμε το βραδάκι στο τμήμα ιππικού, όπου μας δώσαν σε κάθε ένα από μας άλογο με ιπποσκευή και μια ίλη ιππικού για να περάσουμε από τα νερά της λίμνης Κάρλας και να περάσουμε το χωριό Καλαμάκι στους πρόποδες του Μαυροβουνίου.

Ήταν μια διαδρομή δύσκολη, γιατί περάσαμε ολόκληρο το Θεσσαλικό κάμπο.

Από το Καλαμάκι με τα πόδια φτάσαμε στον Κίσσαβο όπου συναντήσαμε τον Γιώργο Μπλάνα (Κίσσαβο) που ήταν γνωστός μου από τον ΕΛΑΣ σαν καπετάνιος της Ι Μεραρχίας με διοικητή τον Γιάννη Μυστεράκη Συνταγματάρχη.

Μόλις με είδε ο Κίσσαβος έστειλε με τον ασύρματο αναφορά προς το Γενικό Αρχηγείο ζητώντας να με αφήσουν στον Κίσσαβο ως επιτελάρχη του Αρχηγείου Ανατολικής Θεσσαλίας. Αλλά το Γενικό Αρχηγείο, ο Μάρκος Βαφειάδης ζητούσε να προχωρήσω μαζί με τους άλλους της ομάδας μέχρι την έδρα του Γενικού Αρχηγείου.

Μας εφοδίασε ο συν. Κίσσαβος με τρόφιμα και μας έδωσε μια μεγάλη κονσέρβα την οποία αλλάζαμε όπως οι μαχητές στην πορεία άλλαζαν το οπλοπολυβόλο της ομάδας, ξεκινήσαμε να περνάμε τον Πηνειό ποταμό με σχεδία και φτάσαμε στον Όλυμπο και από εκεί περάσαμε στα Πιέρια στην τοποθεσία Κουκούλες, όπου σταματήσαμε για ανάπαυση. Διανύαμε ήδη το μήνα Δεκέμβριο του 1947. Από τα Πιέρια βαδίζοντας φτάσαμε στον ποταμό Αλιάκμονα και ανοίξαμε την κονσέρβα που μας έδωσαν στο Αρχηγείο Ανατολικής Θεσσαλίας, και με μεγάλη έκ-

πληξή μας αντί για κρέας ήταν κονσέρβα με μπιζέλια την οποία φάγαμε όχι με τόση όρεξη. Μας πέρασαν από το ποτάμι με βάρκες και το βράδυ φτάσαμε στο Βέρμιο όπου αρχηγός ήταν ο καπετάν Στάθης που γνώρισα αργότερα στην Τασκένδη. Εκεί ο σ. Βλαντάς Δημήτρης παίρνει τηλεγράφημα του Γενικού Αρχηγείου που έλεγε ότι τον Αγραφιώτη Γεώργιο (Δεληβοριά) τον τοποθετούμε Επιτελάρχη στο Αρχηγείο Ανατολικής Θεσσαλίας και έτσι αναγκάστηκα να αποχωριστώ τους υπόλοιπους της Αποστολής, γυρίζοντας από τον ίδιο δρόμο προς τον Κίσσαβο στην έδρα του Αρχηγείου Ανατολικής Θεσσαλίας, όπου διοικητής ήταν ο Λευτέρης Ολυμπίσιος αντί του Κισσάβου τον οποίο πήρε το Γενικό Αρχηγείο για να τον χρησιμοποιήσει σαν Επιτελάρχη μιας Ταξιαρχίας στο Γράμμο.

Τον Ολυμπίσιο τον τοποθέτησαν διοικητή μιας Ταξιαρχίας στα Άγραφα και το Αρχηγείο Ανατολικής Θεσσαλίας μετονομάστηκε σε 123 Ταξιαρχία με διοικητή του Τμήματος Πηλίου και μετά διοικητή της 123 Ταξιαρχίας τον Μιχάλη Παπαδάμο (Φερραίο), καπετάνιο τον Νίκο Μανδηλά παλαιό κομμουνιστή, γιατρό του Αναρρωτηρίου του συν. Κουρδουκλά, από τη Βαμβακού Φαρσάλων, Επιτελάρχη τον Γιώργο Αγραφιώτη όπου υπηρετήσαμε, με μοναδική περίπτωση την αλλαγή του Νίκου Μανδηλά, με επίτροπο το σ. Κώστα Γκριτζώνα συμμαθητή μου στο Γυμνάσιο Λάρισας στη θέση του Πολιτικού Επιτρόπου της Ταξιαρχίας μέχρι το Δεκέμβριο του 1948, όταν εγκατέλειψε την Ταξιαρχία και ορίστηκε διοικητής της 33 Μονάδας αντί του Βαγγέλη Παπαβασιλείου (Τσαπουρνιά) που τέθηκε στη διάθεση της Ι Μεραρχίας. Επί-

τροπος της 33 Μονάδας ήταν ο Γιώργος Κολοβός από το Ζάρκο Φαρκαδόνας.

Στις 10 Μαΐου ξεκίνησε η Ταξιαρχία για το χωριό Βούρμπιανη, για να προμηθευτούμε οπλισμό και στην περιοχή Χασίων σταματήσαμε για ξεκούραση. Ξαφνικά μας επιτίθενται εναντίον μας στρατός και ΜΑΥδες, και τραυματίζεται στην κοιλιά ο σύνδεσμός μου Γιάννης Τσάκνης, ο νοσοκόμος μας Τάσος Δέρβας στην καρωτίδα και 15 άλλοι αντάρτες. Με εντολή του Ταξιαρχου παίρνουμε μαζί μας τους δυο βαριά τραυματισμένους Τσάκνη και Δέρβα και τους άλλους τους καλύπτουμε στο κοντινό δάσος. Πέρασαμε τον κάμπο της Δεσκάτης και φτάσαμε στη Βούρμπιανη, όπου παραδώσαμε τον παλιό οπλισμό. Αφήσαμε, όμως τον οπλισμό στους συνδέσμους του Ταξιαρχου και του Επιτρόπου. Την άλλη μέρα ο σύνδεσμος της Ταξιαρχίας Μενέλαος Μπαρρές αστειευόμενος πήρε το αυτόματο του συμπατριώτη του Καραπάνου και προτείνοντάς το τον απειλούσε στα αστεία. Ξαφνικά πατάει τη σκανδάλη νομίζοντας ότι το όπλο ήταν άδειο και φεύγει μια ριπή όπου πετυχαίνει το φίλο του στο κεφάλι και τον τραυματίζει θανάσιμα. Τον βάζουμε σε ένα φορείο με κατεύθυνση το Νοσοκομείο του Γενικού Στρατηγείου και ειδοποιώ με τον ασύρματο το γιατρό του Νοσοκομείου σ. Νώντα Σακελλαρίου από το Ασβεστοχώρι Θεσσαλονίκης να έρθει για να δει τον τραυματία, αλλά ο τραυματίας εξέπνευσε στο δρόμο.

Ήταν ένα ατύχημα που κανείς δεν περίμενε. Εφοδιαστήκαμε με οπλισμό, ιδιαίτερα με τα γερμανικά πάντζερ και ξεκινήσαμε για την επιστροφή.

Πρώτο στόχο διαλέξαμε τη φρουρά της Ραψάνης που ήταν ένας Λόχος με διοικητή το μόνιμο Υπολοχαγό Αλεβιζάτο από την Πάτρα ο οποίος με το αυτόματό του στην ταράτσα του σχολείου σκότωνε κάθε στρατιώτη του που προσπαθούσε να 'ρθει στις γραμμές μας, όμως οι βολές των πάντζερ που ρίχτηκαν τον ανάγκασαν να παραδοθεί. Μάλιστα εμείς φωνάζαμε από το καμπαναριό της εκκλησίας να σταματήσει τα πυρά για να μη χυθεί αδελφικό αίμα. Τελικά παραδόθηκε με όλη τη φρουρά του. Πέρασε στρατοδικείο και καταδικάστηκε σε θάνατο, ενώ τη αίτηση χάριτος που υπέβαλε στο Γενικό Αρχηγείο απορρίφθηκε.

Σαν μάρτυρας κατηγορίας εξετάστηκαν στο στρατοδικείο οι ίδιοι οι στρατιώτες του. Έτσι δόθηκε από την Ταξιαρχία η μάχη ενάντια στη φρουρά της Ραψάνης. Από τους στρατιώτες της φρουράς παρέμειναν στην Ταξιαρχία και μας ακολούθησαν μέχρι την Τασκένδη ο Σπύρος Σαλταγιάννης και κάποιοι οικοδόμοι από τη Λάρισα. Δεύτερη μάχη που δόθηκε από την Ταξιαρχία ήταν η μάχη ενάντια στη φρουρά της Ολυμπιάδας. Η μάχη αυτή δόθηκε με ευνοϊκότερους όρους από τη μάχη της Ραψάνης. Εδώ μέσα στη φρουρά της Ολυμπιάδας υπηρετούσε ο στρατιώτης Καρατζίκας Αντώνης από το Λειβάδι Ελασσόνας, ένα καλό παλικάρι και στέλεχος αργότερα στη ζωή μας στην Τασκένδη, τον φώναζαν αιχμάλωτο επειδή προήλθε από το στρατό. Πριν οργανώσουμε τη μάχη, συγκεντρώσαμε πληροφορίες για τη ζωή της φρουράς και το αμυντικό σύστημα της φρουράς Ολυμπιάδας. Για το σκοπό αυτό είχαμε τη βοήθεια του Καρατζίκα Αντώνη που κάθε εβδομάδα μας έστελνε ένα δελτίο μέσω ενός

ΕΠΟΝίτη του Θωμά Καλμπακίδη και έτσι η Ταξιαρχία ήταν πανέτοιμη για την επιχείρηση και ένα βράδυ με τα Τάγματα της Ταξιαρχίας επιτεθήκαμε ενάντια στη φρουρά της Ολυμπιάδας.

Και γίναμε κυρίαρχοι του Οχυρού. Ο διοικητής του με τους αξιωματικούς του μας ξέφυγε από την αιχμαλωσία ξυπόλυτος, χωρίς τις μπότες του και βαδίζοντας στις πέτρες μέχρι την Ελασσόνα όπου έμεινε στο νοσοκομείο επί έξι μήνες. Τον Ιούνιο του 1948 πήραμε διαταγή να κινηθούμε με την Ταξιαρχία για να πάρουμε μέρος στις μάχες του Γράμμου και περί το τέλος του Ιούνη του 1948 ξεκινήσαμε για το Γράμμο, όπου φτάσαμε στις 12 Ιούλη του 1948. Περνώντας, όμως, η Ταξιαρχία από τα υψώματα Όρλιακα, τα τμήματά μας πέφτουν σε ναρκοπέδια, και έτσι είχαμε πολλούς τραυματίες, τους οποίους μεταφέραμε με τα φορεία χρησιμοποιώντας για τη μεταφορά τους μαχητές των Ταγμάτων.

Φτάσαμε στην τοποθεσία Γκρέκο της Φούρκας και πριν καλά καταλάβουμε τις θέσεις μας, στέλνουμε να πάρει μέρος στη μάχη στη θέση Λευκάδα το Λόχο του Σπύρου Αστέρη (Πενήντα), ο οποίος ανακατέλαβε το ύψωμα που είχε καταλάβει ο εχθρός.

Τελικά στη μάχη του Γράμμου πήρε μέρος ολόκληρη η Ταξιαρχία. Μετά παρέλευση δύο μηνών πήραμε διαταγή να παραδώσουμε τα Τάγματά μας στην 103 Ταξιαρχία, η δε διοίκηση με το επιτελείο της να επιστρέψει στον Όλυμπο δημιουργώντας άλλα Τάγματα. Άλλη μεγάλη μάχη που έδωσε η Ταξιαρχία μας ήταν το πέρασμα των αόπλων της Ρούμελης προς βορά.

Η φάλαγγα των αόπλων της Ρούμελης έφτασε στην περιοχή του Κισσάβου με τη συνοδεία των τμημάτων της Ρούμελης. Στον Κίσσαβο, επειδή τον Πηγειό δεν μπορούσε να τον περάσει σε μια νύχτα, χωρίστηκε σε δύο τμήματα. Το πρώτο τμήμα με επικεφαλής τον Σταμάτη Γιαννακόπουλο (Ανταίος) παλαιό στέλεχος της ΕΠΟΝ πέρασε τον Πηγειό ποταμό και έφτασε στον Όλυμπο και ξεκουραζόταν στην περιοχή Παντελεήμονα, για κατάδιωξη της φάλαγγας κινητοποιήθηκε ο Στρατός από όλες τις κατευθύνσεις. Εγώ σαν Επιτελάρχης συγκέντρωνα τις πληροφορίες από όλα τα μέτωπα, άπνους και νηστικός. Τελικά, αποφασίσαμε το τμήμα αυτό να διαφύγουμε καβαλώντας τον Όλυμπο, μεταφέροντας ακόμη και τους τραυματίες. Το δρομολόγιο το ήξερε καλά ο διοικητής ενός Τάγματος ο Παρλαπάνος Θεόδωρος που ζει σήμερα στο Μεταξοχώρι Αγιάς. Και έτσι, λοιπόν, ακολουθώντας το δύσβατο δρομολόγιο φτάσαμε σε ένα οροπέδιο και πέσαμε στη Χαράδρα του Λιτοχώρου κοινώς Νταχάου. Στη διαδρομή αυτή θαύμασα την αντοχή και την καρτερικότητα των κοριτσιών της φάλαγγας τα οποία ξυπόλυτα και με ματωμένα τα πόδια ακολουθούσαν τη φάλαγγα. Εκεί ειδοποίησα να 'ρθει ο επιμελητής της Ταξιαρχίας για να κανονίσουμε για φαγητό. Δεν είχαμε απολύτως τίποτα και διέταξα να σφάξουν ένα μουλάρι και να το βράσουν όλοι στα καζάνια τους. Όταν φτάσαμε, πριν ξεκουραστώ ο Ταξίαρχος Παπαδάμος Μιχάλης με διέταξε να γυρίσω στην ουρά των αόπλων και να συμμαζέψω τυχόν βραδυπορούντας. Σε ένα μονοπάτι διέκρινα μια ηλικιωμένη γυναίκα που μου είπε το όνομά της, Παπαρήγα γυ-

ναίκα του Γεώργιου Παπαρήγα θείου του Θανάση Παπαρήγα συζύγου της Αλέκας Παπαρήγα τον οποίον γνώρισα αργότερα στο 9ο Συνέδριο στο Ανατολικό Βερολίνο, όπου ήταν πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Κεντρικής Επιτροπής, εγώ τότε ήμουν εκλεγμένος αντιπρόεδρος της Οργάνωσης Τασκένδης, γιατί ήμουν πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Κομματικής Οργάνωσης Τασκένδης.

Αφού φάγανε τη σούπα με το μουλάρι πέσανε σε ύπνο κατάκοποι. Εγώ τότε τις πρωινές ώρες στέλνω μια περίπολο για πληροφορίες στην περιοχή του Λιτόχωρου, και από έναν τσομπάνο παίρνουν την πληροφορία ότι έξω από το Λιτόχωρο χθες βράδυ πέρασε μια φάλαγγα του στρατού, με κατεύθυνση τις Κουκούλες και μάλιστα επειδή ήταν σκοτεινή βραδιά είχαν αναμμένα δαδιά για να βαδίζουν. Το πρωί το ανακοινώνω στον Ταξίαρχο Μιχάλη Φερραίο και αποφασίζουμε με δύναμη της Ταξιαρχίας να γυρίσουμε πίσω στον Άγιο Παντελεήμονα. Ξεκινάμε με τη φάλαγγα και εμπροσθοφυλακή μπροστά ήταν ο Λόχος του Βάσου, όπου πριν τη χαράδρα της Λεπτοκαρυάς πέφτει σε ενέδρα των ΜΑΪδων της Λεπτοκαρυάς και τραυματίζεται βαριά ο Λοχαγός Βάσος και μεταφερόμενος προς το αναρρωτήριο της Ταξιαρχίας πεθαίνει. Ορισμένοι άοπλοι σκορπίζονται και κρύβονται στις πατλιές καθώς και ορισμένοι τραυματίες που το πρωί τους περισυλλέγει το πολεμικό καράβι «Κώνστας» που έβγαλε άγημα στην ξηρά. Μετά την ενέδρα το Τάγμα της εμπροσθοφυλακής έκανε επίθεση και αποσύρθηκαν οι ΜΑΪδες και διατάχθηκε στάση ένα τέταρτο της ώρας για να συγκεντρω-

θούν τα τμήματα. Εγώ κάθισα λίγο για να ξεκουραστώ και από τη 10ήμερη αϋπνία αποκοιμήθηκα έχοντας στην πλάτη μια κουδέρτα χακί από την Ολυμπιάδα, έτσι δεν πήρα είδηση πως ξεκίνησε η φάλαγγα και με ξύπνησε ο επόμενος Λόχος και από τη νύστα μου άφησα και τη χακί κουδέρτα μου. Βαδίζοντας φτάσαμε έξω από τον Παντελεήμονα και εκεί από την αϋπνία πέφτω σε λήθαργο και με μεταφέρουν σε ένα πρόχειρο αναρρωτήριο που ήμασταν εγώ και ένας τραυματίας, όπου και μας περιποιούνται ο γιατρός του Βόλου Σκύφτης Στέφανος.

Αφού κάθισα 5 μέρες στο αναρρωτήριο και μαθαίνω ότι η φάλαγγα που είδε ο τσομπάνης του Λιτοχώρου ήταν το δεύτερο τμήμα των αόπλων της Ρούμελης που με τα δαδιά στο χέρι πέρασαν απέξω από το Λιτόχωρο και αναγκαστήκαμε με συνοδεία ενός Τάγματος να στείλουμε και το πρώτο κομμάτι της φάλαγγας των αόπλων της Ρούμελης για τα Πιέρια (Κουκούλες) και από εκεί προς βορρά με τη συνοδεία άλλων τμημάτων.

Άλλη σοβαρή μάχη έδωσε η Ταξιαρχία μας το Σεπτέμβριο του 1948. Στην περιοχή Ανατολικής Θεσσαλίας κατεβαίνει από τα Χάσια το Κλιμάκιο Γενικού Αρχηγείου Νότιας Ελλάδας (ΚΓΑΝΕ) με επικεφαλής τον Κώστα Καραγιώργη, Επίτροπο τον Ζήση Ζωγράφο και Επιτελάρχη το μόνιμο αξιωματικό Αλέκο Παπαγεωργίου. Πρώτος στόχος καθορίζεται η φρουρά του Τυρνάβου. Στη μάχη παίρνουν μέρος η 192 Ταξιαρχία του Μπάλαλα (Μπαντέκου) με τρία Τάγματα που επιτίθεται στον Τύρναβο, το Τάγμα του σ. Βασίλη Μπακάλη (Ασπροπόταμου) κάνει επίθεση στους στρατώνες και η 123 Ταξιαρχία

στα υψώματα της Μελούνας για προστασία των μετόπισθεν των τμημάτων. Σταθμός Διοίκησης της διοίκησης του ΚΓΑΝΕ και τις Ι Μεραρχίας ήταν το βουνό πάνω από το χωριό Αργυροπούλι.

Το σχέδιο αναλύεται από το σ. Κώστα Καραγιώργη στη βάση εξόρμησης, και όταν περνάει στις ερωτήσεις εγώ τον παρακαλώ να πάω Επιτελάρχης της 192 Ταξιαρχίας (Μπαντέκου) και ο σ. Καραγιώργης συμφωνεί γιατί είμαι από τον Τύρναβο και θα βοηθήσω καλύτερα την 192 Ταξιαρχία. Με τη διμοιρία διαβιβάσεων της 123 Ταξιαρχίας απλώνουμε τηλεφωνική γραμμή και συνδέουμε το Σταθμό Διοίκησης του ΚΓΑΝΕ με το Σταθμό Διοίκησης της 192 Ταξιαρχίας που είναι έξω από τον Τύρναβο στη θέση Κεραμαριά όπου παρευρίσκεται ο Επιτελάρχης του ΚΓΑΝΕ σ. Παπαγεωργίου και εγώ. Ο δε Ταξίαρχος Μπαντέκος μπαίνει και διοικεί τα τμήματά του μέσα στον Τύρναβο. Η μάχη που έγινε στις 5 και 6 Σεπτεμβρίου κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες. Από το παρατηρητήριο του ΚΓΑΝΕ μας γνωρίζουν ότι τα τανκς ξεκίνησαν από τη Λάρισα και φτάσανε στην τοποθεσία Κοσίονη, η δε διμοιρία Μηχανικού τοποθέτησε στην τοποθεσία Κοσίονη νάρκες τελερμάν γερμανικές που όταν εκρήκνουν αναποδογυρίζουν ένα τανκ, ενώ τα άλλα τμήματα φτάνουν στον Τύρναβο και σταματούν στην τοποθεσία Βρύση Τυρνάβου, κόβοντας το δρόμο της οπισθοχώρησης της 192 Ταξιαρχίας. Τότε αποφασίζουμε μαζί με τον Επιτελάρχη του ΚΓΑΝΕ σ. Αλέκο Παπαγεωργίου να οδηγήσουμε τα τμήματα, εγώ διαμέσου των διαφόρων αμπελιών της περιοχής Τυρνάβου παρακάμπτοντας την

τοποθεσία Βρύση Τυρνάβου που ήδη είχε καταληφθεί από τα εχθρικά τανκς. Η φάλαγγα οδηγήθηκε ανάμεσα από τα αμπέλια Τυρνάβου και φτάσαμε στην περιοχή του χωριού Δελέρια Τυρνάβου και αρχίσαμε να ανηφορίζουμε προς τον Όλυμπο. Μόλις προφτάσαμε και περάσαμε μια γέφυρα, ξαφνικά εμφανίζονται τα τανκς, αλλά το μηχανικό της 123 Ταξιαρχίας πρόφτασε να τοποθετήσει τις τελερμάν μπροστά από τη γέφυρα του χωριού Δελέρια και καθώς ανατινάχτηκε το πρώτο τανκ η φάλαγγα των αρμάτων σταμάτησε. Αφού πήραμε το μονοπάτι για τον Όλυμπο εμφανίστηκε η αεροπορία, η οποία δεν έκανε τίποτα γιατί τα τμήματά μας σκόρπισαν και προφυλάχτηκαν στις γύρω περιοχές. Έτσι έληξε η μάχη του Τυρνάβου με ολοκληρωτική κατάληψη του Τυρνάβου, αλλά και με την απασχόληση του εχθρού που δεν κατάφερε να βγει από τους στρατώνες με τη συνεχή απασχόληση του Τάγματος με διοικητή τον Βασίλη Ασπροπόταμο. Τρίτη μάχη που δόθηκε από τις δυνάμεις της 123 Ταξιαρχίας για να απαλλαγούμε από τη δύναμη του στρατού και των ΜΑΥδων της Λεπτοκαρυάς.

Τη διαταγή επιχειρήσεων την ανέλαβε το ΚΓΑΝΕ με διαταγή που προέβλεπε μάχη μέχρι την κατάληψη της Λεπτοκαρυάς. Τη μάχη την ανέλαβαν τα τρία Τάγματα της 123 Ταξιαρχίας, τα Τάγματα του Βύρωνα και Σουβλή, στα πλευρά της Λεπτοκαρυάς και το Τάγμα του Ανέστη (Κώστα Κατσίνος από την Ανατολή Αγιάς) στο κέντρο με τα νώτα στραμμένα προς τη θάλασσα.

Η μάχη άρχισε κανονικά, ο στρατός και οι ΜΑΥδες οχυρώθηκαν στο σχολείο και παρά τις εκκλήσεις μας για

παράδοσή τους για να μη χυθεί αδελφικό αίμα συνέχιζαν να αντιστέκονται και πριν τα ξημερώματα αναγκάζομαι να υπογράψω διαταγή για αναδιάταξη των τμημάτων, ώστε να συνεχιστεί η μάχη και την ημέρα όπως προέβλεπε η διαταγή του ΚΓΑΝΕ μέχρι κατάληψη του οχυρού. Για το σκοπό αυτό έστειλα διαταγή στο Τάγμα του Ανέστη να περάσει στα πλάγια και να βοηθήσει το Τάγμα του Γιώργου Παπαδημητρίου (Βύρωνα) που ενεργούσε από τη δεξιά πλευρά της παράταξης. Ο Ανέστης την παρέλαβε νύχτα και ζήτησε να τη διαβάσει με τα σπύρτα ή αναπτήρα. Αλλά κανείς από γύρω του δεν είχε σπύρτα ή αναπτήρα, και παίρνει μόνος του απόφαση να διατάζει υποχώρηση του Τάγματος χωρίς να διαβάσει τη διαταγή και την ημέρα. Αποτέλεσμα αυτής της υποχώρησης ήταν να στραφούν όλα τα πυρά ενάντια στο Τάγμα του Βύρωνα και έτσι το Τάγμα του Βύρωνα είχε τεράστιες απώλειες. Την άλλη μέρα το απόγευμα ο σ. Καραγιώργης συγκεντρώνει τα στελέχη της Ταξιαρχίας.

Μιλούν οι διοικητές των Ταγμάτων και τελευταίος ο σ. Ανέστης, ο οποίος σε ερώτηση του σ. Καραγιώργη απάντησε ότι δεν εξετέλεσε τη διαταγή του ΚΓΑΝΕ γιατί πήρε δεύτερη διαταγή από τον Επιτελάρχη ο οποίος τον διέταξε να υποχωρήσει. Αμέσως ο σ. Καραγιώργης απάντησε ότι εάν ο Επιτελάρχης έδωσε τέτοια διαταγή θα περάσει από Στρατοδικείο για μη εκτέλεση διαταγής της Ανώτερης Διοίκησης. Παίρνω το λόγο και απαντώ εγώ ότι η διαταγή είχε αριθμό και γράφτηκε σε διπλούν, ένα αντίγραφο στον παραλήπτη και το άλλο στο μπλοκ των διαταγών επιχειρήσεων και ότι ζητούσα να γίνει ανα-

διάταξη του Τάγματος Ανέστη προς το δεξιό πλευρό της παράταξης και να συνεχιστεί η μάχη και την ημέρα μέχρι κατάληψης του αντικειμενικού σκοπού. Από εκείνη τη στιγμή ο Ανέστης τέθηκε στη διάθεση του ΚΓΑΝΕ και όταν το ΚΓΑΝΕ πέρασε στα Άγραφα και πέρασε τις δύσκολες στιγμές, σε μια μάχη σκοτώθηκε ο Ανέστης πολεμώντας σαν απλός αντάρτης.

Έπειτα από αυτή τη μάχη ο Νίκος Μανδηλάς με τη γυναίκα του τοποθετείται επίτροπος σε μια άλλη ταξιαρχία, και έρχεται στην Ταξιαρχία μας επίτροπος ο Κώστας Γκριτζώνας, ο οποίος πήρε εντολή από τον Καραγιώργη να ξεκαθαρίσει την υπόθεση με τους Κατσάκηδες¹. Αντάρτες που ήρθαν στην περιοχή Ολύμπου και δρούσαν σαν ελεύθεροι σκοπευτές και δεν πειθαρχούσαν στις διαταγές της Ταξιαρχίας.

Η επόμενη επιχείρηση της Ταξιαρχίας έγινε ενάντια στη φρουρά της Αγιάς στις 14-15 Σεπτεμβρίου. Εγώ παρέμεινα στον Όλυμπο για να ασχοληθώ με τις διάφορες υπηρεσίες του Επιτελείου της Ταξιαρχίας. Την επιχείρηση ενάντια στη φρουρά της Αγιάς την έκανε ο διοικητής της Ταξιαρχίας σ. Μιχάλης Παπαδάμος και ο διοικητής της Ι Μεραρχίας σ. Χαρίλαος Φλωράκης (Γιώτης). Το μόνο που έμαθα ήταν το συμβάν όπου όταν τα τμήματα περνούσαν από τον Κίσσαβο προς τον Όλυμπο από ένα καφενείο του Πυργετού ακούστηκαν πυροβολισμοί. Οι δι-

1. Κατσάκηδες λέγαμε τους ξεκοιμμένους αντάρτες άλλων τμημάτων που δρούσαν αυτόνομα χωρίς να πειθαρχούν σε εντολές.

οικήσεις της Ταξιαρχίας και Μεραρχίας διαπίστωσαν ότι οι πυροβολισμοί ήταν από ένα «ελεύθερο σκοπευτή» από τους γνωστούς Κατσάκηδες που πυροβολούσε για εκφοβισμό των πολιτών του Πυργετού βρισκόμενος σε μέθη. Οργανώθηκε κάποια επιχείρηση, για να συλληφθεί, όπως και έγινε και την άλλη μέρα πέρασε στρατοδικείο μαζί με κάποιο μαχητή του Μηχανικού ονομαζόμενο Τιμοσένκο που λιποτάχτησε για τρεις μήνες.

Το στρατοδικείο τους καταδίκασε σε θάνατο και μετά την απόρριψη της χάριτος από το Γενικό Αρχηγείο η απόφαση εκτελέστηκε. Διαφορετικά τελείωσαν οι περιπτώσεις δύο άλλων Κατσάκηδων του Νικολάου από το Ομόλιο και του Μπάρμπα από το χωριό Μπαλαμούτι οι οποίοι προσεχώρησαν στον Κυβερνητικό Στρατό. Ο μεν πρώτος τραυματίστηκε και πήρε σύνταξη από τον Κυβερνητικό Στρατό, ο δε δεύτερος πολέμησε στο πλευρό του Κυβερνητικού Στρατού και μόλις έφτασε στα σύνορα πέρασε τα σύνορα και συνελήφθηκε από τον Αλβανικό Στρατό και φυλακίστηκε αρχικά, και μετά απελευθερώθηκε και έζησε στην Αλβανία όπου έφτιαξε οικογένεια.

Άλλη επιχείρηση που έκανε η Ταξιαρχία ήταν εναντίον της φρουράς Αμπελώνα το Σεπτέμβριο του 1948. Την κυρία αποστολή την ανέλαβε ο Λόχος Νεολαίας του σ. Αστέρη, και τις πλαγιοφυλακές τις ανέλαβε το Τάγμα του σ. Μήτσου Κολοβού, ο αντικειμενικός σκοπός ήταν η κατάληψη του σχολείου Αμπελώνα που είχε οχυρωθεί ο Στρατός. Η επιχείρηση δεν πέτυχε και διατάχτηκε υποχώρηση των τμημάτων διά της ίδιας οδού που είχαμε έρθει. Επειδή τα εχθρικά τανκς κατέλαβαν το ανάχωμα με-

ταξύ Αμπελώνα και Ροδιάς αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε τα πάντζερ για το άνοιγμα ρήγματος και έτσι το τμήμα με επικεφαλής τη διοίκηση της Ταξιαρχίας και το τμήμα του Αστέρη κατάφεραν να περάσουν προς Μουσαλάρ (Ροδιά) και από εκεί στον Όλυμπο. Από το ρήγμα αυτό δεν κατάφερε να περάσει το Τάγμα του Κολοβού, και αναγκάστηκε να πάρει το δρόμο Αμπελώνα-Αμπέλια Τυρνάβου και περνώντας έξω από τους στρατώνες Τυρνάβου να φτάσει στο χωριό Δαμάσι γνωστοποιώντας στη διοίκηση της Ταξιαρχίας ότι βρίσκεται στην περιφέρεια του χωριού Δαμάσι, οπότε και διατάχτηκε από τη Διοίκηση της Ταξιαρχίας να επιστρέψει στη βάση του.

Τελευταία επιχείρηση της 123 Ταξιαρχίας ήταν η επιχείρηση ενάντια στη φρουρά του Συκουρίου η οποία συνεχίστηκε μέχρι τις πρωινές ώρες. Είχαμε αρκετούς νεκρούς και τραυματίες, πράγμα που μας ανάγκασε να δώσουμε διαταγή σύμπτυξης, συναποκομίζοντας και τους τραυματίες. Όταν υποχωρήσαμε πήρα με τον ασύρματο διαταγή από το Διοικητή της Ι Μεραρχίας σ. Χαρίλαο Φλωράκη (Γιώτη) που με τοποθέτησε διοικητή της 33 Μονάδας στην περιοχή Χασίων με έδρα το χωριό Τριχοκιά σε αντικατάσταση του Βαγγέλη Παπαβασιλείου (Τσαπουρνιά) που ετίθετο στη διάθεση της Ι Μεραρχίας. Με μια ομάδα ασφάλειας ξεκίνησα για την Τριχοκιά, έδρα της Μονάδας 33, όπου έφτασα σε μια μέρα στο τέλος του μήνα Δεκεμβρίου του 1948. Εκεί ασχολούμαι με τα προβλήματα της Μονάδας. Σαν πρώτο πρόβλημα ασχολούμαι με τους κρατούμενους υπόπτους κλπ. που είχαμε εκεί μαζί με τον αξιωματικό πληροφοριών Μπαγιάνκο. Διαπιστώνω ότι

πολλοί κρατούνται αδικώς. Ένας ονόματι Μπαλής με το γυιο του Θανάση, επειδή ο πατέρας μέσω του Κέντρου Πληροφοριών (ΚΠ) έστειλε στο γυιο του γράμμα, ο οποίος ήταν αντάρτης που του έγραφε, εάν καμιά φορά ο Λόχος που υπηρετούσε περάσει από την περιοχή να έρθει στο σπίτι για να τον δει η μάνα του. Οι άνθρωποι του ΚΠ τον κατηγορήσαν για απόπειρα λιποταξίας. Το γυιο του Θανάση τον απελευθέρωσα και υπηρέτησε πιστά σαν σύνδεσμος του Λόχου Χριστόφορου. Η 33 Μονάδα αποτελούνταν από 4 Λόχους. Ο 1ος Λόχος με επικεφαλής το Λοχαγό Μοτούλα (ψευδ. Αντύπας) από την Τσαριτσάνη. Το 2ο Λόχο με διοικητή το Λοχαγό Χριστόφορο, τον 3ο Λόχο με διοικητή το Λοχαγό Λουκά από τα χωριά του Πηλίου και τον 4ο Λόχο με διοικητή το Λοχαγό Τσιμητρά Δημήτριο. Μια μέρα, ενώ βρισκόμουν στο χωριό Ζμόλια που ήταν ακατοίκητο και ετοιμαζόμασταν για επιχείρηση ενάντια στα Τρίκαλα, παίρνω ένα σημείωμα του σ. Κώστα Καραγιώργη που με καλούσε να κινηθώ αμέσως και να συναντήσω το σ. Καραγιώργη και το σ. Κώστα Κολιγιάννη που κατέβαιναν προς Νότια Ελλάδα για την παράδοση του ΚΓΑΝΕ από τον Καραγιώργη στο σ. Κολιγιάννη, παίρνοντας μαζί μου και ένα Λόχο για να τους συνοδεύσουν μέχρι την Κατάρρα στο δρόμο Καλαμπάκας-Ιωαννίνων. Μόλις έφτασα στη Λάβδα και ο σ. Καραγιώργης με ενημέρωσε για τις εξελίξεις στην αρχηγία του ΔΣΕ που καθαιρέθηκε ο σ. Μάρκος και αντ' αυτού τη Διοίκηση του ΔΣΕ ανέλαβε ο ίδιος ο σ. Νίκος Ζαχαριάδης και ότι άλλαξαν πολύ τα πράγματα. Την άλλη μέρα έφτασε στη Λάβδα ο 1ος Λόχος της 33 Μονάδας με επικεφαλής το σ. Αντύπα (Μο-

τούλας Νίκος) και την άλλη μέρα ξεκίνησε η φάλαγγα να περάσει το δρόμο της Κατάρρας. Πριν φτάσει ο Λόχος στην Κατάρρα το μονοπάτι ήταν χιονισμένο και για να αποφύγουν τυχόν ναρκοπέδια οι μαχητές βάδιζαν ο ένας πίσω από τον άλλο. Μια συναγωνίστρια από το Λόχο βγήκε από τη φάλαγγα για σωματική της ανάγκη. Γυρίζοντας για να πάει στη θέση της στη φάλαγγα του Λόχου πάτησε σε μια νάρκη (καλουπάκι) όπως τις λέγαμε και ένα βλήμα της νάρκης χτυπά το κεφάλι του σ. Καραγιώργη. Η φάλαγγα σταματά για επίδεση του τραύματος και εξακολουθεί την κίνηση περνώντας το δρόμο Καλαμπάκας-Ιωαννίνων στη θέση Κατάρρα προς το χωριό Τζιούρτζια.

Το βράδυ λιποταχτεί ο διοικητής των ελεύθερων σκοπευτών και ο κυβερνητικός στρατός μαθαίνει τα συμβάντα και την άλλη μέρα εξαπολύει την αεροπορία στην περιοχή Τζιούρτζια. Τότε καλείται για το πέραςμα της αποστολής του σ. Καραγιώργη το Τάγμα του σ. Βασίλη Ασπροπόταμου, και αρχίζει μια σύνδεση με τους ασυρμάτους του ΚΓΑΝΕ και της 33 Μονάδας για το πέραςμα της αποστολής. Οι μέρες περνούν και το πέραςμα της αποστολής αναβάλλεται από μέρα σε μέρα. Πέρασα στην περιοχή Κατάρρας που βρίσκεται ο Λόχος του σ. Αντύπα. Μια φεγγαρόλουστη βραδιά εμφανίζεται στο δρόμο Καλαμπάκας ο διοικητής του Τάγματος σ. Βασίλης Ασπροπόταμος ακολουθούμενος από το Τάγμα του και στο μέσο του Τάγματος ο σ. Καραγιώργης βαδίζοντας με το κεφάλι δεμένο με επίδεσμο. Και έτσι πέρασε η σοβαρή αποστολή του σ. Καραγιώργη και παραδόθηκε σ' άλλα τμήματα για το Γενικό Στρατηγείο και από εκεί για τις Ανατολικές χώρες.

Αιφνιδισμός στο ΣΔ της 33 Μονάδας στην Τρικοκιά

Ένα σοβαρό καθήκον που βάλαμε στα τμήματα της 33 Μονάδας ήταν και η εξόντωση των διαφόρων παρακρατικών οργανώσεων της περιοχής Ποταμιάς. Στο χωριό Βλαχογιάννη, Συκιά, Ευαγγελισμός κλπ. συλλέξαμε πληροφορίες οι οποίες μας λέγανε ότι κάθε βράδυ μαζεύονταν οι ΜΑΥδες σε 3-4 στάνες και τα λέγανε. Ένα βράδυ ξεκινάμε με τρεις Λόχους με αποστολή να φτάσουμε στη βάση εξόρμησης και την άλλη βραδιά να επιτεθούμε ενάντια στους στόχους που πήρε κάθε Λόχος.

Την πρώτη μέρα περνώντας από το χωριό Ασπροκλησιά όπου υπήρχε εχθρικός ασύρματος ειδοποιήθηκε η εχθρική φρουρά της Καλαμπάκας ότι ο Δεληβοριάς κατευθύνεται προς Ποταμιά και την ασφάλεια του Σταθμού Διοίκησης την ανέθεσε σε μια διμοιρία με επικεφαλής το Σλαβομακεδόνα Μείον, όμως εμείς είχαμε τον πληροφοριοδότη μέσα στην οργάνωση των ΜΑΥδων και με έναν έφιππο σύνδεσμο με ειδοποιεί ότι ο στρατός των ΜΑΥδων ετοιμαζόταν να επιτεθεί εναντίον της Τρικοκιάς. Διαβιβάζω αμέσως την είδηση στον Επίτροπο Γιώργο Κολοβό, και τον διέταξα στη διάρκεια της νύχτας να αδειάσει την Τρικοκιά από κάθε επιμελητειακό υλικό και να εγκατασταθεί στο χωριό Καρπερό. Ο Επίτροπος Κολοβός δεν έδωσε την πρόβλεψη σημασία λέγοντας σ' αυτόν που έφερε το σημείωμα ότι από τότε που ήρθε ο Δεληβοριάς στη μονάδα όλο βλέπει στον ύπνο του ΜΑΥδες. Όχι μόνο δεν πήρε κανένα μέτρο προστασίας, αλλά κοιμήθηκε με τη

γυναίκα του Χαρίκλεια δίνοντας εντολή στο διμοιρίτη να βγάλει διπλοσκοπία προς το χωριό Βελεμίτσι, η διπλοσκοπία βγήκε και μέσα στο δάσος και κοντά στο μονοπάτι αντικρίζει ένα οπλοπολυβόλο και νομίζοντας πως ήταν κάποιο λάφυρο προσπάθησε να το τραβήξει προς τα επάνω. Αλλά αποδείχτηκε ότι το οπλοπολυβόλο ήταν κάποιου ΜΑΥ που περιμένοντας το πρωινό σύνθημα για να επιτεθεί, αποκοιμήθηκε, τραβώντας ο αντάρτης το οπλοπολυβόλο, αυτό εκπυρσοκρότησε γιατί ο ΜΑΥ είχε το χέρι του στη σκανδάλη και έτσι άρχισαν την επίθεση πριν ξημερώσει. Δημιουργήθηκε πανικός. Ο Επίτροπος ξυπόλυτος πηδάει από το παράθυρο του πρώτου ορόφου μαζί με τη γυναίκα του, πολλοί τραυματίες βρίσκονταν ξαπλωμένοι στο δρόμο, πολλοί φυλακισμένοι βρίσκονταν κλειδωμένοι και κάποιος τους άνοιξε. Ο Μπαλής Απόστολος έφυγε για να γλιτώσει. Στο δρόμο συνάντησε έναν πατριώτη του από την Ασπροκλησιά τραυματία και τον πήρε στην πλάτη του και τον πήγε στο Καρπερό. Οι ΜΑΥδες και ο Στρατός, αφού περισυνέλεξαν μερικούς αιχμαλώτους έφυγαν αμέσως για την Καλαμπάκα, έχοντας επικεφαλής κάποιον Υπολοχαγό των αυτοκινήτων ονόματι Μπάκουλης.

Εγώ μαθαίνοντας στην επιστροφή μας μετά την επιτυχή επιχείρηση στην περιοχή Ποταμιάς τα συμβάντα, κατευθύνθηκα με το τμήμα στο Καρπερό όπου συγκεντρώθηκαν και τα υπολείμματα του Σταθμού Διοίκησης. Πηγαίνοντας στο νέο Σταθμό Διοίκησης στο Καρπερό συνάντησα τον Επίτροπο και μου έδωσε ένα τηλεγράφημα του Διοικητή της Ι Μεραρχίας σ. Χαρίλαου Φλωρά-

κη που έγραφε: «Απαντήστε τι συνέβη στην Τριχοκιά και απευθύνομαι στον Επίτροπο και τον ερωτώ». Θα απαντήσω εγώ ή εσύ σαν Επίτροπος. Μου λέει θα απαντήσω εγώ. Απάντησε τα συμβάλλοντα που συνέβησαν εκεί και ότι φταίει αυτός που δεν εξετέλεσε τη διαταγή του διοικητή της Μονάδας. Έρχεται αμέσως ένα τηλεγράφημα και τον θέτει στη διάθεση της Μεραρχίας μαζί με τη γυναίκα του Χαρίκλεια και σε μια δύσκολη στιγμή που περνούσε η Μεραρχία, φεύγει για το χωριό του Ζάρκο όπου σκοτώνεται σε μια ενέδρα των ΜΑΥδων στα αμπέλια του χωριού του.

Επειδή η θέση του Επιτρόπου έμεινε κενή, η Μεραρχία μας έστειλε το διαφωτιστή της 123 Ταξιαρχίας σ. Αβραμόπουλο τελείως ανίκανο γι' αυτήν τη θέση. Αλλάξαμε θέση του Σταθμού Διοίκησης και εγκατασταθήκαμε στο δάσος προς βορά του Καρπερού. Μια μέρα του καλοκαιριού στο ΚΠ της Φαρκαδόνας μας φέρνουν ένα στρατιώτη αυτόμολο. Τον κανόνισα να βρίσκεται στη Διομορία Διοίκησης για φαγητό και ύπνο. Μια μέρα έρχεται στην καλύβα που έμενα, και με ρωτά εάν έχω επαφή με τον Επίτροπο του Γενικού Αρχηγείου σ. Βασίλειο Μπαρτζιώτα, στη καταφατική απάντησή μου, μου δίνει να στείλω ένα τηλεγράφημα με τον ασύρματο στο σ. Μπαρτζιώτα, διάβασα το τηλεγράφημά του που έγραφε: «Έδρα μας έφτασε εξ Αθηνών άνδρας Έλλης Ιωαννίδου διατάζετε πού να τον προωθήσω». Έπειτα από μια ώρα παίρνω απάντηση: «Με πρώτη αποστολή», οπότε κατάλαβα πως πρόκειται για στέλεχος και τον παίρνω στην καλύβα μου, όπου μου εξιστορεί τα παρακάτω: «Είμαι

μέλος της Κομματικής Οργάνωσης Αθήνας μαζί με τη γυναίκα μου με γραμματέα το σ. Πλουμπίδη που ο σ. Ζαχαριάδης μας καθαίρεσε, επειδή δεν κάναμε τίποτα. Εγώ διαφώνησα με τη γυναίκα μου Έλλη Ιωαννίδου και ζήτησα από το σ. Πλουμπίδη να μου εξασφαλίσει ταυτότητα στρατιώτη από τα Τρίκαλα για να ταξιδέψω προς Τρίκαλα. Από τα Τρίκαλα πήρα το λεωφορείο και κατέβηκα στο Ζάρκο και πήρα τον ανήφορο για τα Χάσια και εκεί συνάντησα δύο Καπαπίτες, και τους είπα ότι ήμουν αυτόμολος και ζήτησα να με στείλουν στη Διοίκηση της Μονάδας για να με στείλουν επάνω στο Γενικό Αρχηγείο να συναντήσω το σ. Ζαχαριάδη, ο οποίος μας κατηγόρησε ότι δεν κάναμε τίποτα, αφού ακόμη διατηρούσαμε επαφή με το Υπουργείο Στρατιωτικών για να βγάλουμε ταυτότητες.» Τον έστειλα στο Γενικό Αρχηγείο και από τότε δεν έμαθα τίποτα.

Απελευθέρωση Μακρονησιωτών

Το Χρώμιο ήταν ένα χωριό που είχε μετάλλευμα χρωμίου και φυλασσόταν από ένα Λόχο Μακρονησιωτών, ήταν στην περιοχή Βεντζίων κοντά στην Κοζάνη και για να πας έπρεπε να περάσεις τον ποταμό Αλιάκμονα μέσα σε ένα καλάθι 4 ατόμων που κινιόταν πάνω σε συρματοσχοίνα που ήταν στηριγμένα στις δύο όχθες του ποταμού. Στο Λόχο αυτό είχε σχηματιστεί ένας πυρήνας από 10 στρατιώτες με επικεφαλής το γιατρό Νικόλαο Ταβλά.

Μια μέρα στο Σταθμό Διοίκησης παρουσιάζονται δύο στρατιώτες και με λεπτομέρειες μου εξιστόρησαν για τη διαβίωσή τους και τον πυρήνα που σχημάτισαν και ότι έρχονται εκ μέρους του Νικόλαου Ταβλά ξεφεύγοντας από το νυχτερινό περίπολο με την παράκληση να βοηθήσω με το τμήμα μου για την απελευθέρωσή τους. Στην αρχή αρνήθηκα, γιατί η περιοχή των Βεντζίων ήταν περιοχή άλλου τμήματος και το πέρασμα δύο Λόχων και ενός Λόχου μεταγωγικών, ήταν επιχείρηση πολύ δύσκολη και επικίνδυνη. Τελικά, έπειτα από την επιμονή τους συμφώνησα και έτσι μία νύχτα του Μαΐου του 1949 ξεκινάμε με δύο Λόχους πεζικού και ένα Λόχο μεταφορών. Όλη τη νύχτα την αφιερώσαμε στο πέρασμα του Αλιάκμονα με το καλάθι των 4 ατόμων, ενώ τα άλογα τα σπρώχναμε στον Αλιάκμονα. Το πρωί κρυφτήκαμε σ' ένα μικρό δασύλλιο και πήραμε επαφή με την πολιτοφυλακή της περιοχής. Τα σχέδιά μας ήταν τα εξής: Μια ομάδα με τους 8 πολιτοφύλακες και τους δύο Μακρονησιώτες τους Ταρναρά Κωνσταντίνο και Κακαβά Γρηγόρη θα μπουν στο οχυρό από την κύρια είσοδο σκοτώνοντας το φρουρό με στραγγαλισμό και προχωρώντας στο αμπρί των αξιωματικών να τους σκοτώσουν με χειροβομβίδες που είχαν εφοδιαστεί όλοι. Εμείς από την πλευρά του χωριού που το οχυρό ήταν απότομο και δεν υπήρχε πέρασμα θα τους απασχολούμε με τα πυρά των δύο Λόχων. Στη διάθεση της διοίκησης κρατήθηκε εφεδρεία μια διμοιρία, το δε σύνθημα σε περίπτωση αποτυχίας θα δινόταν κατά τις 4 η ώρα πρωινή με τροχιοδεικτική από ένα γερμανικό αυτόματο (Τουρτούρα). Η μάχη άρχισε και τα αποτελέσματα δεν

εξελίσσονταν όπως τα υπολογίσαμε και τούτο γιατί ο σκοπός δε σκοτώθηκε, οι 10 άνδρες εξαιτίας του πυροβολισμού των σκοπών δεν πρόφτασαν να μπουν στο οχυρό εκτός του Γρηγόρη Κακαβά που πρόφτασε να μπει σε ένα όρυγμα για να κρυφτεί. Η μάχη συνεχίστηκε μέχρι τις 4 το πρωί και αναγκάστηκα να δώσω το σύνθημα της υποχώρησης. Άρχισαν τα τμήματα να υποχωρούν, όταν ακούω από το οχυρό το σύνθημα «Εμπρός ΕΛΑΣ για την Ελλάδα» που μας πιστοποιούσε ότι το οχυρό καταλήφθηκε. Αναγκάστηκα να στείλω το μοναδικό σύνδεσμο που κράτησα για να ειδοποιήσει τα υποχωρούντα τμήματα να επιστρέψουν στο οχυρό, και εγώ πήρα το δρόμο για το οχυρό. Φτάνοντας έμαθα πως ο στρατιώτης Κακαβάς Γρηγόρης που κινδύνευε η ζωή του, εάν τον βρίσκανε στο όρυγμα θα τον συλλάμβαναν και θα τον σκότωναν, προσπάθησε βαδίζοντας στο όρυγμα να φτάσει στο αμπρί των αξιωματικών και ρίχνοντας μια χειροβομβίδα μέσα άλλους τραυμάτισε και άλλοι διέφυγαν από τα συρματοπλέγματα που ήταν ζωσμένο το οχυρό και έτσι οι στρατιώτες βλέποντας τον Κακαβά, βγήκαν από το οχυρό και τραγούδησαν «Το Εμπρός ΕΛΑΣ για την Ελλάδα». Έφτασαν και οι δύο Λόχοι με το Λόχο των Μεταφορών και άρχισαν οι φορτώσεις των λαφύρων, αρχίζοντας από τους δύο ασυρμάτους που ο ΔΣΕ είχε μεγάλη ανάγκη. Φορτώθηκαν όλα τα υλικά και ξεκινήσαμε όλοι όχι από το δρομολόγιο που ήρθαμε, αλλά από το δρομολόγιο του Μοναστηριού της Τζάπουρτας για το πέρασμα του Αλιάκμονα από τον πόρο για να μη μας προλάβουν οι ενισχύσεις που έρχονταν από την πόλη της Κοζάνης. Έτσι τελείωσε και

η απελευθέρωση των Μακρονησιωτών από τα μεταλλεία του χωριού Χρωμίου. Όλοι οι Μακρονησιώτες στάλθηκαν στο Γενικό Στρατηγείο εκτός από το σ. Κώστα Ταρναρά που στάλθηκε να ενισχύσει την πολιτοφυλακή Χασίων και σε μια ενέδρα του στρατού σκοτώθηκε στο χωριό Ελάφι μαζί με το διοικητή της πολιτοφυλακής σ. Δημοσθένη Μπαμπάνη.

Πέρασμα των ελληνοαλβανικών συνόρων. Πολιτική προσφυγία

Τον Ιούνιο περνά στα Χάσια η 123 Ταξιαρχία καθώς και η 192 Ταξιαρχία με τη Διοίκηση της I Μεραρχίας με διοικητή το σ. Χαρίλαο Φλωράκη (Γιώτη) για να κινηθούμε προς το Γράμμο. Μας ακολουθούν τμήματα του Κυβερνητικού Στρατού και στο χωριό Αιμιλιανός δίνουμε μια μάχη με το Τάγμα της 33 Μονάδας επί τρεις ώρες και αναγκαστήκαμε να συμπτυχθούμε. Συγκεντρωθήκαμε όλα τα τμήματα της I Μεραρχίας, 123 Ταξιαρχία, 192 Ταξιαρχία, 33 Μονάδα και αποφασίζουμε η 33 Μονάδα να μπει εμπροσθοφυλακή και ακολουθώντας ένα δρομολόγιο, ανάμεσα σε δύο υψώματα που κατέχει ο Κυβερνητικός Στρατός, χωρίς να μας πάρουν είδηση να προχωρήσουμε και να καταυλιστούμε σε ένα δασωμένο απέναντι από το χωριό Ζούζουλη. Εκεί συναντήσαμε το Τάγμα του σ. Κώστα Παλαιολόγου, ο οποίος μας περίμενε να μας περάσει από ένα μικρό ποτάμι προς την πλευρά του χω-

ριού Ζούζουλη. Όταν ξημέρωσε, βγάλαμε φυλάκια και συγκεντρωθήκαμε όλα τα τμήματα, σε ένα μικρό χώρο στο μικρό δασύλλιο, χωρίς ιδιαίτερες κινήσεις. Τα φυλάκια αναγνώρισαν κινήσεις του εχθρού προς το δασύλλιο και πήραμε απόφαση σε περίπτωση που θα κινηθούν προς το μέρος μας να τους απωθήσουμε με αιφνιδιαστικά πυρά. Αλλά κατά το βράδυ διαπιστώσαμε ότι τα εχθρικά τμήματα γύρισαν στις βάσεις τους και αποφασίσαμε να κινηθούμε προς το χωριό Ζούζουλη, όπου η περιοχή είναι πια ελεύθερη. Πράγμα που πραγματοποιήθηκε στη διάρκεια της νύχτας. Προχωρήσαμε προς το δάσος της Αρένας όπου σταματήσαμε για ξεκούραση. Αφού ξεκουραστήκαμε λάβαμε εντολή να σχηματίσουμε ένα ευέλικτο τμήμα από καλούς αντάρτες με αποστολή να κατεβεί προς τη Νότια Ελλάδα. Σχηματίστηκε το τμήμα και η I Μεραρχία πήρε εντολή να στείλει στην VIII Μεραρχία ένα μόνο αξιωματικό για ενίσχυση της άμυνας στα Πατώματα, που κατείχε ο Γιώργος ο Αματιάδης και ως τέτοιον η Μεραρχία έστειλε εμένα. Ξεκίνησα για τη νέα θέση και έφτασα στην VIII Μεραρχία που διοικητής ήταν ο δικηγόρος Βαγγέλης Φωκάς, ο οποίος με στέλνει στα Πατώματα όπου παραμείναμε μέχρι τον Αύγουστο. Στις 28 Αυγούστου πήραμε εντολή από την VIII Μεραρχία να υποχωρήσουμε προς την κατεύθυνση των Ελληνοαλβανικών συνόρων και στις 31 Αυγούστου 1949 περάσαμε νύχτα τα σύνορα, κάτω από τα καταιγιστικά πυρά των κυβερνητικών αεροπλάνων. Μπαίνοντας στα σύνορα της Αλβανίας μας επιβίβασαν στα φορτηγά αυτοκίνητα, μέχρι και την περιοχή του Ελμπασάν, όπου βρήκαμε και τμήματα

της Ι Μεραρχίας και άλλα τμήματα και στρατωνιστήκαμε σε αντίσκηνα.

Στην τοποθεσία αυτή απευθύνθηκα στο Επιτελείο της Ι Μεραρχίας στο σ. Βασίλη Βενετσανόπουλο για να επισκεφτώ την Ταξιαρχία του σ. Γιώργου Ασύρα που τον είχα ομαδάρχη στη Σχολή Ευελπίδων, όπου υπηρετούσε ως τηλεφωνήτρια η μέλλουσα γυναίκα μου από την Τσαριτσάνη ονομαζόμενη Φανή Χήρα, πράγμα που έγινε και την έφερα στον καταυλισμό μας. Μια μέρα του Σεπτεμβρίου ο σ. Μπαρτζιώτας Βασίλης μέλος του Πολιτικού Γραφείου έδωσε εντολή στο διοικητή της VIII Μεραρχίας σ. Βαγγέλη Φωκά και σ' εμένα να οργανώσουμε ένα τμήμα των 500 ανδρών και γυναικών. Όστε να ήμασταν έτοιμοι να αναχωρήσουμε έπειτα από μερικές ημέρες για το Δυρράχιο, όπου μας περίμενε ένα φορτηγό καράβι Σοβιετικής προέλευσης, για να αναχωρήσουμε σαν πρώτη αποστολή για τη μεγάλη χώρα του σοσιαλισμού τη Σοβιετική Ένωση. Αυτό μας είπε δεν έπρεπε να το μάθει κανείς ούτε οι γυναίκες μας. Το τμήμα οργανώθηκε και εγώ κάθε πρωί τους έκανα βηματισμούς για να νιώσουν ότι προορίζόμαστε για κάποια αποστολή. Γράψαμε σε καταστάσεις όλους τους 500 αντάρτες και αντάρτισσες και την προηγούμενη μέρα της αναχώρησής μας για το Δυρράχιο κάποιος από τους 500 αρρώστησε, έπαθε ευκοιλιότητα. Απευθυνθήκαμε στο σ. Βασίλη Μπαρτζιώτα ο οποίος μας έδωσε τη λύση. Επειδή τα αντίγραφα των καταστάσεων είχαν σταλεί από το γραφείο προς τη Μόσχα, έπρεπε στη θέση του αρρώστου να βάλουμε άλλον αντάρτη στο επίθετο και στο όνομα αυτού (του αρρώστου) που

αφήναμε στο Ελμπασάν. Την καθορισμένη ώρα επιβιβάστήκαμε σε στρατιωτικά αυτοκίνητα με Έλληνες οδηγούς με κατεύθυνση προς το Δυρράχιο και σταματήσαμε για φαγητό σε ένα σημείο μακριά από κατοικημένους τόπους. Το απόγευμα φτάσαμε στην παραλία του Δυρραχίου και αρχίσαμε να επιβιβαζόμαστε στο πλοίο, το οποίο ήταν φορτωμένο με πίσσα Αλβανική για τη Σοβιετική Ένωση.

Η επιβίβασή μας μας έγινε σε δύο αμπάρια (ένα για τις γυναίκες και ένα για τους άνδρες μαζί με τη διοίκηση της Αποστολής. Για να μην κοιμηθούμε στην πίσσα, ο καπετάνιος του καραβιού μας εφοδίασε σε κάθε αμπάρι με αρκετές σανίδες για να καλύψουμε την πίσσα και να κοιμηθούμε πάνω από την πίσσα. Όταν περνούσαμε με μια σανίδα στο κατάστρωμα του καραβιού, με ρώτησε η γυναίκα μου πού πάμε, της απάντησα ότι δεν ξέρω.

Αφού εγκατασταθήκαμε στο χώρο του καραβιού ξεκινήσαμε για το άγνωστο.

Το καράβι έκανε το γύρο της Πελοποννήσου και όταν πλησιάζαμε στα Δαρδανέλια το πλήρωμα του καραβιού προετοίμασε το καράβι για τον έλεγχο από τους Τούρκους. Γι' αυτό σκέπασαν το πλοίο με ένα μουσαμά τεράστιο κλείνοντας τα δύο αμπάρια που είχαν την πίσσα και τους αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού και αφήνοντας ελεύθερη την καμπίνα του καπετάνιου και τα έγγραφα του φορτίου που μετέφεραν δηλαδή την πίσσα. Εμείς κάτω στα αμπάρια ακούγαμε τους βηματισμούς των Τούρκων όταν προσέρχονταν για την υπογραφή των εγγράφων και όταν έφευγαν. Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε και το

καράβι μας εισήλθε στη Μαύρη Θάλασσα, και τότε ο καπετάνιος μας έβγαλε το μουςαμά και μας επέτρεψε να βγούμε στο κατάστρωμα για να θαυμάσουμε τα δελφίνια, δεξιά και αριστερά του πλοίου που μας συνόδευαν στο ταξίδι μας. Πλησιάζαμε προς την ξηρά των παραλίων της Σοβιετικής Ένωσης και μπροστά μας αντικρίσαμε το λιμάνι της πόλης Ποτ προς την πλευρά της πόλης της Οδησσού.

Έπειτα από ορισμένες κινήσεις, το πλοίο πλησίασε στο λιμάνι και αρχίσαμε να βγαίνουμε με μια σκάλα που τοποθέτησαν στη φιλόξενη χώρα της Σοβιετικής Ένωσης. Στη διάρκεια του ταξιδιού μας στη θάλασσα πολλές γυναίκες τις έπιασε ναυτία, συνηθισμένη αρρώστια της θάλασσας για στεριανούς και είχαμε εμετούς χωρίς να τρώμε τίποτα. Μεταξύ αυτών ήταν και η γυναίκα μου Φανή. Μόλις βγήκαμε από το πλοίο μας οδήγησαν στα μπάνια τα οποία προετοίμασαν ειδικά για την αποστολή μας και στην είσοδο αφήναμε όλα τα ρούχα μας και στην έξοδο μας δίναν καινούργια καθαρά, στους δε άνδρες μας δίναν και τα ρούσικα τσιγάρα Καζμπέκ, ένα κουτί στον καθένα. Μετά το μπάνιο μας οδήγησαν σε μια μεγάλη αίθουσα κινηματογράφου και παρακολούθησαμε μια ρώσικη πολεμική ταινία. Στη διάρκεια της προβολής ορισμένες γυναίκες που ταλαιπωρήθηκαν στη θάλασσα αισθάνθηκαν αδιαθεσία και μέσω διερμηνέα αποτανθήκαμε στους γιατρούς οι οποίοι τις έστειλαν στα νοσοκομεία της πόλης για θεραπεία. Την επόμενη μέρα επιβιβάστήκαμε στο τρένο με κατεύθυνση για την Τασκένδη διαμέσου Μπακού.

Τα βαγόνια ήταν με σανίδες χωρισμένα για κρεβάτια,

και όλα ήταν φορτηγά, για δε τους επικεφαλής μαζί με τους διερμηνείς που τους μάζεψαν από όλη τη Σοβιετική Ένωση και γνώριζαν την ελληνική γλώσσα, τους κανόνισαν σε επιβατικά βαγόνια. Μάλιστα σε μένα έτυχε ένας Ταγματάρχης της αεροπορίας που γνώριζε άπταιστα την ελληνική γλώσσα. Κάθε πρωί, μεσημέρι και βράδυ σταματούσε το τρένο και πηγαίναμε στο φορητό μαγειρείο και παίρναμε συσσίτιο. Μάλιστα το μεσημεριανό φαγητό μας ήταν πάντα γκρέτσα την οποία δίνανε στο στρατό, πολύ καλό και με καλώρα (θερμίδες), όμως εμείς οι Έλληνες δεν το είχαμε συνηθίσει και πηγαίνοντας πίσω από τα βαγόνια αδειάζαμε τις καραβάνες μας. Αυτό τελευταία το αντιλήφθηκαν οι διερμηνείς που μας συνόδευαν και μας ρωτούσαν τι φαγητό μας αρέσει για να μας προσφέρουν και τους απαντούσαμε φασόλια, φακές, μακαρόνια. Γι' αυτό όταν φτάσαμε στην Τασκένδη παράγγειλαν ένα συρμό γεμάτο με φασόλια και φακές. Φτάσαμε στο Μπακού, πρωτεύουσα της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν και σε ένα μεγάλο καράβι στην Κασπία κοιμηθήκαμε το βράδυ. Το πρωί ξεκινήσαμε και περάσαμε από το Μπακού στο Κρασνοντάρ, περνώντας ανάμεσα από τα μηχανήματα που ήταν για άντληση πετρελαίου και για το οποίο φημίζεται αυτή η θάλασσα που τη λένε Κασπία. Και στο Κρασνοντάρ επιβιβάστήκαμε πάλι σε τρένο και φτάσαμε στην Τασκένδη. Ήταν τότε τέλος του Οκτώβρη. Μας τακτοποίησαν στην 3η Πολιτεία σε σανιδένια τριώροφα κρεβάτια, με στρώματα και σεντόνια που ήταν κατακάθαρα. Χωριστά τους άνδρες και χωριστά τις γυναίκες και σε κάθε θάλαμο ορίστηκε ένας θαλαμάρχης. Το πρωί ση-

κωνόμασταν και πηγαίναμε για πρωινό συντεταγμένοι κατά τριάδες, και συντεταγμένοι γυρίζαμε. Οι 500 χωριστήκαμε σε τρία Τάγματα. Οι Σοβιετικοί με βάση τις καταστάσεις μας δώσαν στον καθένα από 500 ρούβλια, τα οποία λόγω της καραντίνας τα ξοδεύαμε αγοράζοντας από μικροπωλητές σπόρια από κολοκύθα, πασατέμπο. Μια μέρα, αφού μεταφερθήκαμε όλες οι αποστολές και καταυλιστήκαμε όλοι σε 14 πολιτείες, ορίστηκε ένα αρχηγ των διοικητών των πολιτειών στην 3η Πολιτεία, με συμμετοχή και ορισμένων στελεχών της 3ης Πολιτείας. Στο αρχηγ αυτό είχε σαν θέμα να προσέξουμε τις αντισοβιετικές εκδηλώσεις που παρουσιάζονταν στις Πολιτείες για διάφορα θέματα. Εισηγητής σ' αυτό το ζήτημα ήταν ο σ. Κολιγιάννης, και παρακολουθούσε εκ μέρους του Πολιτικού Γραφείου ο σ. Βασίλης Μπαρτζιώτας, που έμεινε με τη γυναίκα του Ηρώ στην 3η Πολιτεία. Μίλησαν οι διοικητές των Πολιτειών, άλλος έλεγε στην Πολιτεία μας δεν έχουμε τέτοιες εκδηλώσεις, άλλος έλεγε έχουμε τέτοιες εκδηλώσεις. Περί το τέλος - ζητά το λόγο και ο σ. Δημήτριος Λάσκας διαφωτιστής της VIII Μεραρχίας και μετά της 3ης Πολιτείας, ο οποίος αναφέρει ότι στην 3η Πολιτεία έχουμε τέτοιες εκδηλώσεις από το σ. Δεληβοριά, που σε συζήτηση στα εστιατόρια έκαμε κριτική στους Σοβιετικούς γιατί στη διάρκεια της καραντίνας στην Πολιτεία μας δεν είχαν εγκαταστήσει μια καντίνα (μικρό κατάστημα) για να αγοράζουν οι μαχητές μας είδη πρώτης ανάγκης, όπως τσατσάρες, ξυραφάκια για ξύρισμα και άλλα. Αμέσως σηκώθηκε ο σ. Μπαρτζιώτας και λέει, εάν ο σ. Δεληβοριάς είπε τέτοια κουβέντα να συ-

νέλθει αμέσως η οργάνωσή του και αμέσως να διαγραφεί. Σηκώθηκα και εγώ και στο λόγο μου είπα ότι η κριτική μου απευθυνόταν στη Διοίκηση της 3ης Πολιτείας που ασχολείται με άλλη δουλειά, δηλαδή, γυναικοδουλειά και δε ζητάει από τους σοβιετικούς άλλων πολιτειών. Και το αρχηγ έτσι τελείωσε. Μόλις τελείωσα πήγα στο σ. Μπαρτζιώτα και του τα είπα όλα, καθώς και τα προηγούμενα της διαδρομής και συμφώνησε, αλλά δεν μπορούσε να υποχωρήσει γιατί το είπε στην απόφασή του. Και μου έκαμε την πρόταση να διαγραφώ για δύο μόνο μήνες και να επανέλθω χωρίς δεύτερη απόφαση της οργάνωσης.

Γραμματέας της οργάνωσης της Διοίκησης ήταν ο σ. Θεόδωρος Διακόπουλος (Πορφύρης) και την επόμενη προτείνει τη διαγραφή μου για δύο μήνες όπως του είπε ο σ. Μπαρτζιώτας. Η απόφαση ήταν 9 υπέρ και ένας ο σ. Γιώργος Σταυράκης κατά και μάλιστα ανέφερε ότι τέτοια κόλπα ούτε στο καταστατικό ήταν γραμμένα.

Τελικά διαγράφηκα και η απόφαση κοινοποιήθηκε σε όλες τις Πολιτείες προς γνώση και συμμόρφωση. Την περίοδο εκείνη δόθηκε από το Πολιτικό Γραφείο απόφαση ότι βρισκόμασταν με το όπλο παρά πόδα και ότι θα περνούσαμε από επιτροπή για να σταλούν τα στελέχη στη Στρατοσχολή Φρεγάνα, οι υπόλοιποι στις σχολές Τσιρτσίκ και τα πολιτικά στελέχη στη σχολή της Πόλης Γκόρκι από τρία χρόνια μέχρι και ένα χρόνο στις μικρότερες, για δε τα στελέχη, επειδή δε θα εργάζονται θα πληρώνονται με το βαθμό που είχαν στο Δημοκρατικό Στρατό.

Περάσαμε και εμείς από Σοβιετική στρατιωτική επιτροπή και όταν με ρώτησαν εάν είμαι μέλος του κόμμα-

τος απάντησα ότι είμαι διαγραμμαμένος και αποκλείστηκα από την επιτροπή, παρέμεινα, όμως, Διοικητής του Τάγματος, με Επίτροπο του Τάγματος τον Θανάση Μαγαλιό από τα χωριά της Ελασσόνας.

Από το έτος 1949 μέχρι και το έτος 1952 δούλευα στο εργοστάσιο της Πολεμικής Αεροπορίας αρ. 84 ως εργάτης με καλές αποδοχές και συγχρόνως ήμουν υπεύθυνος στους Έλληνες που δούλευαν στην περιοχή, όπου γινόταν και συναρμολόγηση του αεροπλάνου. Το Σεπτέμβριο του 1952 με πρότεινε η κομματική οργάνωση να φοιτήσω στην 1η τάξη του Πολυτεχνείου της Τασκένδης, στην αρχή αρνήθηκα, αλλά όταν μου είπαν ότι θα πρέπει να βοηθήσω και τους άλλους 11 που ορισμένοι δεν είχαν βγάλει το Γυμνάσιο και ένας δεν είχε πάει ούτε στην 1η Γυμνασίου δέχτηκα. Εκεί θαύμασα τους Σοβιετικούς καθηγητές, την προσπάθεια που έκαναν για να μας μάθουν τις απαιτούμενες γνώσεις για να βοηθήσουμε την αυριανή Ελλάδα. Ένα εξάμηνο ασχολήθηκαν να μας δώσουν τις απαιτούμενες γνώσεις στην Άλγεβρα, τη Γεωμετρία και Τριγωνομετρία γνώσεις απαραίτητες για να παρακολουθήσουμε την 1η τάξη του Πολυτεχνείου. Η διδασκαλία γινόταν στη ρωσική γλώσσα την οποία εμείς δε γνωρίζαμε καλά. Αλλά τα γνωρίζαμε στα Ελληνικά και τα εξηγούσαμε εγώ και ο Ζαχαρίας Χατζηλάμπρου εθελοντής από την Κύπρο. Έτσι προχωρήσαμε στην 4η και 5η τάξη, με απώλεια μόνο ενός που δεν μπόρεσε να προχωρήσει στην 3η τάξη, γιατί δεν είχε τις απαιτούμενες γνώσεις για περαιτέρω σπουδές και αποκλείστηκε.

Ήρθε η ώρα να δώσουμε εξετάσεις για να πάρουμε τα

Έλληνες φοιτητές του 4ου έτους του Πολυτεχνείου Τασκένδης. Η φωτογραφία τραβήχτηκε όταν επισκεφτήκαμε το Ινστιτούτο Μομουσόβ της Μόσχας, περνώντας από τη Μόσχα προς την πόλη Τανγκαρόκ, για πρακτική εξάσκηση στο εκεί εργοστάσιο Συλλεκτικών Μηχανών του Στρατού.

διπλώματά μας. Πρώτος από τους συμμαθητές μου ήταν ο Ζαχαρίας Χατζηλάμπρου από την Κύπρο, με δεύτερο εμένα. Όλοι πήραμε τα διπλώματά μας στον κλάδο των Αγροτικών Μηχανών, αλλά για μένα ο οποίος δούλεψα στο εργοστάσιο Αεροπορίας, και επειδή είχε ανάγκη από μηχανικούς, η Κεντρική Επιτροπή έπειτα από αίτηση της Διεύθυνσης του εργοστασίου, με διόρισε στο τεχνολογικό τμήμα του εργοστασίου μέχρι και το Μάρτη του 1982, γιατί τον Απρίλη επαναπατρίστηκα στην Ελλάδα.

Τώρα στην κομματική ιεραρχία, ήμουν μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της 3ης Πολιτείας, μέλος της ολομέλειας της κομματικής οργάνωσης Τασκένδης, και τελικά εκλέχτηκα πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου της Οργάνωσης και σαν τέτοιος εκλέχτηκα αντιπρόσωπος από την οργάνωση Τασκένδης στο 9ο Παράνομο Συνέδριο του Κόμματος σε μια τοποθεσία του Βερολίνου της Ανατολικής Γερμανίας. Στα γνωστά γεγονότα της οργάνωσης Τασκένδης, ήμουν φοιτητής της 4ης τάξης του Πολυτεχνείου, δεν πήρα μέρος σε ακρότητες και ξυλοδαρμούς και πάντα έλεγα για τα δυσάρεστα αυτά γεγονότα ότι όταν θα καθησυχάσει ο κουρνιαχτός τότε θα ντρεπόμαστε να βλέπει ο ένας της μιας παράταξης τους άλλους της αντίθετης παράταξης, πράγμα που επαληθεύτηκε στην πράξη.

Στην Ελλάδα επαναπατρίστηκα και έφτασα το μήνα Απρίλιο του έτους 1983, τα παιδιά μου επαναπατρίστηκαν νωρίτερα το Δεκέμβριο του 1982.

Μόλις επαναπατρίστηκα καθίσαμε στο σπίτι του γιου μου Γιάννη Αγραφιώτη, ο οποίος έφτιαξε εργαστήριο στο υπόγειο της οδού Αγκύρας 74. Ο άλλος γιος μου δούλευε

σε δύο δουλειές μια στο Δήμο Λάρισας στο στρώσιμο των κρασπέδων των οδών και το βράδυ με τον μπαγλαμά του σ' ένα νυκτερινό κέντρο του υδραγωγείου.

Εγώ πήγα την άλλη μέρα και ανέλαβα αντιπρόεδρος του Παραρτήματος της ΠΕΑΕΑ Λάρισας με πρόεδρο τον Κώστα Κηπουρό από την Τσαριτσάνη γνωστό μου από την Τασκένδη.

Στις 25 Ιουλίου 1985 πέθανε ο πρόεδρος του Παραρτήματος σ. Κώστας Κηπουρός και στη θέση του ανέλαβα εγώ. Στις 19/11/86 γίνεται η εκλογαπολογιστική συνέλευση του Παραρτήματος και εκλέγομαι πρόεδρος και συγχρόνως πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου της ΠΕΑΕΑ με μεγάλη πλειοψηφία των μελών του Παραρτήματος και αντιπρόσωπος στο Συνέδριο που έγινε στο Χημείο του Πολυτεχνείου Αθηνών και από το οποίο εκλέχτηκα ως τακτικό μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου της ΠΕΑΕΑ.

Στις 22/3/90 το Συνέδριο λόγω της αρρώστιας μου του σακχαροδιαβήτη με κατέταξε στην κατηγορία του επίτιμου μέλους του Κεντρικού Συμβουλίου, τον οποίον τίτλο κατείχα μέχρι σήμερα. Στη δική μου θέση Πρόεδρος ΠΕΑΕΑ Λάρισας εκλέχτηκε ο σ. Γιώργος Φιλίπιδης που είναι και σήμερα Πρόεδρος του Παραρτήματος Λάρισας και συγχρόνως Πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου της ΠΕΑΕΑ Νομού Λάρισας.

Συγχρόνως με την προεδρία του Παραρτήματος ανέλαβα να οργανώσω τους ανάπηρους της Εθνικής Αντίστασης, υποβάλλοντας τα δικαιολογητικά που προέβλεπε ο Νόμος 154/83.

Το έτος 1987, ορίστηκε μια επιτροπή για την υποβολή και έγκριση του Καταστατικού της οργάνωσης των αναπήρων από τους παρακάτω συναγωνιστές Αναστάσιο Φουρκιώτη, Θανάση Μακατό, Κώστα Κορομηλά, Γιάννη Αρχιμανδρίτη και Στέφανο Οικονόμου. Το καταστατικό της οργάνωσης με την επωνυμία Ένωση Συνταξιούχων Αναπήρων και Θυμάτων Εθνικής Αντίστασης (ΕΣΑΘΕΑ) εγκρίθηκε από το Πρωτοδικείο με την 144/88 απόφαση του Πρωτοδικείου Λάρισας.

Μια απόπειρα οργάνωσης συνέλευσης από την προσωρινή επιτροπή το 1997 ακυρώθηκε έπειτα από ένσταση που υπέβαλε στη συνέλευση, ο σ. Σπύρος Ρήγας με το δικαιολογητικό ότι δεν τηρήθηκαν οι όροι του καταστατικού. Στη συνέλευση δεν πήραν μέρος όλα τα μέλη της ΕΣΑΘΕΑ, αλλά πήραν μέρος τρία μέλη από άλλο σωματείο. Με απόφαση της προσωρινής επιτροπής στις 30/9/93 στο Επιμελητήριο Λάρισας έγινε η πρώτη συνέλευση, με συμμετοχή των περισσότερων μελών του συλλόγου ΕΣΑΘΕΑ, η οποία έλαβε τις παρακάτω αποφάσεις.

Εξέλεξε παμψηφεί το σ. Γεώργιο Αγραφιώτη επίτιμο μέλος της ΕΣΑΘΕΑ για τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλε στην οργάνωση του σωματείου των αναπήρων και θυμάτων με δικαίωμα να παίρνει μέρος σ' όλα τα Διοικητικά Συμβούλια και Συνελεύσεις κάνοντας διάφορες προτάσεις άνευ δικαιώματος ψήφου σύμφωνα με το καταστατικό.

Έπειτα από μυστική ψηφοφορία εξέλεξε συμβούλιο αποτελούμενο από τους Κορομηλά Κωνσταντίνο, Μα-

κατό Θανάση, Αρχιμανδρίτη Γιάννη, Ύφαντή Ζωή και Μπαλμπούζη Γρηγόρη.

Σ' αυτό το σημείο τελειώνω την ιστορία μου σήμερα το μήνα Νοέμβριο του 1998.

Η ζωή μου συνεχίζεται με τους ίδιους στόχους και τα ίδια ιδανικά. Σαν κατακλείδα έχω να δηλώσω τα παρακάτω.

Είμαι υπερήφανος γιατί τα δυο παιδιά μου ο πρώτος ο Γιάννης Αγραφιώτης ετών 48 σήμερα και ο άλλος Κώστας Αγραφιώτης 40 ετών ακολούθησαν το δρόμο του πατέρα τους, και φεύγοντας από τη ζωή αφήνω στο κόμμα δυο αντικαταστάτες μου.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	7
Η παιδική ηλικία	13
Πρώτη απόπειρα και αποτυχία στη Σχολή Ευελπίδων	18
Κήρυξη πολέμου και επιστράτευση	19
Οι πρώτοι μήνες της σκλαβιάς	23
Στην Αθήνα	24
Αρχίζει νέα ζωή για τους αξιωματικούς	25
Προσχώρηση στον ΕΛΑΣ	26
Εμφάνιση των παρακρατικών οργάνωσεων	57
Άρχισε η οργάνωση της αυτοάμυνας	62
Αιφνιδιασμός στο ΣΔ της 33 Μονάδας στην Τριχοκιά	90
Απελευθέρωση Μακρονησιωτών	93
Πέρασμα των ελληνοαλβανικών συνόρων. Πολιτική προσφυγιά	96